

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**YUMUŞAK GÜÇ BOYUTUYLA ÇİZGİ FİMLER
ve RUSYA YAPIMI ÇİZGİ FİLM MAŞA VE KOCA
AYI ÖRNEĞİ**

**Yeter Ada ŞEKO
2501170262**

**TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. Veli POLAT**

İSTANBUL - 2020

ÖZ

YUMUŞAK GÜÇ BOYUTUYLA ÇİZGİ FİMLER ve RUSYA YAPIMI ÇİZGİ FİLM MAŞA VE KOCA AYI ÖRNEĞİ

Yeter Ada ŞEKO

Halkla ilişkiler alanında öne çıkan kavramlardan biri iknadır. Dünyanın küresel bir köye döndüğü günümüzde ülkeler arası iletişim de çok boyutlu bir forma ulaşmıştır. Bu noktada ülkeler hem kendi halkı ile olan iletişimlerinde, hem diğer ülkeler ile olan iletişimlerinde hem de diğer ülkelerin halkları ile olan iletişimlerinde kendi çıkarlarını gözeterek stratejiler geliştirmektedir. Bu noktada öne çıkan kavram ise ‘yumuşak güç’ olmuştur. Ülkeler istedikleri hedeflere ulaşmak amacı ile yumuşak güç stratejileri oluşturmakta ve bu stratejilerini başta medya olmak üzere bir çok farklı kanal üzerinde hayata geçirmektedir.

Bu çalışmada güç kavramı sert güç, yumuşak güç ve akıllı güç olmak üzere farklı çeşitleri yönleri ile ele alınmış ve çizgi filmler yumuşak güç boyutu ile değerlendirilmiştir. Küresel bir güç olarak kabul edilen Rusya’nın yumuşak güç kaynaklarının ve stratejilerinin anlatıldığı çalışma, öncelikle çizgi filmin Rusya’daki gelişimini incelemiştir. Bu bağlamda Rus çizgi filminin gelişimi, siyasi atmosferdeki değişimler, çizgi filmlerin işlediği konular gibi pek çok noktaya dikkat edilmiştir. Çalışmanın devamında ise Maşa ve Koca Ayı çizgi filminin yumuşak güç boyutuna odaklanılmıştır. Bu çerçevede önce çizgi filmin Rus folku ve edebiyatı ve sinemasındaki işlenişine dair bilgiler verilmiştir. Daha sonra ise Maşa ve Koca ayı çizgi filmi içerik analizi yöntemi ile izlenerek çizgi filmde dikkat çeken detaylara yönelik değerlendirme yapılmıştır.

Bu çalışma çizgi filmlerin yumuşak güç potansiyeli çerçevesinde Rusya yapımı Maşa ve Koca Ayı çizgi filminin nasıl kullanıldığını içerik analizi yöntemi ile anlama ve araştırma çabasıdır.

Anahtar Kelimeler: İkna, Yumuşak güç, Rusya, Çizgi film, Maşa ve Koca Ayı.

ABSTRACT

AN ANALYSIS OF RUSSIAN MADE CARTOON MASHA AND THE BEAR IN THE FRAME OF USING CARTOONS AS A SOFT POWER TOOL

Yeter Ada ŞEKO

Persuasion one of the fundamental concept of Public Relation. Today, while the world became a global village, inter countries relations also has reached a multidimensional level. At this point, states are developing strategies that will pursue their interests both in their communication with their people, in their communication with other countries and their communication with the people of other countries. Under this circumstance, ‘soft power’ procure a key role. So that countries create soft power strategies in order to reach their aims and implement these strategies by many different channels, especially the media.

In this study, the concept of power scope with different kinds of aspects such as hard power, soft power and smart power, also cartoons are analyzed by soft power dimension. The study, which describes the soft power sources and strategies of Russia, firstly examined the development of the cartoon in the country. In this context, many points have been taken into consideration, such as the development of the Russian cartoon, changes in the political atmosphere, and the issues covered by the cartoons. In the continuation of the study, the soft power dimension of Masha and the Bear was focused. In this framework, firstly, information about the processing of the cartoon in Russian folk and literature and cinema has been given. Then, Masha and the Bear cartoon were watched by the content analysis method and an assessment was made for the attention-grabbing details in the cartoon.

This study is an effort to understand and research how Russian cartoon Masha and the Bear are used as the soft power tool in the frame of using cartoons as a soft power tool

Keywords: Persuasion, Power, Soft Power, Russia, Cartoon, Masha and the Bear

ÖNSÖZ

“Yumuşak Güç Boyutuyla Çizgi Filmler Ve Rusya Yapımı Çizgi Film Maşa Ve Koca Ayı Örneği” adlı çalışmada Rusya yapımı Maşa ve Koca çizgi filmi içerik analizi yöntemi ile, yumuşak güç boyutuyla analiz edilerek değerlendirilmiştir.

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesindeki destek ve katkılarından dolayı danışmanım Doc. Dr Veli Polat’a ve teşekkürlerimi sunarım.

Bunun yanı sıra tez yazım sürecinde bir arkadaş olarak ihtiyacım olan her zaman yanımda olan Şule Civelek ile bazı Rusça metinlerin Türkçe’ye çevrilmesi konusunda yardımlarını esirgemeyen bir diğer arkadaşım Safiye Servet’e teşekkür ederim.

Eğitim hayatımın her noktasında yanımda olan annem Havahan Şeko ile Babam Beytullah Şeko’ya, bana her konuda örnek olan ablalarım Özlem ve Sevdâ’ya ayrıca yürekten teşekkür ederim.

İstanbul, 2020
Yeter Ada ŞEKO

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	ii
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLOLAR LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	x
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GÜÇ

1.1. Gücün Tanımı ve Çeşitleri	3
1.1.1. Sert Güç	5
1.1.1.1. Sert Güç Kaynakları.....	5
1.1.1.2. Sert Güç Kullanımı Üzerine Örnekler	6
1.1.2. Yumuşak Güç	8
1.1.2.1. Yumuşak Güç Kaynakları.....	9
1.1.2.2. Yumuşak Güç Kullanımında Stratejik Planlama	11
1.1.2.3. Yumuşak Güç Kullanımına Örnek.....	12
1.1.3. Akıllı Güç	13
1.1.3.1. CSIS Akıllı Güç Raporu	14
1.1.3.2. Akıllı Güç Kavramı İçin Yürütülen Diğer Çalışmalar.....	15

İKİNCİ BÖLÜM

YUMUŞAK GÜÇ ARACI OLARAK ÇİZGİ FİLİMLER

2.1. Çizgi Film Nedir?	18
2.2. Başlangıcından Günümüze Çizgi Film	19
2.2.1. İlk Sesli Çizgi Filmler.....	20

2.2.3. İlk Renkli Çizgi Filmler	21
2.2.4. Çizgi Filmler ve Televizyon	22
2.2.5. Çizgi Filmler ve Youtube	23
2.3. Çizgi Filmlerle Küresel ve Yerel Kùltürlerin İnşaaası	24
2.3.1. Çizgi Filmlerin Kùltür Aktarımındaki Yeri	25
2.3.2. Bir Yumuşak Güç Kaynağı Olarak Kùltür	26
2.3.3. İdeolojilerin Çizgi Filmler Yolu ile Aktarılması	30
2.3.3.1. İdeolojinin Tanımı	30
2.3.3.2. İdeolojilerin Çizgi Filmlerde İşlenişine İlişkin Örnek	31

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

RUSYA’NIN YUMUŞAK GÜCÜ

3.1. Rusya’da Putin Döneminde Uygulanan Politikalar	35
3.2. Rusya’nın Yumuşak Gücü	40
3.2.1. Sovyetler Birliği Dönemi	40
3.2.2. Rusya Federasyonu Dönemi	41
3.2.2.1. Rusya’nın Yumuşak Gücü Olarak Kurumlar	42
3.2.2.1.1. Russkiy Mir Vakfı	43
3.2.2.1.2. Rossotrudnichestvo	44
3.2.2.1.3. A. M. Gorçakov Kamu Diplomasisi Vakfı	44
3.2.2.2. Rusya’nın Yumuşak Gücü Olarak Rusça	45
3.2.2.3. Rusya’nın Yumuşak Gücü Olarak Medya	47
3.2.2.3.1. Russia Today (RT)	48
3.2.2.3.2. Sputnik Haber Ajansı	49
3.2.2.3.3. TASS Haber Ajansı	50
3.2.2.3.4. Interfax Haber Ajansı	51

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

RUSYA’NIN ÇİZGİ FİLMİ

4.1. Çizgi Filmlerin Rusya’daki Tarihsel Gelişimi	52
4.1.1. Erken Dönem Rus Çizgi Filmi	52
4.1.2. Sovyetler Birliği Döneminde Çizgi Film	55

4.1.3. Rusya Federasyonu Döneminde Çizgifilm.....	86
---	----

BEŞİNCİ BÖLÜM

MAŞA VE KOCA AYI

5.1. Masaldan Çizgi Filme Maşa ve Koca Ayı	105
5.1.1. Masal Olarak Maşa ve Koca Ayı.....	105
5.1.2. Rus Edebiyatında Maşa ve Koca Ayı	106
5.1.3. Sovyetler Birliği Dönemi'nde Maşa ve Koca Ayı.....	107
5.1.4. Rusya Federasyonu Döneminde Maşa ve Koca Ayı	108
5.1.5. Maşa ve Koca Ayı çizgi filmi.....	109
5.2. Maşa ve Koca Ayı Çizgi Filmi İçerik Analizi	112
5.2.1. İçerik Analizi Nedir?	112
5.2.1.1. İçerik Analizinin Özellikleri	113
5.2.1.2. İçerik Analizinin Kullanım Alanları	114
5.2.1.3. İçerik Analizi Nasıl Yapılır?	114
5.2.1.4. İçerik Analizi Türleri ve Teknikleri.....	116
5.2.2. Maşa ve Koca Ayı Çizgi Filminin İçerik Analizi Yöntemi ile İncelenmesi	117
5.2.2.1. Birinci Bölüm: Tanışma Hikayesi	118
5.2.2.2. İkinci Bölüm: İlkbahar'a Kadar Uyandırma	120
5.2.2.3. Üçüncü Bölüm: 1,2,3! Yılbaşı Ağacını Yak	121
5.2.2.4. Dördüncü Bölüm: Bilinmeyen Hayvanların İzleri.....	123
5.2.2.5. Beşinci Bölüm: Kurtlar ile Hoplamak	124
5.2.2.6. Altıncı Bölüm: Reçel Günü	124
5.2.2.7. Yedinci Bölüm: Koca Ayı İçin İlkbahar	125
5.2.2.8. Sekizinci Bölüm: Balığa Gittik.....	126
5.2.2.9. Dokuzuncu Bölüm: Lütfen Beni Ara	127
5.2.2.10. Onuncu Bölüm: Buz Üstünde Tatil	128
5.2.2.11. On Birinci Bölüm: Okulun İlk Günü	130
5.2.2.12. On İkinci Bölüm: İzinsiz Giriş Yasak	132
5.2.2.13. On Üçüncü Bölüm: Saklambaç Zayıflar İçin Değildir	133
5.2.2.14. On Dördüncü Bölüm: Dikkat Et.....	134

5.2.1.15. On Beşinci Bölüm: Küçük Kuzen	135
5.2.1.16. On Altıncı Bölüm: Çabuk İyileş	138
5.2.1.17. On Yedinci Bölüm: Felaketin Tarifi	139
5.2.1.18. On Sekizinci Bölüm: Çamaşır Günü	141
5.2.1.19. On Dokuzuncu Bölüm: Piyano Dersi	143
5.2.1.20. Yirminci Bölüm: Bıyıklı ve Çizgili	143
5.2.1.21. Yirmi Birinci Bölüm: Evde Tek Başına	144
5.2.1.22. Yirmi İkinci Bölüm: Nefesini Tut	145
5.2.1.23. Yirmi Üçüncü Bölüm: Terk Edilmiş Bebek	146
5.2.1.24. Yirmi Dördüncü Bölüm: Afiyet Olsun	147
5.2.1.25. Yirmi Beşinci Bölüm: Hokus Pokus	150
5.2.1.26. Yirmi Altıncı Bölüm: Evde Yenilik	151
5.2.1.27. Yirmi Yedinci Bölüm: Resim Muhteşem	152
5.2.1.28. Yirmi Sekizci Bölüm: Oyalanma Günü	152
5.2.1.29. Yirmi Dokuzcu Bölüm: Oyalanma Günü	153
5.2.1.30. Otuzuncu Bölüm: Büyüme Noktası	153
5.2.1.31. Ara Bölüm: Maşa'nın Masalları; Kış Dede	154
5.2.3. Maşa ve Koca Ayı Çizgifilminin Üç Bölümün Eski SSCB Üyeleri Ülke Vatandaşları Tarafından Analizi	157
5.2.3.1. İzinsiz Girmek Yasak Bölümü Değerlendirmesi	157
5.2.3.2. Bir, İki, Üç, Yılbaşı Ağacını Yak! Bölümü Değerlendirmesi..	158
5.2.3.3. Bu İş Böyle Yapılır Bölümü Değerlendirmesi	158
SONUÇ	159
KAYNAKÇA	163

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1:	Yumuşak Güç Kaynakları, Araçları ve Hedef Alıcılar	11
Tablo 2:	Eski Sovyet Ülkelerinde Rusça'nın Durumu	46

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1:	ABD yapımı Richie Rich çizgi filminden bazı görseller	32
Şekil 2:	ABD yapımı Richie Rich çizgi filminden bazı görseller	32
Şekil 3:	Şirinler köyü ve Şirinler	34
Şekil 4:	1913 yapımı Strekoza i Murravey isimli animasyon filminden bir kare	54
Şekil 5:	1924 Sovyet Birliği yapımı ‘Sovyet Oyuncaları’ isimli çizgi filminden bir figür	55
Şekil 6:	Vladimir Degtyarev tarafından 1954 yılında çekilen Dva Zhadnykh Medvezhonka (Açgözlü İki Ayı Yavrusu), çizgi filminden bir kare	61
Şekil 7:	Ivan Ivanov-Vano tarafından yönetilen ‘Küçük Kambur At’ çizgifilminden bir görüntü.....	62
Şekil 8:	İvanov- Vano Snezhko-Blotskaya ile birlikte yönettiği 1952 yapımı Snegurochka (Karlar Kızı) yapımını filminden bir kare	63
Şekil 9:	İvanov- Vano’nun Mikhail Botov ile birlikte yönettiği Dvenadtsat Mesyatsev (12 Kardeş Ay) çizgifilminin bir kare	64
Şekil 10:	Brumberg Kızkardeşler’in 1945 yılı yapımı olan Propavshaya gramota (Kayıp Mektup) isimli çizgi filminden bir kare	65
Şekil 11:	Brumberg Kızkardeşler tarafından 1953 yılında hazırlanan Polyot na Lunu (Aya Yolculuk) çizgifilminden bir kare.....	66
Şekil 12:	Lev Atmatov’un 1952 yılında yapımı Alenky Tsvetochek (Kırmızı Çiçek), çizgi filminden bir kare.....	67
Şekil 13:	1957 yapımı Snezhnaya Korolev (Karlar Kraliçesi) çizgi filminden kareler	68
Şekil 14:	1967 yapımı Skameyka (Bank) çizgi filmi’nden bir kare	69
Şekil 15:	1969 yapımı Balerina na Korable (Gemideki Balerin) çizgi filminden bir kare	70
Şekil 16:	1950 yılı yapımı Skazka o Rybake i Rybke (Balıkçı ile Balığın Hikayesi) filminden bir kare	71
Şekil 17:	1954 yapımı Tsarevna-Iyagushka (Kurbağa Prenses) çizgi filminin bir kare	73
Şekil 18:	1950 yapımı Kogda Zazhigayutsya Yolki (Noel Ağacı Aydınlandığında) çizgi filminden bir kare	74
Şekil 19:	1951 yapımı Lesnye Puteshestvenniki (Orman Macerası) çizgi filminden bir kare	75

Şekil 20:	1955 yapımı Neobyknovenny Match (Sıradışı Karşılaşma) filminden bir kare	75
Şekil 21:	1961 yapımı Chipollino çizgi filminden bir kare	76
Şekil 22:	1967 yapımı Dinazorların Dağı çizgi filminden bir kare	77
Şekil 23:	1962 yılı yapımı Bir Suçun Tarihçesi (История одного преступления) filminden bir kare	78
Şekil 24:	1966 yılı yapımı Çerçeveadaki Adam (Chelovek V Ramke) çizgi filminden bir kare	80
Şekil 25:	1966 yılı yapımı Bir Zamanlar Kozjavin Vardı (Zhil-byt Koziavin) çizgi filminden bir kare	81
Şekil 26:	1968 yılında yayınlanan Cam Armonika (Stekliannaia Garmonika) filminden bir kare	82
Şekil 27:	1969-1972 yılları arasında yayınlanan Vinni Pukh (Винни Пух) çizgi filminin birinci bölümünden bir kare	83
Şekil 28:	1969-1972 yılları arasında yayınlanan Vinni Pukh (Винни Пух) çizgi filminin üçüncü bölümünden bir kare	84
Şekil 29:	1962-1993 yılları arasında gösterilen ‘Şimdi Görürsün! (Nu, pogodi!)’ çizgi filminden bir kare	85
Şekil 30:	Atlı Karınca (Veselaia Karusel) isimli çizgi film serisinin açılışından bir kare	86
Şekil 31:	1983 yapımı Geçen Senenin Karı Düşüyordu (Padal Proshlogodniysneg) isimli çizgi filminden bir kare	89
Şekil 32:	1986 – 1987 yıllarında yayınlanan Kolobki’nin Soruşturması (Sledstvie Vedut Kolobki) isimli çizgi filminden bir kare	89
Şekil 33:	2002 yılı yapımı Rasemon’un Kırmızı Girişi (Krasnye Vorota Rasemon) isimli çizgifilminden bir kare	91
Şekil 34:	2004-2012 yılları arasında gösterilen Değerli Taşlar Dağı (Gora Samotsetov) isimli çizgi filmin girişine ait görsel	92
Şekil 35:	2000 yılı yapımı Lukomorye. Nanya (Лукоморье. Няня/ Lukomorye. Dadı) isimli çizgifilminden bir kare	93
Şekil 36:	2004 yapımı Zamanın Anahtarı / (Ключи от времени / Kljuchi Ot Vremeni) isimli çizgifilminden bir kare	94
Şekil 37:	1999 yılı yapımı olan ‘Yaşlı Adam ve Deniz ’ isimli çizgi filminden bir kare.....	96
Şekil 38:	1997 yılında yayınlanan Rusalka (Русалка) isimli çizgi filminden bir kare	97
Şekil 39:	1990 yılında yayınlanan Pums (Пумс) isimli çizgi filminden bir kare.....	98

Şekil 40:	1996 yapımı Rozhdestvo (Рождество) isimli çizgi filminden bir kare.....	99
Şekil 41:	2006 yılında yayınlanmaya başlayan Eski Piyano'nun Hikayesi (Skazki Starogo Pianino) isimli çizgi film serisinden bir kare.....	101
Şekil 42:	2003 yılında yayınlanan Küçük Gece Senfonisi (Malenkaya Nochnaya Simfoninya) isimli çizgi filminden bir kare	102
Şekil 43:	2003 yılı yapımı Tanrı (Bozhestvo) isimli çizgi filminden bir görüntü ...	103
Şekil 44:	2006 yılı yapımı Ayak Yolundaki Aşk Hikayesi (Ubornaya Istoriya – Lyubovnaya istoriya) isimli çizgi filminden bir kare.....	104
Şekil 45:	1960 yılında yayınlanan Küçük Maşa ve Ayı (Mashenka İ Medved) isimli çizgi filminden bir kare	108
Şekil 46:	1992 yılında Sergey Olifirenko tarafından çeklenen Küçük Maşa (Mashenka) isimli çizgi filminden bir kare	109
Şekil 47:	Maşa ve Koca Ayı çizgi filminin birinci bölümünün İngilizce versiyonunda gösterilen tabela. İngilizce versiyonunda Maşa'nın yaşadığı istasyon Rusya'nın başkenti Moskova ve ABD'nin bir eyaleti olan Alaska arasında gösterilmiştir.....	119
Şekil 48:	Maşa ve Koca Ayı çizgi filminin birinci bölümünün Rusça versiyonunda gösterilen tabela. Rusça versiyonunda Maşa'nın yaşadığı istasyon Rusya'nın başkenti Moskova ile Çin'in başkenti Pekin arasında bir bölgede gösterilmiştir.	119
Şekil 49:	Maşa ve Koca Ayı çizgi filminin birinci bölümünde gösterilen Koca Ayı'nın evi.	120
Şekil 50:	Maşa ve Koca Ayı çizgi filminin açılışından bir kare. Maşa sovyet dönemine ait bir şapka takmaktadır.	120
Şekil 51:	Maşa ve Koca Ayı Çizgi Filmi'nin 3. Bölümünden bir kare. Ded Maroz Maşa ve Koca Ayı hep birlikte	122
Şekil 52:	Maşa ve Koca Ayı Çizgi Filmi'nin 3. Bölümünden bir kare. Maşa slav mitindeki Karlar Kızı şeklinde giyinmişken.	123
Şekil 53:	Ded Maroz masalı kahramanlarının gösteren bir görsel	123
Şekil 54:	Maşa ve Koca Ayı Çizgi Filmi'nin 6. Bölümünden bir kare. Maşa ve Koca Ayı geleneksel bir Rus sofrasına oturmuşken.....	125
Şekil 55:	Maşa'nın, Balıkçı ve Altın Balık isimli rus masalındaki altın balığı yakaladığı sahne	127
Şekil 56:	Gelenekse Rusl masalı Balıkçı ve Altın Balık'ı tasvir eden bir görsel	127
Şekil 57:	Maşa'nın Karlar Kızı isimli rus masalındaki snegručka şeklinde tasvir edildiği bir sahne	130
Şekil 58:	Maşa, Koca Ayı ve dişi ayı buzda kayarken	130

Şekil 59:	Koca Ayı ve arkasında Rus edebiyatının ünlü isimlerinin portreleri	131
Şekil 60:	Koca Ayı ve arkasında Rus edebiyatının ünlü isimlerinin portreleri	132
Şekil 61:	Maşa Sovyet yıldızı taşıyan askeri bir şapka takarken.....	133
Şekil 62:	Maşa Sovyet dönemi üniformalarını hatırlatan bir pilot kıyafeti giyerken.....	134
Şekil 63:	Sovyetler Birliği Dönemi Rus kadın pilotların giyimine dair bir görsel.....	135
Şekil 64:	Maşa ve Koca Ayı'nın İngilizce ve Türkçe versiyonlarında gösterilen tabela. Maşa'nın yaşadığı ev olan istasyon Rusya'nın başkenti Moskova ile ABD'nin bir eyaleti olan Alaska arasında gösterilmiştir.....	136
Şekil 65:	Maşa ve Koca Ayı'nın Rusça versiyonunda gösterilen tabela. Maşa'nın yaşadığı ev olan istasyon Rusya'nın başkenti Moskova ile Çin'in başkenti Pekin arasında gösterilmiştir.....	136
Şekil 66:	Çin'den geldiği anlaşılan ve küçük kuzen olarak gösterilen Panda	137
Şekil 67:	Panda'nın Maşa'yı bir çinli gibi selamladığı an.....	137
Şekil 68:	Sinirlenen Panda'nın çin ile özdeşmiş Kung-Fu dövüş sanatından bir pozisyonu aldığı sahne.....	138
Şekil 69:	Koca ayı'nın üzerinde sovyet yıldızları barındıran maket uçağı eline aldığı sahne.....	139
Şekil 70:	Sovyetler Birliği yapımı Lavochkin La-5 tipi avcı uçağı.....	139
Şekil 71:	Koca Ayı geleneksel rus oyunlarından olan Şaşki oynarken	141
Şekil 72:	Maşa geleneksel Rus yemeklerinden olan Kaşka'ya bakarken	141
Şekil 73:	Maşa geleneksel Rus kıyafetleri içerisinde	142
Şekil 74:	Maşa geleneksel Rus kıyafetleri içerisinde	143
Şekil 75:	Geleneksel slav masalı kahramanı Ded Maroz'a ait bir görüntü	145
Şekil 76:	Koca Ayı ve Panda Pengueni üzerinde Sovyet Yıldızı taşıyan avcı uçağı maketi ile Güney Kutbu'na gönderirken	147
Şekil 77:	Çin mutfağına dair yemek tariflerinin yer aldığı bir kitaba air görsel ..	148
Şekil 78:	Bambu ile yapılan bir geleneksel Çin yemeğine dair tarif görseli	148
Şekil 79:	Geleneksek Çin Mantısı'na dair bir tarif görseli	149
Şekil 80:	Koca Ayı ve Panda birbirlerini Çin geleneklerine uygun bir şekilde selamlarken.....	149
Şekil 81:	Panda çin geleneklerindeki gibi yeme çubuğu tutarken.....	150
Şekil 82:	Maşa üzerinde Çin'e ait bir sembol taşıyan bir şef şapkası takarken....	150
Şekil 83:	Ded Maroz ve Snegruchka isimli Slav masalın kahramanlarının masalının çizgi film olarak işlenişi.....	156

Şekil 84: Maşa Slav kökenli masal Ded Maroz ve Snegruchka'daki
Snegruchka'ya (Karlara Kızı) ait geleneksel kıyafetler
içerisindeyken..... 156

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
BDT	: Birleşik Devletler Topluluğu
BM	: Birleşmiş Milletler
CSIS	: Center for Strategic and International Studies
IMF	: Uluslararası Para Fonu
NATO	: North Atlantic Treaty Organization
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
ŞİÖ	: Şangay İşbirliği Örgütü
TASS	: Sovyetler Birliği Haber Ajansı
WTO	: Dünya Ticaret Örgüt

GİRİŞ

Medya'nın bireylerin düşüncelerini şekillendirmedeki etkisinin her geçen gün arttığı bir dönemde ülkelerde ulaşmak istedikleri hedeflere giden yolda medyayı sıklıkla kullanmaktadır. Dünyanın küreselleştiği ve ülkelerin bir çok konuda diğer hükümetleri ve halkları etkisi altına almaya çalıştığı çok boyutlu uluslararası ilişkiler ortamında yumuşak gücün elde edilmesi için medya araçlarının üretimlerine olan ihtiyaç da bir o kadar önem kazanmıştır. Rusya'da her ne kadar gerçekleştirdiği sert güç hamleleri ile öne çıksada, dış politikasında hedeflediği bazı sonuçları elde etmek için yumuşak güç öğelerine başvurmaktadır.

Çalışmanın ilk bölümünde güç kavramı her boyutu ile ele alınarak, sert güç, yumuşak güç ve akıllı güç çeşitleri hakkında detaylı bilgilere yer verilmiştir. Bununla birlikte Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Türkiye ve Avrupa ülkeleri gibi bir çok ülkenin yumuşak gücüne değinerek bu ülkelerin yumuşak güç kullanımlarına dair örnekler aktarılmıştır.

Yumuşak güç ve çizgi filmler arasındaki ilişkinin temel konu olarak belirlendiği çalışmanın ikinci bölümünde önce çizgi film kavramı tanımı, işlevi ve tarihsel gelişim boyutu ile detaylı olarak anlatılmıştır. Daha sonra ise çizgi filmlerin yumuşak güç ögesi olarak kullanılmasına dair bilgiler paylaşılarak belirli ideoloji ve fikirlerin çizgi filimlerle nasıl aktarıldığına dair örneklendirme yapılmıştır.

Üçüncü bölümde ise Rusya'nın yumuşak gücüne odaklanılmıştır. Bu çerçevede önce Rusya hükümetinin belirlediği ve imzaladığı yumuşak güç stratejileri aktarılmış, daha sonra ise hükümet politikaları çerçevesinde kurulan ve desteklenen kurumlara dair detaylı bilgilere yer verilmiştir. Bölüm de ayrıca Rusya'nın yumuşak gücü olarak oldukça geniş bir coğrafyada kullanılan Rusça ve uluslararası yayın yapan Rus medyasına dair bilgiler aktarılmıştır.

Dördüncü bölümde Rusya'nın çizgi film tarihi detaylı olarak işlenmiştir. Bu bağlamda ilk olarak Sovyetler Birliği öncesi ortaya çıkan ilk çizgi film çalışmaları,

daha sonra Sovyetler birliğinde öne çıkan çizgi filmler ve içerikleri, son olarak ise Rusya Federasyonu'nun kurulmasından sonrası Rus çizgi filmindeki gelişmeler mercek altına alınmıştır. Rus çizgi filminin anlatıldığı bu bölümde ayrıca dönemlerdeki siyasi yapıya, siyasi yapının medyaya olan bakışına ve dönemde siyaset ile sanat arasındaki ilişkiye dair de bir çerçeve çizilmiştir.

Son bölümde ise Maşa ve Koca Ayı çizgi filmi Rusya'nın yumuşak güç ile olan ilişkisi bağlamında, içerik analizi yöntemi ile anlatılmıştır. Bu doğrultuda öncelikle çizgi filmin Rus kültürü, Slav folku, Rus edebiyatı ve sinemasındaki yerine değinilmiş, sonrasında ise çizgi filmin bölümleri Rusça, İngilizce ve Türkçe versiyonları üzerinden detaylı olarak incelenmiştir. Bu çalışma boyunca küresel güç olarak kabul edilen Rusya'nın yumuşak güç stratejileri ve ile ilişkili olarak Maşa ve Koca ayı çizgi filmindeki mesajlar incelenmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

GÜÇ

Bu bölümde öncelikle literatür ve uluslararası ilişkiler bağlamlarında gücün tanımı yapılacaktır. Gücün tanımının gerçekleştirilmesinden sonra gücün çeşitleri üzerine detaylı bilgi verilecek ve bu güç çeşitlerinin kaynakları ve kullanımı üzerine bilgi aktarımı yapılarak kavram örnekler ile somutlaştırılacaktır.

1.1. Gücün Tanımı ve Çeşitleri

Sözlük Anlamı ile güç bir şeyi yapabilme kapasitesidir. En genel anlamıyla güç, birinin istediği sonuçları elde edebilme becerisi anlamına gelmektedir. Aynı şekilde güç bu amaca ulaşmak için başkalarının davranışlarını etkileme becerisine sahip olmak demektir. Kavram biraz daha derinleştirilirse, güç elde edilmek istenen sonuçlar için başkalarının davranışlarını etkileme yetisidir. (Nye J. S., 2017) Bununla birlikte bir kişinin davranışları üzerinde güç sahibi olmanın birden fazla yolu bulunmaktadır. Bu yöntemler arasında ise istenilen davranış göstermesi beklenen kişi tehdit edilip zorlanabilmesi, yapılması istenen davranış için ödeme yapılarak teşvik edilmesi ve cezabetme yoluna başvurularak kişinin ikna edilmesi gösterilebilir.

Bu perspektiften bakıldığında bir beden eğitimi öğretmenin öğrencilerine verdiği ‘koş’ komutu sonucu öğrencilerin koşması, bir tercümanın aldığı ödeme karşılığında müşterinin evlilik cüzdanını Türkçe’ye çevirmesi, Papa’nın Çok düşük ücret karşılığında çalışmalarına rağmen dini lider için ölümü göze alabilen İsveç Muhafızları’nın üzerindeki etkisi gücün çeşitlerine örnek gösterilebilir.

Güç’ün temel tanımına bakıldığında öncelikle gerekli olan şeyin taraflar arasında bir iletişim zemini olduğu görülmektedir. Güç uygulayacak kişinin, güç uygulanan kişiden bir şeyi isteyebilmesi için önce bu ikisi arasında bir etkileşim olmak zorundadır. Yani öğrenci karşısındaki kişinin öğretmen olduğunu gücünü okul

yönetimi ve devlet ile meşrulaştırdığını bilmeli, tercüman karşısındakinin müşteri olduğunu ve parasını elde etmek için karşıdakinin memnun edilmesi gerektiğini, İsveçli Muhafızlar ise Papa'nın kendilerinin ruhani kurtarıcısı olduğuna inanmaları gerekmektedir. Bu bağlamda gücü kullanan kişi ise karşısındaki kişinin tercihlerini bilmek zorundadır. Hristiyanlık inancına mensup olmayan yada Papa'ya sempati beslemeyen birinin gönüllü olarak hizmet etmeyeceği gibi, öğrencinin karşısındakinin öğretmen olmadığını düşündüğü bir kişinin komutlarına uymayacağı da bilinmelidir.

Ülkeler arasındaki ilişkiler bağlamında bakıldığında ise kavram bir ülkenin, tehdit, teşvik ya da ikna yolu ile başka bir ülkeden istediği şeyi elde etmesi olarak açıklanabilir. Bazı düşünürler, gücü; hem bir ilişki çeşidi, hem uluslararası politikanın en temel amacı hem de amacın gerçekleştirilmesi için bir araç olarak açıklamış; bazıları ise bir ülkenin sahip olduğu imkan ve hareket kabiliyetini ödül, ceza, ikna ve zorlama gibi yöntemler kullanarak karşı tarafın davranışlarını kendi çıkarları doğrultusunda değiştirebilmesi olarak görmüştür. (Aydoğan,2011, İstanbul) Bu bağlamda büyük bir nüfusu, geniş toprakları, zengin doğal kaynakları, ekonomik dayanıklılığı, askeri kuvvetleri ve sosyal istikrarı olan ülkeler güçlü ülkeler olarak atfedilmiştir. Öte yandan güçlü atfedilecek kaynaklara sahip ülkelerin bazı durumlarda karşı taraftan istediğini elde edememesi güç kavramının çeşitlendiğine işaret etmektedir.

Güç kavramını uluslararası ilişkiler alanının en önemli konusu olarak gören İngiliz tarihçi, akademisyen ve yazar Edward Halled Carr ise gücü politikanın temel unsuru olarak görmüş ve bu kavramın belirleyici rolüne dikkat çekmiştir. (Sancak, 2016)

Yine uluslararası ilişkiler disiplinin kurucu isimleri arasında anılan Hans Morgenthau, gücü hem uluslararası politikanın en temel varış noktası, hem de bu varış noktasına ulaşılması için bir araç olarak tanımlarken ulusal bir gücün elementlerini coğrafya, doğal kaynaklar, diplomasi ve yönetim kalitesi olarak sıralamıştır. (Sempa, 2020) Morgenthau gücü ise; “ İnsanın insan üzerinde denetim

kurmasını ve devam ettirmesini sağlayacak olan her şey” olarak değerlendirmiştir. (Yatağan, 2018)

Özetle güç zorla veya ikna yöntemi ile üstün gelme yeteneğidir ve bireyin yada iktidarın mücadelesinin en temel elementidir. Uluslararası ilişkiler bağlamında güce bakıldığında ise kavramın kullanılan araçlara göre üçe ayrıldığı görülmektedir. Bunlar ise; (Nye J. S., 2017)

- Sert Güç
- Yumuşak Güç
- Akıllı Güç

1.1.1. Sert Güç

Sert güç iktidarların istediklerini kazanmak için politikalarında ‘havuç ve sopa diplomasisini araç olarak kullanmaları anlamına gelmektedir. Bu güç türü askeri müdahale, baskıcı diplomasi ve ekonomik yaptırımları kapsamaktadır. Sert gücün kullanılabilmesi için kullanacak ülkenin gelişmiş silahlı kuvvetlere, güçlü ekonomiye ve diplomasi kanallarına sahip olması gerekmektedir. (Yatağan, 2018)Klasik yaklaşımların ön planda olduğu sert güce göre askeri güç, gücün diğer çeşitlerine hükmeder ve askeri güç kapasitesi yüksek olan devletler küresel meselelerde söz sahibi konumundadır.Sert güç, kullanımı açısından toplumların oluşmasına kadar dayanabilecekken kavramın teorik olarak konuşulması yaklaşık 4 yüzyıl önce Niccola Machiavelli’nin ‘Prens ’adlı kitabında İtalya iktidarda kalmak isteyen prenslere zulüm ve korku politikalarının gerektiğinde kullanabileceğini öğütlemesi ile teorik anlamada karşılığını bulmuştur. (Yatağan, 2018)

1.1.1.1. Sert Güç Kaynakları

Bu noktadan yola çıkıldığında ise sert gücün kaynakları arasında doğal zenginlikler, sermaye, askeri kapasite ve savaş yeteneği gibi unsurları gösterilebilir. Sert güç türünde, bunu uygulamak isteyen ülkenin bulunduğu ya da etki ettiği coğrafya, askeri ve ekonomik kapasiteden faydalanarak diğer bir ülkeyi

etkilemeyi içermektedir. Bunun sonucunda da aksiyon alınmak istenen ülkenin devlet erkani, seçkin sınıfı ve halkı üzerinde çaydircılık etkisi oluşturulur. Bunun en temel nedeni ise güçlü devlerin üstünlüğü, karşısındaki ülkenin karşısında sahip olduğu avantajları onu etkileyecek şekilde kullanmasına bağlıdır. Bu sebeple jeopolitik konum, ekonomik güç ve askeri kapasite gibi unsurlar sert gücün somut örnekleri arasında yer alıp muhattap ülkenin davranışlarının değiştirilmesi için kullanılmaktadır. (Yegin, 2016)

Sert gücün amacına erişebilmesi için üç aşaması bulunmaktadır. Birincisi ihtiyaç duyulan miktarda sert güç kaynağına sahip olmaktır. Bu aşama sert güç uygulamak istediğimiz tarafın karar almasında ve planlarında değişiklik göstermesinde etkili olur. İkinci aşama ise sahip olunan kaynakların, istedikleri sonuçları elde edemediğinde kullanılabileceğinin gösterilmesidir. Bu aşamada sert güç kaynağı, aksiyon almak istediği hedefe sahip olduğu bu gücü henüz kullanmasa da kullanma yetisine sahip olduğunu iletir. Üçüncü ve son olan aşama ise sert gücün hayata geçirilmesidir. Bu aşamada güç sahibi, istediğini elde etmek için sahip olduğu araçları (ekonomi, askeri, siyasi) hedef üzerinde uygular. Sert gücün uluslararası ilişkilerde üstün olduğuna inananlara göre asıl belirleyici güç budur ve diğer güçlerin sert güç kadar etkisi yoktur.

1.1.1.2. Sert Güç Kullanımı Üzerine Örnekler

Sert güce bir örnek olarak ise Rusya'nın Ukrayna krizi olarak bilinen Ukrayna ve Rusya arasındaki siyasi kriz ve bu siyasi krizin bir sonucu olarak gerçekleşen Rusya'nın Kırım'ı ilhakını vermemiz mümkündür. (Konak, 2019) Bu krize yol açmış olan en önemli nokta şüphesiz ki Ukrayna'nın dış politikasında değişikliğe giderek Avrupa Birliği ile ilişkilerini geliştirme isteği ve Rusya'nın bu duruma karşı çıkması sonucu olmuştur. (Ercan, 2015)

Avrupa Birliği'nin (AB) Sovyetler Birliği'nden dağılan ülkelerin bir çoğunu üyesi haline getirerek sınırlarını Rusya'ya dayandırması da ihlaka giden bir diğer önemli adım olarak görülmektedir. Avrupa Birliği ve NATO'nun Ukrayna'yı Rusya'yı takip eden politikasından ayırmak için yürüttüğü bu çalışmalar Moskova

yönetimi tarafından sert karşılanmıştır. yaratmıştır (Baharçiçek ve Ağır, 2015:36). Dönemin Cumhurbaşkanı Viktor Yanukoviç'in Moskova tarafından gelen tepkiler sonucu AB ile yapılması planlanan anlaşmayı imzalamaması üzerine ise ülkede iç karışıklıklar baş göstermiştir. Bunun üzerine Yanukoviç ülkeyi terk ederek Rusya'ya sığınmıştır. Yanukoviç'in ülkeyi terk etmesi sonucu ise Kiev'te bir yönetim krizi de baş göstermiştir. (Baharçiçek, 2015)

Ukrayna'da her kademedeki yaşanan iç karışıklığı fırsat bilen Rusya ise 27 Şubat 2014 tarihinde kendisi için stratejik öneme sahip olan ve Rus nüfusun yoğunlukta olduğu Kırım yarımadasına özel kuvvetlerini çıkararak bölgeyi işgal etmiştir. Rusya'nın bu hamlesinden sonra olay uluslararası bir krize dönüşmüş ve yaşanan gelişmelerin ışığında Kırım halkı Rusya'ya bağlanmak ya da egemen devlet olma kararı vermek üzere referanduma gitme kararı almıştır. Yüzde 83 oranında katılımın gerçekleştiği halk oylaması sonucunda ise yüzde 97 oranında "Rusya'ya katılma" oyunun çıktığı ilan edilmiş ve bu sonuçlar doğrultusunda Kırım, Rusya bağlanmıştır. (İmanbeyli, 2014)

Sert güç uygulamalarının kullanıldığı bir diğer örnek olarak ise ABD ve Çin arasında yaşanan ve 'ticaret savaşları olarak adlandırılan 'ekonomik yaptırım' stratejilerini görmemiz mümkündür. 2018 yılının Mart ayında ABD'nin Çin'e karşı yürüttüğü soruşturma, Çin'de yerli olmayan sermayeye kısıtlamalar getirdiği bu sebeble Çin'de yatırımları bulunan ABD'li firmaların baskıya maruz kaldığı ve Pazar serbestliğinin yabancı firmalar aleyhine bozulduğu ortaya çıkmıştır. Yapılam araştırmalar sonucu Pekin hükümetinin ileri teknoloji firmaların satın alınması konusunda stratejik bir yol izlediği ve ABD bilgisayar ağlarından teknik bilgileri çaldığı öne sürülmüştür. (Nuroğlu, 2019)

Washington yönetimi bu kanıtları kullanarak ABD'nin Çin'e karşı en fazla ticaret açığı verdiği tespit ettiği çelik ve alüminyum 23 Mart 2018 tarihi itibarıyla 60 milyar dolar değerinde tarife uygulama kararı aldı. Çin ise ABD'nin bu hamlesine karşılık olarak 3 milyar dolar değerindeki 128 farklı ürünü kapsayan ABD malına tarife uygulayacağını duyurdu. ABD ise daha sonra 200 milyar dolar değerindeki Çin menşeli ürüne 24 Eylül 2018 tarihinden itibaren geçerli olacak şekilde yüzde 10

gümrük vergisi uygulayacağını açıkladı. Aynı güç Çin ise karşılık olarak 60 milyar dolarlık bir hamle ile cevap verdi. (Nuroğlu, 2019)

İki ülkenin ekonomilerini sert güç ögesi olarak kullanarak karşı tarafı ikna etme yönündeki stratejisi ise umulduğu gibi sonuçlanamadı. ABD tarafından başlatılan ticari yaptırım savaşı ABD'nin Çin ile ticaret açığını düşürmek yerine artırdı. ABD'nin Çin'e karşı verdiği ticaret açığı 2017 yılında 375 milyar dolar iken, 2018 yılında 420 milyar dolar oldu. (Nuroğlu, 2019)

Öte yandan iki ekonomi devinin arasında yaşanan bu güç savaşları küresel ticareti, beklentileri ve iş yapma kolaylığını olumsuz yönde etkiledi. Uluslararası ticaret hacmini daraltan tarifeler dönemi küresel büyüme tahminlerinde de kendisini gösterdi. Uluslararası Para Fonu (IMF) 2019 ve 2020 için küresel büyüme tahminlerini küresel ticaretteki olumsuzluklar yüzünden yüzde 0,1 aşağı çekti. Dünya Ticaret Örgütü (WTO) 2019 yılı için küresel ticaret büyüme beklentisini yüzde 2,6'dan yüzde 1,2'ye, 2020 yılı için de yüzde 3'ten yüzde 2,7'ye düşürdü. (Nuroğlu, 2019)

Örneklerden de anlaşılacağı gibi sert gücü uygulama araçlarına sahip ülkeler öncelikle aldıkları kararları ya da yaptıkları çalışmaları beğenmedikleri ve kendi ülkelerinin çıkarları ile çatıştığı gerekçesi ile öncelikle belli yöntemler ile ellerindeki sert gücü kullanacakları yönünde ikaz etmiştir. Yapılan ikazdan elde edilen aksiyona göre ise ülkeler bu gücü kullanma yoluna gitmiş ve hedefledikleri ülkeleri belli konularda yıpratmışlardır. Öte yandan ABD- Çin örneğinde görüldüğü gibi iki süper güç arasında yaşanan bir sert güç çatışmasının sonucu yalnızca iki ülkeyi değil küresel ekonomiyi de derinden etkilemiştir.

1.1.2. Yumuşak Güç

Yumuşak güç ise istenilen bir sonuca sert güç öğeleri kullanmaya gerek kalmaksızın sert güç araçlarından farklılaşan yöntemler kullanarak elde edildiği bir güç türü olarak kaşımıza çıkmaktadır. Kavram literatüre girmeden önce bu tarz bir güce sahip olma gerekliliğinin farkına varılması İkinci Dünya Savaşı ve sonrasındaki

Soğuk Savaş dönemlerine denk gelmektedir. Soğuk savaş dönemi sonrasında gücü oluşturan ögelerin ne olduğu, bunların nasıl kullanıldığı ve bu araçların ekde edilme yönteminin ne olması gerektiği konusunda radikal değişimler yaşanmıştır.

Nükleer silahların onarılamaz etkisi, milliyetçiliğin gündemde olduğu bir zaman diliminde çok uluslu devletlerin inşa edilmesindeki zorluklar, İkinci Dünya Savaşı'nı tecrübe etmiş batılı ülkelerin yeni bir savaşın sonuçları ile yüzleşemeyeceği gerçeğini kavramaları, sert gücün istenilen sonuçların elde edilememesi hatta toplumları daha da kötü duruma sürükleyebilecek bir konumda olduğu gerçeğini gözler önüne sermiştir. (Yatağan, 2018)

Gücün ikinci yüzü olarak adlandırılan bu güç türünü ise kavramın kurucu ismi olan Joseph Nye, bir ülkenin başkalarını zorla veya baskı olmadan istediğini yapmaya ikna etme kabiliyeti olarak tanımlamıştır.(Nye,2017). Bu güç türünün temelinde, bir ülkenin değerlerine hayran olan, kendisini örnek alan, refah seviyesine ve her şeye açık olmasına imrenen diğer ülkelerin kendisini takip etmek istemesi ile de dünya siyasetinde önemli bir aktör olabileceği felsefesi yatmaktadır. Bu açıdan bakıldığında askeri ve ekonomik gücü kapsayan ve tehdit yöntemine başvuran sert gücün aksine yumuşak güç daha farklı içerikler barındırarak ikna ederek istediğini elde etme yoluna başvurmaktadır.

1.1.2.1. Yumuşak Güç Kaynakları

Yumuşak gücün kaynakları olarak ise kültür, siyasi değerler ve dış politika olarak sıralamak mümkündür.Bu kaynakların ilki olan kültür bir toplum için anlam yaratan değerler ve uygulamalar bütünüdür.Bir ülkenin sahip olduğu kültür evrensel değerler içerdiğinde ve ülkenin ürettiği politikalar diğer ülkeler ile ortak çıkarları ve değerleri desteklediğinde, oluşturduğu cazibe ilişkileri dolayısıyla istenilen sonuçları elde etme olasılığı yüksek olmaktadır. Daha dar kapsamlı değerli olan kültürlerin yumuşak güç ortaya oluşturma olasılığı ise daha düşüktür. (Nye J. S., 2017)

Bir ülkenin iç ve dış politikaları da yumuşak gücün kaynaklarından biri olarak görülmektedir. Siyasi atmosferdeki diğer aktörlere karşı iki yüzölçümü, kibirli veya

duyarsız görünen ya da ulusal menfaatleri hedef alan dar ufuklu iç ve dış politikalar yumuşak güce zarar verebilir. Bu noktada ülkeler yumuşak güçlerine zarar vermeyecek, hatta onları yükseltecek siyasi değerler benimsemek durumundadır. Bu güç türünün son kaynağını ise dış politikaya yönelik uyguladığı stratejik adımlar oluşturmaktadır. Bir ülkenin uluslararası kuruluşlardaki ve dış politikasında savunduğu değerler diğerlerinin yapacağı tercihlerde önemli rol oynamaktadır. (Nye J. S., 2017) Hükümetler savundukları değerlerle uluslararası kamuoyunun onayını alabilir ya da tam tersine tepkisine yol açabilir.

Bu güç türü hedefin tercihlerini şekillendirme kabiliyetine dayanmaktadır. Kişisel düzeyde cazibenin ve baştan çıkarmanın gücü herkes tarafından bilinmektedir. İkili ilişkilerde ya da bir evlilikte güç, esasen daha büyük olan tarafa değil, cazibenin kimyasına bağlıdır. Siyasi liderlerde cazibeden kaynaklanan gücün etkili olduğunu uzun süredir bilmektedir. Otoriter ülkelerdeki liderlerin istediklerini elde etmek için tehdit yoluna başvurmaları doğal karşılıksada demokratik ülkelere liderlik eden siyasetçiler ikna etme ve cezbetme yöntemine daha fazla başvurmak zorundadır. Tercihleri belirleyebilmenin siyasetin ana unsurlarından biri olduğu göz önüne alındığında ise bu tercihleri belirleyebilme yetisinin daha ziyade çekici bir karakter, kültür, siyasi değerler ve kurumlar ile meşru görülen ya da ahlaki otoritesi olan politikalar gibi soyut değerler ile ilişkili olduğu görülmektedir. Kısacası yumuşak güç cezbetme gücüdür. (Nye J. S., 2017)

Yumuşak gücün kullanılmasındaki bir diğer önemli nokta ise kaynak planlamasıdır. İstenilen sonuçların elde edilebilmesi için bu kaynakların yer, zaman ve şekil açısından ne şekilde kullanıcakları iyi planlanmalıdır. Bu güç türü ile başarı elde etmek için ise bazı prensipler ise hareket edilmesi gerekmektedir. Bu prensipleri ise;

- Gücün çok dikkat çekmeyecek ve diğer oyuncuları rahatsız etmeyecek şekilde kurgulanması,
- Küresel ve bölgesel oyuncular ile iyi ilikilerin oluşturulması, geliştirilmesi ve iletişim kanallarının daima açık tutulması,
- Çoğulcu demokrasi ile yönetim prensiplerine uyulması,

- Aktörlerin karar alma mekanizması içerisinde bulunması,

Şeklinde sıralanması mümkündür. Kavramın kurucu ismi Nye bu gücün kaynak, araç ve hedeflerini ise aşağıdaki gibi tablolastırmıştır;

Tablo 1: Yumuşak Güç Kaynakları, Araçları ve Hedef Alıcılar

Yumuşak Güç Kaynakları	Araçlar	Hedef Alıcılar
Dış Politika	Hükümetler, Medya, STK'lar, Uluslararası Örgütler	Başka hükümetler ve halklar
İç Siyasi Değerler ve Politikalar	Medya, STK'lar, Uluslararası Örgütler	Başka hükümetler ve halklar
Yüksek Kültür	Hükümetler, STK'lar, Uluslararası Örgütler	Başka hükümetler ve halklar
Popüler Kültür	Medya, Piyasa	Başka halklar

Kaynak: Nye, 2017: 10-50

1.1.2.2. Yumuşak Güç Kullanımında Stratejik Planlama

Yumuşak güç kullanımında önemli olan bir diğer nokta ise bu gücün kullanılması esnasında takip edilecek stratejilerdir. Bu güç türünün elde edilebilmesi için elde olan kaynakların stratejik planlama ile kullanılması önem arz etmektedir. Uluslararası ilişkiler alanında çalışmalar yürüten Prof. Guen Lee yumuşak güç stratejilerini genel çerçevede şu şekilde sıralamıştır; (Lee, 2009)

- Ülkelerin uluslararası mecralarda kendilerine ait bir imaj yaratması,
- Düşman olarak belirlenen ülkenin imajına zarar vererek üçüncü bir ülkede ya da ülkelerde kendi lehine kamuoyu oluşturmak,
- Yumuşak gücü elinde barındıran ve kullanan ülkedeki geçerli olan normların yayılması
- Öncelikli olarak televizyon olmak üzere çeşitli iletişim araçlarının kullanılarak bu mecralarda kahraman ve ünlü yüzlerin yer alması ile bilinçaltına yönelik ya da açık bir şekilde hedef kitlede istenilen etkinin yaratılması,

Elde edilen kaynakların bu stratejiler göz önünde bulundurularak stratejik planlama çerçevesinde kullanılması yumuşak güç ile ulaşılacak istenen avantajların elde edilmesi daha kolay olacaktır.

1.1.2.3. Yumuşak Güç Kullanımına Örnek

Yumuşak güç kullanımına örnek olarak Türk dizilerinin son dönemde birbirinden farklı coğrafyalarda geniş kitlelere ulaşması sonucu Türkiye'ye, Türk kültürüne ve Türk mallarına olan ilginin artmasını göstermemiz mümkündür.

Türk dizilerine olan ilgi ilk olarak 2008'de, başrollerini Kıvanç Tatlıtuğ ile Songül Öden'in paylaştığı "Gümüş" isimli dizinin Orta Doğu'ya satılmasıyla başlamıştır ve bu dizinin dizinin final bölümü 22 ülkede 85 milyon izleyiciye ulaşmıştır. Türk dizilerine olan ilginin farketilmesi üzerine ise benzeri yapımlar da farklı ülkelere satılmaya başlanmıştır. Örneğin "Muhteşem Yüzyıl" dizisi 86 ülkeye ihraç edilmekle birlikte Japonya'da gösterilen ilk Türk dizisi olmuştur. "Beni Affet" Fas'ta yüzde 65 reyting yakalayarak Fas televizyon sektörü pazarında önemli bir üstünlük elde etmiştir. (Çakır, 2020)

Söz konusu Türk dizileri haricinde yurt dışına pazarlanan pek çok Türk dizisi bulunmakla birlikte, 20 Dakika, Annem, Adını Feriha Koydum, Arka Sokaklar, Aşk-ı Memnu, Bir İstanbul Masalı, Çalıkuşu, Diriliş Ertuğrul, Ezel, Hatırla Sevgili, Hayat Şarkısı, Öyle Bir Geçer Zaman Ki ve Kösem Sultan da yayınlandığı ülkelerde geniş hayran kitlelerine ulaşmıştır.

Dünyanın dört bir yanındaki kişilerin Türk dizilerini izlemesi ile birlikte Türkçe'ye ve Türk kültürüne olan ilgide de yoğun artış görülmüştür. Özellikle bu dizilerin Arap dünyasındaki etkileri üzerine araştırma yapan Katar'daki Northwestern Üniversitesi'nde Yrd. Doç. Dr. olan Miriam Berg, bazı Arap ülkelerin bu dizileri yasaklamasına rağmen ilginin oldukça büyük olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Araştırması hakkınsa basına açıklamada bulunan Berg izleyicilerin televizyondan izleyemediği dizileri online platformlarda İngilizce ve Arapça alt yazı

ile takip ettiğini aktarmıştır. Berg izleyicilerin alt yazısını bulamadıkları dizileri ise Türk televizyonlarının internet sitelerinden alt yazısız, orijinal dillerinde takip ettiğini belirterek dizileri anlayabilmek için bir çok kişinin Türkçe öğrenmeye başladığını kaydetmiştir. Berg ayrıca dizilerin, izleyicilerde Türk kültürüne karşı ciddi bir aşinalık yarattığını belirterek diplomatik çabaların bu denli bir etki yaratmasının oldukça zor olduğunu belirtmiştir (Berg, 2020)

Türk dizilerinin önünü açtığı bu ilgiyi ise Türk kültürünü ve dilini dünya üzerinde tanıtmak ve yaymak amacıyla kurulan ve dünyanın bir çok noktasında faaliyet gösteren Yunus Emre Enstitülerinin bünyelerinde düzenlenen Türkçe kursları tamamlamaktadır. Yaklaşık 10 senedir birçok ülkedeki 58 kültür merkezi, 23 üniversite ve 194 okulda faaliyet gösteren enstitüler toplamda 170 bin kişiye Türkçe öğrettiğini duyurmuştur. Sadece 2019 yılında ise 15 bin 182 kişi bu kurslarda Türkçe eğitimlerini tamamlamıştır. (Aparı, 2020)

1.1.3. Akıllı Güç

Akıllı gücü ‘sert güç ve yumuşak gücün planlı bir şekilde beraber kullanılması sonucu elde edilen güç olarak görmemiz mümkündür. Bu güç türünde istenilen hedefe ulaşmak için elde olan yumuşak güç kaynakları ve sert güç kaynakları beraber kullanılmaktadır. Buradan da anlaşılabacağı üzere akıllı güç hem güçlü bir askeri alt yapı hem de ülkenin etkisini yükseltecek her seviyedeki ortaklığa ve ittifaka yatırım gerektirmektedir. İkisinin başarılı bir şekilde kullanılması için hem diplomasi kanallarının hem de askeri kaynaklarının en iyi ölçüde kullanılması önem arz etmektedir.

Bu güç kavramında dikkaten kaçmaması gereken en önemli noktalardan biri de şüphesizki akıllı güce sahip olmak için öncelikle hali hazırda yumuşak güce ve sert güce sahip olunması gerektiğidir. Bu sebeple akıllı güç inşa ederken ya hali hazırda sahip olunan sert ve yumuşak güç kaynakları kullanılmalı ya da hem akıllı güç hem de yumuşak güç kaynakları oluşturulup bunların belli bir stratejik planlama içerisinde yürütülmesi gerekmektedir.

1.1.3.1. CSIS Akıllı Güç Raporu

Akıllı güç kavramı kapsamlı olarak 2006 yılında ABD'nin oldukça bilinen araştırma ve düşünce üretme merkezi CSIS (Center for Strategic and International Studies) tarafından oluşturulan tarafsız Akıllı Güç Komisyonu'nun (Commission on Smart Power) hazırladığı 'Daha Akıllı, Daha Güvenli Amerika' (A Smarter More Secure America) isimli rapor raporda yer almıştır. (Armitage ve Nye: 2007, 27-57)

Raporda ABD'nin uluslararası ilişkilerde elde ettiği üstünlüğü koruması için yeni stratejiler geliştirmesi gerektiği vurgulanmış ve bu üstünlüğün korunmasında sadece askeri gücün kullanılmasının yeterli olmadığını altı çizilmiştir. Bunun en temel sebebi ise ABD'nin 2003 yılında sert gücünü kullanarak Irak'ı işgal etmesi ve sonrasında uluslararası kamuoyunda ağır eleştirilere hedef olması sonucu imajında yaşadığı büyük zedelenme olmuştur. CSIS'in raporundan sonra ise yumuşak bazı uzmanlar tarafından, ABD'nin neden artık 'artık akıllı gücü kullanması konusunda bir yazı kaleme almıştır. (Nye J. S., 2020)

Uzmanlar ABD'nin yumuşak gücünün uluslararası kamuoyundaki etkisinin giderek azaldığının açıkça ortada olduğu vurgulayarak bunun en temel sebebinin ise dönemin devlet başkanı George Washington Bush'un askeri ve ekonomik politikalarının yıllardır oluşturulan ABD imajını yerle bir etmiş olmasına işaret etmiştir. Özellikle çok eleştirilen Guantanamo hapisanesinin kapatılmaması ve Irak işgali esnasında ABD askerlerinin Abu Ghraib hapisanesinde müslümanlara işkence ettiği görüntülerin uluslararası medya platformlarına yansımalarından sonra müslüman ülkelerde ABD yumuşak gücünün önemli ölçüde önemini yitirdiği düşünür tarafından vurgulanmıştır.

Yumuşak gücün kurucu ismi olan Nye ise 2007 yılında kaleme aldığı bir yazısında ise bu durumu 'Guantanamo hapisanesi, Özgürlük Heykeli'nin önüne geçti' ifadeleri ile tanımlamıştır. Nye'ye göre ABD'nin bu imajını ancak sert gücünü uyguladığı durumlarda yumuşak gücünü de kullanarak ve yumuşak güc ile oluşturulan değerlere de zarar vermeyerek düzeltebileceğini belirtmiş ve bunu da bu

iki gücün ortak bir paydada buluştuğu akıllı güç kavramı ile elde edebileceğini kaydetmiştir. (Nye J. S., 2020)

Görüldüğü üzere uluslararası ilişkilerde bir ülkenin istediğini elde etmesi için kullanabileceği birden fazla güç çeşidi bulunmaktadır. Ülkeler kurguladıkları imajlara ve durumun gerekliliğine göre bu güç türlerini kullanarak harekete geçmektedir. Öte yandan önceleri sadece sert güce yatırım yapmayı öncelik olarak belirleyen ülkeler, gelişen teknoloji, bilginin hızla yayılmaya başlaması, kamuoyularının medya yolu ile hükümetlerin yaptıklarına dair detaylı bilgiye sahip olması, yeni medya ile birlikte de kişilerin düşüncelerini ve eleştirilerini doğrudan belirterek hükümetleri açıkça eleştirip kitlesel tepkiler oluşturmaları, devletleri sert güç kullanma konusunda daha dikkatli olmaları gerektiği gerçeği ile yüzleştirmiştir.

Bu noktada amaçladıklarına ulaşmak isteyen ülkeler farklı girdileri de dikkate alarak farklı güç kaynakları oluşturmaya başlamıştır. Bunun en temel sebepleri arasında ise yaptıklarını meşrulaştırmak, uluslararası toplumun onayını almak ve gerektiğinde sert gücü dahi kullanmadan diğer güç öğeleri ile istediklerini elde etmek gösterilebilir.

1.1.3.2. Akıllı Güç Kavramı İçin Yürütülen Diğer Çalışmalar

Akıllı Güç kavramı özellikle 2007 yılında CSIS adlı düşünce kuruluşunun hazırladığı rapor ile kavramsal ve teorik olarak derinlemesine ele alınsa da, alandaki çalışmalar kurumun raporu ile sınırlı kalmamıştır. Bu noktadan sonra hem raporu hazırlayanlar hem de akademik alanda konuya eğilen isimler kavram hakkında çeşitli çalışmalar yürütmüşlerdir. Bu anlamda raporun hazırlandığı komisyonun başında yer alan ve güç konusundaki çalışmaları ile literatüre büyük katkı sağlayan Joseph Nye, raporun yayınlanmasından bir sonraki sene piyasaya sürülen 'Power to Lead' isimli kitabında, 2009 yılında Global Affairs Dergisinde yer alan 'Get Smart' isimli makalesinde ve 2011 yılında okuyucu ile buluşan 'Future of Power' isimli kitabında yine konuya geniş çaplı yer vermiştir (Özen, 2019)

Kavramı ABD dış politikasını merkeze alarak açıklayan Nye, 'Contextual intelligence' kavramını ortaya atarak akıllı gücü açıklarken bu güce sahip olabilmek için ABD'nin sınırlarını kavraması gerektiğini, kültürün önemli bir öge olduğunu, ülkeyi yönetenlerin farklı durumlara farklı stratejiler geliştirmesi gerektiğini belirtmiştir. ABD'nin hala süper güç olarak kabul edilmesine karşın hegemon olmadığını savunan Nye yeni tehditlerin oluşması, devlet dışı aktörlerin güç kazanması, sınırların artık eskisi kadar belirgin olmaması hatta kaybolması gibi durumları belirterek akıllı politikalara ihtiyaç duyulduğunu defalarca dile getirmiştir. (Özen, 2019)

Yazar'a göre sadece yumuşak güç kullanarak El- Kaide lideri Bin Ladin'i yenmek mümkün değildir, onun yok olması için de sert güce ihtiyaç duyulmaktadır. ABD'nin İslam coğrafyasında çoğu insan tarafından sevilmediğini belirten Nye, teröristler ile sahada yürütülen çatışmalar sonucu aşırıların öldürülmesi kadar, bu örgütlere yeni katılımın sağlanmasını engellemesinde kritik bir değer taşıdığını vurgulamıştır. Bu noktada ABD'nin çalışmaları ve yürüttüğü politikalar ile insanları kendinden uzaklaştırmaması gerektiğini belirten Nye yumuşak gücün tam olarak bu noktada devreye girdiğini, sert güç ile uygun bir şekilde planlanan yumuşak güç stratejisinin başarıya ulaşma şansının oldukça yüksek olduğunu kaydetmiştir. (Özen, 2019:44)

Nye 'göre Akıllı gücün aşağıda bahsedilen 5 soruya muhakkak cevap vermesi gerekmektedir. (Özen, 2019)

1. Belirlenen hedefler ve ulaşmak istenen sonuçlar nelerdir? Arzulanan her şeyin elde edilmesi olası olmayacağına göre al/ver pazarlıklarını oluşturacak önceliklerin saptanması gerekmektedir.

2. Var olan olanaklar nelerdir ve bu olanaklardan hangi koşullarda yararlanılabilir? Olanakların sağlam bir envanterin oluşturulması ve bu olanakların hangi zaman diliminde kullanılabilecekleri ve kullanıldığı zaman farklı durumları ne derece etkileyebileceği önceden hesaplanmalıdır.

3. Hedef kitlenen pozisyonu ve tercihleri nelerdir? Etkilemek istedilen hedeflerin düşüncesi, algısı, değişime açıklığı gibi noktaların tespit edilmesi büyük önem arz etmektedir.

4. Başarı elde etme ihtimali en yüksek olan güç kullanımı hangisidir? Duruma göre sert yada yumuşak güç türlerinden hangisinin kullanılması gerektiği, bunların ayrı ayrı mı yoksa birlikte mi kullanılacağı belirlenmelidir.

5. Başarıya ulaşma şansı en nihayetinde nedir? Başarılı olunacağına kesin olarak körü körüne inanmak yada aşırı optimist tutumlar büyük hayal kırıklıklarını beraberinde getirebileceği için başarıya ulaşma olasılıkları hesaplanırken oldukça gerçekçi davranmak gerekmektedir.

Ünlü ABD'li araştırmacı Nye'in yanı sıra başka isimlerde kavram üzerine çalışmalar yürütmüşlerdir. Bunların arasında daha önce ABD Enformasyon Ajansı'nda ve Beyaz Saray olarak bilinen ABD Başkanlık Ofisi'nin Ulusal Güvenlik konseyinde çeşitli görevlerde bulunmuş Ernest J. Wilson'u göstermemiz mümkündür. Wilson'da Nye'in tezlerini destekler şekilde ABD'nin akıllı güç olma yolundaki üç temel eksiği üzerine durmuştur. Wilson öncelikli olarak akıllı gücün kavramsal boyutunun tam olarak anlaşılması gerektiğini belirterek bu güç türünün hedefinin, ABD'nin sahip olduğu gücün sınırlarının, bu gücün hayata geçirilmesi için kullanılacak olan araçların ve bu araçların hangi eylemde kullanılacağını en doğru şekilde saptanması gerektiğinin önemini vurgulamıştır. (Özen, 2019)

Bu ilk adımın gerçekleştirilmesi için alandaki akademik çalışmaların artırılması gerektiğini vurgulayan Wilson, ikinci olarak ise sert güç ve akıllı güç üreten ve kullanan kurumların koordineli olarak hareket etmesinin gerekliliğinin altını çizmiştir. Wilson son olarak ise akıllı gücü uygulayacak kişilerin nihayetinde politikacılar olduğunu ve bu sebeple bu gücün taşıyıcıları olacak isimlerin iyi seçilmiş olması gerektiğini belirtmiştir. (Özen, 2019)

İKİNCİ BÖLÜM

YUMUŞAK GÜÇ ARACI OLARAK ÇİZGİ FİLMLER

Bu bölümde öncelikle çizgifilmin ne olduğuna dair literatürbilgi aktarımı yapılacaktır. Daha sonrasında ise çizgifilmin işlevlerinin ne olduğuna dair detaylı bilgiler aktarılarak, bu türün başlangıcından günümüze olan gelişmesi tarihsel olarak aktarılacaktır. Çizgifilmin tarihler gelişimi ve kullanım amaçları anlatıldıktan sonra çizgifilmelerin yumuşak güç aracı olarak kullanılması konusuna eğilenecek ve ardından kullanımın somut örnekleri verilecektir.

2.1. Çizgi Film Nedir?

Çizgi film türü, yapım olarak çocuklara hitap eden film ve dizileri kapsamaktadır. Kavram Türkçe’de hayat veren anlamına gelen ve aslen Latince kökenli ‘animasyon kelimesinin halk arasında kullanımı şeklinde literatüre girmiştir. Bu noktada televizyonda yayınlanan animasyon yapımlar çizgifilm sinemada gösterilen yapımlar ise animasyon olarak kabul görmüştür. (Kılıcı, 2009: 39).

Türk Dil Kurumu (TDK) ise bu kavramı ‘canlandırma ’olarak adlandırmaktadır. TDK tarafından yayımlanan Sinema ve Televizyon Terimleri Sözlüğü’nde “tek tek resimleri ya da devinimsiz nesneleri gösterim sırasında devinim duygusu verebilecek biçimde düzenlemek ve filme aktarmak işi” (Özön, 1981: 49) şeklinde tanımlanmaktadır.

Her ne kadar artık yetişkinlere yönelik çizgi filmler yapılsa da çizgifilmelerin hedef kitlesi çocuklar olarak görülmektedir. Bu sebeple çocuklara yönelik kurulan televizyon kanallarında, internet oyunlarında, sosyal medya kanallarında, sinema filmlerinde, reklam kuşaklarında canlandırma ve bilhassa canlandırmanın bir türü olarak görülen çizgi filmler ilk sıralarda yer almaktadır. Yapım olarak işlenen çizgi filmlerin temel işlevleri arasında ise öğretmek, doğruyu göstermek, eğlendirmek,

eğlendirirken eğitmek, kültür aktarımını sağlamak, toplumsal paylaşım oluşturmak gösterilebilir. (Temizyürek,2014)

2.2. Başlangıcından Günümüze Çizgi Film

Canlandırma tekniğinin ilk örnekleri olarak resimleri hareket ediyormuş gibi gösteren ve 19. Yüzyılda kullanılan bazı oyuncakları göstermemiz mümkündür. Bunların arasından en eskisi ise, 'Thaumatrope 'adı verilen oldukça basit bir mekanizması olan bir oyuncaktır. Thaumatrope iki yüzünde birer resim olan, yanlarından iplere bağlanmış bir disktr ve bu ipler parmaklar arasında çevrildiğinde iki resmin ardı ardına görülmesine olanak vererek sanki tek bir resimmiş algısı oluşturmaktadır. (Parkinson, 1995)

Benzer oyuncaklar arasında ise 'Zoetrope 've "Praxinascope 'isimli iki oyuncak oldukça ön plana çıkmaktadır. 'Hayat Tekerleği 'anlamına gelen Zoetrope'un tasarımcısı Pierre Devignes'tir. Bu oyuncak bir kaide üzerinde dairesel olarak hareket eden ve etrafında delikleri olan bir silindirdir. Onu izleyen kişi bu delikler vasıtası ile bir bant üzerine çizilmiş ve bu silindirin içine yerleştirilmiş olan çizimleri izleyebilmektedir.Emile Reynuad tarafından tasarlanan Praxinascope ise Zoetrope'un geliştirilmiş hali olarak karşımıza çıkmaktadır. Praxinascope'da ise silindirin ortasına yerleştirilen aynalar sayesinde seyircinin akan kareleri izlemesi daha da kolaylaştırılmıştır (Şenler, 2005)

Bu alandaki ilk yapımın ise 1899 yılında İngiliz sanatçı Arthur Mellbourne Cooper'ın kibrit çöplerini hareket ettirerek yaptığı kamu spotu olan 'Matches: An Appeal 'isimli çizgi filmi olmuştur. Bu çizgi filmde kare kare fotoğraflanarak yapılan 'stop-motion2 tekniği kullanılmıştır. Bahsi geçen çizgi film ile bir kibrit markasının reklamı yapılmış ve kibrit çöplerinden oluşan bir adamın tahtaya yazdığı mesajın izleyiciye ulaştırılması planlanmıştır. Mesajda ise firma tarafından cephedeki askerlerin kibrite ihtiyacı olduğu ve şirketin bu ihtiyacı karşılayacağı bilgisi yer almıştır. (Şenler, 2005)

Benzer bir örnek ise 1906 yılında Amerika'daki Vitagraph şirketinin kurucu ortaklarından James Stuart Blackton tarafından oluşturulmuştur. Blackton tarafından tasarlanan Humorous Phases of Funny Face isimli yapıt tek makaralı kısa film alanın mihenk taşlarından biridir. Bu çizgi filmde ise ilk karede görünen daha sonra ise görünmeyen bir el tarafından çizilen harfler, kelimeler ve yüzlerin eşlik ettiği kareleden oluşan bir kurgu işlenmektedir. (Sansarcı, 2018)

Çizgi film alanındaki gelişmeler ise Fransız karikatürist Amil Cohl ve Amerikalı karikatürist ve gazeteci Winsor McCay'ın çalışmaları ile devam etmiştir. Cohl, çubuk adamlardan oluşturduğu bir dizi karakter ile komik kısa öykülerden oluşan 'Fantasmagorie' isimli bir yapım oluştururken McCay ise Little Nemo adlı tamamen anime olan ilk çizgi filme imzasını atmıştır. McCay gazetede yayımladığı bir dizi karikatürden esinlenerek hazırladığı çizgi filmleri 4 yıl boyunca üretmiştir. Animasyon alanındaki çalışmalarını sürdüren McCay daha sonra bir İngiliz transatlantik gemisi olan RMS Lusitania'nın Almanlar tarafından batırılışı olan tarihi olayı anlattığı 'The Sinking of Lusitania' adlı 1918 yapımı çalışması ile dikkatleri üzerine çekmiştir. Cell animasyon tekniği ile çekilen ilk yapım olma özelliğini taşıyan film selüloit kağıtlara mürekkep ile çizilmiş 25 bin kareden oluşmaktadır. (Sansarcı, 2018)

2.2.1. İlk Sesli Çizgi Filmler

Bu alandaki bir diğer önemli gelişme ise çizgi filmlerde ses kullanılmaya başlanması olmuştur. Sesli olarak yayınlanan ilk film ise alanın duayen isimlerinden Dave Fleischer tarafından hazırlanan 'Mother, mother Pin a rose on me' filmi olmuştur. 1924 yılında yapılan film için o dönemde çizgi film müzikleri devrim niteliğindeki DeForest Phonofilm sistemleri tarafından senkronize ediliyordu. Öte yandan çizgi filmlerin gösterildiği tiyatro salonlarındaki teknik alt yapının yetersiz olması çoğu zaman sorunlara yol açıyordu.

1928 yılında Walt Disney tarafından sesli olarak yayınlanan 'Mickey Mouse Steamboat Willie' isimli yapım ise bu türe olan ilginin artması konusunda önemli bir diğer adım olmuştur. Filme olan yoğun ilgi sayesinde sesli, film üretimi maliyetinin

fazla olmasına karşın artmaya başlamıştır. Bu durum ise çizgi film yaratıcılarını daha iyi hikayeler yazmaya ve karakterler üzerinde daha çok çalışıp daha canlı ve özgün karakterler oluşturmaları konusunda teşvik etmiştir.

1930 yılların ortalarından itibaren ise animatörler ilk başarılı karakterlerini oluşturmaya başlamıştır. Çok emek verilerek oluşturulan bu karakterler ise izleyiciler ile duygusal bağ kurmayı başarmıştır. Bunların arasında ise, Walt Disney tarafından oluşturulan Donald Duck (1934) ve Goofy (1932), Warner Bros tarafından yaratılan Daffy Duck(1938) ve Bugs Bunny(1940), MGM tarafından oluşturulan Tom ve Jerry(1940) gibi karakterleri göstermemiz mümkündür.

2.2.3. İlk Renkli Çizgi Filmler

Çizgi film alanında renk kullanılmaya başlanması ise bu alandaki bir diğer önemli adım olmuştur. Renklerin tam anlamı ile kullanımının gerçekleştirilemediği bir dönemde alandaki bir çok ilki gerçekleştirmiş olan Walt Disney bir yeniliğe daha imza atmıştır. Disney tarafından hazırlanan ‘Pamuk Prense ve Yedi Cüceler’(1937) filmi renkli film alanının öncü çalışması olmuştur.

Film için stüdyo öncelikli olarak 250 bin dolarlık bütçe ayırmış öte yandan filmin stüdyoya maliyeti ilk bütçenin altı katı olmuştur. Film ise izleyici tarafından çok beğenilerek 8 milyon dolar gişe hasılatı yapmıştır. Filmin elde ettiği başarı ise diğer yapım şirketlerini bu konuda daha fazla çalışmaları ve bütçe ayırmaları noktasında teşvik etmiştir. Bu gelişmeden sonra ise çizgi film yapımcıları kısa veya uzun tüm çizgi filmlerde renkleri kullanmaya başlamıştır.

1950’li yıllara gelindiğinde ise çizgi filmler ilk kez 3 boyutlu olarak işlenmeye başlanmıştır. Walt Disney’in ‘Melody ’ve Donald Duck’lı ‘Working with the Peanuts ’yapımları; Walter Lantz’in ‘Woody Woodpecker’lı The Hypnotic Hick filmi, Famous Studios’un Temel Reis’li ‘The Ace of Space ’film 3 boyutlu çizim tekniği ile yapılan ilk filmler arasında gösterilmektedir. (Sansarcı, 2017)

2.2.4. Çizgi Filmler ve Televizyon

Çizgi film sektörü ABD ve Avrupa sınırlarını aşarak dünyanın pek çok yerinde kendisine izleyici bulup kitle oluşturmaya devam ederken televizyonun hayatımıza girmesi ile birlikte çizgi filmde kendisine kitlelere ulaşabileceği yeni bir mecra kazanmıştır. 1950 yılına gelindiğinde sadece ABD’de 6 milyon civarında televizyon kullanılmaktaydı. Bu rakamdan yola çıkıldığında ise yaklaşık olarak 26 milyon kişinin televizyona ulaşımının olduğu ön görülmektedir. İlk olarak televizyonda çizgi film gösteren studio ise alanının öncü ismi olan Walt Disney olmuştur. 3 Mayıs 1939 yılında Donald’s Cousin Gus isimli bir çizgi film NBC kanalında gösterilmiştir. (Bendazzi, Animation: A World History: Foundations - The Golden Age, 2015)

Öte yandan ilerleyen yıllarda İkinci Dünya Savaşı’nın başlaması ile birlikte çizgi film yapımında bir durağanlık yaşanmıştır. Savaştan sonraki ilk yıllar olarak 1946 ve 1955 yıllarında ise televizyonda kaliteli yapımlar olmasa da çok sayıda çizgi film gösterilmeye başlanmıştır.

1955 yılından sonra ise savaşın etkilerinin ekonomide ön plana çıkması sonucu sinema için animasyon yapan büyük şirketler maliyeti daha uygun olması ve daha fazla olanak sunması sebebi ile televizyona yönelmeye başlamıştır. Bugs Bunny, Betty Boop, Popeye, Mighty Mouse, Porky Pig ve Superman gibi günümüzde hala bilinir olan bu karakterlerin yer aldığı çizgi filmler televizyonda gösterilerek çok geniş kitlelere ulaştırılmıştır. (Bendazzi, Animation: A World History: Foundations - The Golden Age, 2015)

1960’lı yıllara gelindiğinde ise televizyonun hayatımıza girmesi ile birlikte çizgi filmlerin izleyiciye ulaşması daha da kolaylaşmıştır. Öte yandan salonlardaki yapımların yetişkinlere de hitap etmesine karşın televizyondaki çizgifilmler daha çok çocuklar tarafından tüketilir olmuştur. Bu sebeble televizyondaki yapımlar yalnızca çocuklar gözetilerek tasarlanmıştır. 1989 yılına kadar devam eden bu gelenek ise The Simpsons çizgi filminin yayınlanmaya başlanması ile kırılmıştır. (Bendazzi, Animation: A World History: Foundations - The Golden Age, 2015) Bu yapımlar

teknik olarak çizgi film şeklinde tasarlansa da sunduğu içerik yolarak yetişkinlere hitap etmektedir.

Günümüzde ise hem çocuklara hem de yetişkinlere hitap eden yapımları oluşturan televizyon çizgi filmleri ve sinemada gösterilen animasyon filmler büyük ve zengin bir sektöre işaret etmektedir. Bu sebeple sadece Pixar, Dream Work, Ghibli Studio gibi animasyon devi olan pek çok şirket ve Cartoon Network, Disney Channel gibi 24 saat sadece çocuklara ve gençlere yayın yapan ve global ölçekte yayın ağına sahip olan televizyon kanalları bulunmaktadır.

Öte yandan çizgifilm sektöründe pek çok ilk ABD ve Avrupa'da gerçekleşse de bu coğrafyalardan yayılan teknolojiler ve yenilikler ile birlikte pek çok ülke de kendi çizgifilm kültürünü yaratma yönünde önemli adımlar atmıştır. Bu ülkeler arasında şüphesiz ki en çok ön plana çıkan Japonya'dır. Günümüzde dünyanın en büyük animasyon şirketlerinin bir çoğunu topraklarında bulunduran Japonya, yapımları ile de kendine has ve kendi kültürünü temel alan bir çizgi yakalamıştır. Öte yandan ABD yapımlarını ihraç ederek televizyonlarda uzun yıllar yayınlayan ülkeler ise günümüzde kendi kültürlerini yansıtan çizgi filmler yapmak için bu alandaki çalışmalarına hız kazandırmıştır.

2.2.5. Çizgi Filmler ve Youtube

İnternet ile birlikte hayatımıza giren video paylaşım sitesi Youtube çocuklar için de televizyona bir alternatif oluşturmuştur. Önceleri sadece televizyon üzerinden çizgifilm ve benzeri içeriklere ulaşabilen çocuklar artık ebeveynlerinin telefonlarından ya da kendilerini oyalamaları için çocuklara alınan ve yeni nesil oyuncaklar olarak görülebilecek tabletlerden bu içeriklere ulaşabilmektedir. Özellikle bu video paylaşım sitesinde sesli aramanın da yapılabiliyor olması, okuma yazma dahi bilmeyen çocukların sesli aramalar ile istedikleri çizgi filmlere ulaşabilmelerini sağlamaktadır.

Bu noktada ise çocuklara yönelik yayın yapan televizyon kanalları Youtube üzerinden de yayın yaparak çocuklara bu kanal üzerinden de ulaşabilmektedir. Bu

kanalların arasında ise Cartoon Network, Disney Channel, MinikaGo gibi yabancı kanalların yanı sıra TRT Çocuk'u göstermemiz mümkündür. Öte yandan yabancı kuruluşların neredeyse her ülkenin diline uygun ayrı bir kanal açtığı ise dikkate değerdir. Bu bağlamda Cartoon Network İngiltere'nin 4 milyondan, aynı yayın kuruluşunun Rusça yayın yapan kanalının 2 milyondan, Türkçe yayın yapan kanalının 1 milyondan fazla abonesi olduğu söylenebilir. Bunun yanı sıra Disney Channel İngiltere'nin 4 milyondan, aynı yayın kuruluşunun Fransızca yayın yapan kanalının 2 milyondan, Türkiye kanalının 1 milyondan fazla abonesi vardır. Yalnızca Türk dilinde yayın yapan TRT Çocuk kanalının ise 3 milyondan fazla abonesi bulunmaktadır. (www.youtube.com.tr.)

Televizyon kanallarının Youtube'da açtığı sayfaların yanı sıra yalnızca belirli çizgi filmler için açılan kanallarda ciddi bir takipçi kitlesine sahiptir. Bunların arasından ise Ben 10 Türkçe'yi 408 milyon aboneyle, Pepee çizgi filminin Youtube kanalı Düşyeri Sahne 221 bin aboneyle, Caillou çizgi filminin Türkçe kanalının 715 bin aboneyle, Adventure Time çizgi filminin İngilizce yayın yapan kanalının 385 bin aboneyle, Maşa ve Koca Ayı'nın İngilizce yayın yapan sayfasını 11 milyondan fazla olan abonesiyle göstermemiz mümkündür. (www.youtube.com.tr.)

2.3. Çizgi Filmlerle Küresel ve Yerel Kültürlerin İnşası

İletişim teknolojilerinin her geçen gün gelişmesi ile birlikte bireylerin ve toplumların arasındaki etkileşim giderek artmıştır. Bu gelişmelerle birlikte dünya giderek herkesin herkesle çok kolay bir şekilde iletişime geçtiği, bilginin çok hızla yayıldığı adeta küresel bir köy haline dönüşmüştür. (McLuhan, 1962) Küreselleşme ile birlikte oluşan bu etkileşim zemininde kültürler de birbirlerinin etki alanına girmeye başlamıştır. Kültürlerin belirgin bir dayatma olmaksızın birbirleri ile iletişime geçmesi küresel bir kültür oluşturulmaya katkı sağlarken karşılık esasına dayanmayan asimetrik bir yol ile bir kültürün diğer kültürü tesiri altına alması yerel kültürlerin zarar görmesine ve bireylerde kimlik karmaşası yaşanmasına neden olmaktadır. (Mahiroğulları, 2005)

Küreselleşmeyi; oluşum, başlangıç, yükseliş, hegemonya için mücadele ve belirsizlik olmak üzere beş evreye ayıran bazı düşünürler, politik güç merkezi konumundaki ülkelerin misyonerlik yerine artık kitle iletişim araçlarına yöneldiğini ileri sürmektedir. Bu bakış açısına göre politik güç merkezi konumundaki başlıca ülkeler küresel kültür adı altında gelişmekte olan ülkelerin kültürlerini yoğun bir şekilde etki altına almış ve baskın kültür konumuna sahip olarak o ülkelerin kültürlerinin aşınmasına neden olmuştur. (Eşitti, 2006)

Burada ise medyanın büyük bir rolü bulunmaktadır. Bilindiği üzere dünyanın en büyük medya şirketleri Batılı çoğunlukla ise ABD kökenlidir. Walt Disney, Warner Bross, ABC, Viacom ve AOL-Time gibi medya devlerinin hepsi ABD’de yer almaktadır. Bunun yanı sıra diğer gelişmiş büyük medya kuruluşlarının çoğu da Batılı ülkelerin elinde bulunmaktadır. RCA Records ve ABD kaynaklı bir çok basım şirketinin sahibi Alman Bertllessmann şirketi ile yine global ölçekte işler yapan Mandadore isimli bir diğer medya şirketi ise İtalya’nın eski Başbakanı Silvio Berlusconi’nindir. (Giddens, 2013) Bu noktada medya devlerini ellerinde bulunduran ülkeler, sahip oldukları iletişim kanalları ile oluşturdukları ve çoğunlukla batı ülkelerin kültürlerini ve değerlerini barındıran içerikleri diğer toplumlara aktarmaktadır.

2.3.1. Çizgi Filmlerin Kültür Aktarımındaki Yeri

Kültürel miras kulaktan kulağa veya kuşaktan kuşağa aktararak oluşturulan, yaşatılan ve gelecek kuşaklara devir edilen canlı bir miras olarak kabul edilmektedir. (Oğuz, 2009) Kültürel mirasın kuşaktan kuşağa aktarılması konusunda en önemli unsurların başında aile ve çocuklar gelmektedir. Geleneksel olarak, çocuklar dış dünya algılarının oluşmaya başlaması ile birlikte ebeveynlerinin aktarımı ile içinde yaşadıkları topluma ve bu toplumun kültürü, yaşama tarzı ve değerlerine dair bilgi sahibi olurlar. Bu ilk aşamadan sonra ise oyun ve arkadaş grupları, eğitim kurumları, dini kurumlar, kitle iletişim araçları ile sanat ve edebiyat alanındaki çalışmalar ile çocuklara kültür aktarımı devam ettirilerek onların toplumsallaşması gerçekleştirilmektedir. (Öğüt, 2010)

Öte yandan modern toplumlarda aile, bireyleri biçimlendirme toplumsallaştırma ve kültürel değerleri aktarma gibi işlevlerini giderek yitirmekte ve bu görevi de medya ve eğlence şirketlerine bırakmaktadır. Bu noktada ise bu araçlara sahip olan güçler değerlerin oluşturulma konusunda egemenliklerini kurmakta ve geleneksel toplumsallaşma kurumlarının yerini almaktadır. (Yaylagül, 2010)

Bu kapsamda ise kültür aktarımı konusunda etkili role sahip olan ve 06-10 yaş arası çocukların sıklıkla izlediği çizgi filmler, çocukların eğlenme, öğrenme, ve hayal dünyalarını geliştirme konularında etkili olmanın yanı sıra onların kültürel değerlerini ve toplum algılarını şekillendirme konusunda de oldukça etkili bir konumda bulunmaktadır. Çizgi filmlerin bu denli etkili olmasının sebeplerinden biri ise bu yaş grubunda bulunan çocukların görsel ağırlıklı bir dünyaya doğmalarıdır. Bu sebeple çocuklar görsellik üzerine kurgulanmış televizyondan, okul aile ve çevresel faktörlere göre daha fazla etkilenmektedir. (Eşitti, 2006) Buna benzerlik oluşturacak şekilde dünyaca ünlü Walt Disney şirketinin kurucusu Walt Disney, “Bir çocuğun beynin boş bir defter olduğunu düşünürüm. Hayatlarının ilk yıllarında bu deftere çok şey yazılır. Bu yazıların kalitesi onun yaşamını derinden etkileyecektir.” diyerek çocuklara çizgifilmler ile aktarılan öğelerin onların yaşam algılarını şekillendiren en önemli öğeler olduğuna vurgu yapmıştır. (Giroux, 1999)

Bu bağlamdan yola çıkarak gelişmiş iletişim kanallarına sahip olan ülkelerin bu kanallarda gösterilen çizgi filmlerin ulus aşırı yayınlanması ile, yarattıkları kahramanlar ve dünyalar sayesinde, henüz gelişmekte olan ya da gelişmemiş toplumlardaki çocuklarına belli bir dünya görüşü ve kendi kültürlerinin aktarımını yapması mümkün görünmektedir.

2.3.2. Bir Yumuşak Güç Kaynağı Olarak Kültür

Yumuşak güç kavramının kurucusu olarak kabul edilen Nye göre bu gücün temel araçlarından biri kültürdür. Nye özellikle popüler kültürün yumuşak güç için önemli bir kaynak oluşturduğunu ifade etmektedir. Bu kavramı ise ‘Belli bir dönem için geçerli olan, hızlı üretilen ve hızlı tüketilen kültürel öğelerin bütünü’ olarak açıklamamız mümkündür. (TDK, TDK: Kültür Tanımı, 2020) Tanımdan yola çıkarak

oldukça geniş bir alanı kapsayan bu kavramın gücüne ise pek çok farklı alandan örnek gösterilebilir.

1990’larda Belgrad’taki muhalif radyo istasyonu B-92 ABD’li rap müzik grubu Public Enemy’nin “ Our freedom of speech is freedom or death/ We got to fight the powers that be (Konuşma özgürlüğümüz özgürlük yada ölümdür/ İktidar ile savaşmak zorundayız” sözlerini içeren bir şarkıyı defalarca çalışmıştır. Bunun yanı sıra sporculara ve sinema yıldızlarının da kitleler üzerinde yadsınamaz bir etkisi bulunmaktadır. Bu kişilerin yaptıkları da sinema ve televizyon yolu ile kitlelere siyasi mesajlar taşıyabilir. Bu noktada görüntülerin değerleri kelimelerden daha güçlü olarak ilettiği ve Hollywood’un dünyanın en büyük görsel sembol temsilcisi ve ihracatçısı olarak ABD yumuşak gücüne büyük bir katkı sağlamaktadır. (Nye J. S., 2017)

Popüler kültürün oluşturduğu cazibe ile ortaya çıkan yumuşak güç ABD’nin Soğuk Savaş’tan galip çıkmasında da önemli rol almıştır. Sovyetler Birliği Batı Avrupa’yı tehdit etmeye hazır etkileyici askeri becerilere ve savaş sonrasındaki ilk zamanlarda, komünist ideolojinin cazibesinden ve Nazi Almanya’sına direnişinden gelen önemli yumuşak güç kaynaklarına sahip olmuştur. Öte yandan ülke içindeki ve Doğu Avrupa’daki yoğun baskısı ve takip eden yıllardaki yetersiz iktisadi performansı sonucu bu yumuşak gücünü kaybetmiştir.

Bununla birlikte Sovyetlerin yürüttüğü devlet propagandası ve kültür programları esneklik ya da cazibede ABD’nin ticari popüler kültürünün etkisi ile mücadele edememiştir. Televizyon ve sinema Berlin Duvarını, 1989 yıkılmasından çok daha önce aşmış, daha yıkılmadan duvarın diğer tarafına geçen Batı’nın popüler kültürüne ait öğeler yıllar boyu aktarılmış olmasa çekiçlerin ve buldozerlerin duvarı yıkasının bir anlamı olamazdır.

Benzer bir şekilde Çek komünist devlet görevlileri, 1950’li yıllarda ‘yozlaşmış ABD müziğine ait kayıtları içeren kasetleri çaldıkla gerekçesi ile bir grup genci tutuklamış ve hapse mahkum etmiştir. Öte yandan hükümetin bu çapası ters tepmiş ve ABD müziği giderek ülke içerisinde daha fazla yayılmaya başlamıştır.

1980 yılına gelindiğinde ise batı kültürünün bir diğer taşıyıcısı olan İngiliz sanatçı John Lennon öldürüldükten sonra Prag'da onun için bir anıt inşa edilmiş ve onun ölüm yıldönümü barış ve demokrasi için yapılan bir geçit törenine dönüştürülmüştür. 1988 yılında ise törenin organizatörleri tarafından Lennon Barış Kulübü kurulmuş ve kulübün üyeleri üyeleri sovyet birliklerinin ülkeden çıkmasını desteklemiştir. (Nye J. S., 2017) Zamanla Lennon, Lenin'i gölgede bırakmıştır.

Bir diğer örnek olarak ise 1994 yılında İran'ın en üst düzey din görevlisi, 'basit ve yabancı kültürü getireceği ve Batı'nın ahlak yoksunu kültürünü yayacağı' gerekçesi ile çanak antenlere karşı bir fetva yayınlamıştır. Öte yandan bu önlem yetersiz kalmış, 10 yıl sonra kadar ABD merkezli özel televizyonlar İranlılar tarafından izlenmeye başlanmıştır. Bunun üzerine ise başkent Tahran'da bazı protestoların gerçekleşmesinde bu yayınlar etkili olmuştur.

Yayın istasyonları ilk başlarda ABD'deli İran diasporasına yayın Farsça yayınlar yaparken daha sonra 24 saat boyunca İran siyaseti hakkında içerikler sunan yayınlar yapmaya ve İran halkına ulaşamayan bilgileri başka yollarla ulaştırmaya başlamıştır. Batı tarafından oluşturulan düşünceden etkilenenler sadece tepkici bir azınlık olmamış, bu aktarımın devam etmesi sonucu Ayetullah Hameyni'nin ölümü sonrası Batı değerlerine ulaşmak isteyen ciddi bir kesim İran siyasetinin işleyişinde önemli bir yer tutmaya başlamıştır. (Nye J. S., 2017)

Öte yandan 2020'nin başlarında İranlı komutan Süleymani'nin ABD tarafından Irak'ta öldürülmesi sonrası İran'ın ABD'ye karşı hamle yapmak amacı ile başlattığı 'intikam' stratejisi kapsamında İranlı güçlerin içerisinde çok sayıda İranlı vatandaşında bulunduğu Ukrayna'ya ait bir yolcu uçağını düşürmesi sonrası İran halkı bir kez daha rejim karşıtı protestolar için sokağa dökülmüştür. Bu noktada ise İranlı öğrencilerin ABD ve İsrail bayraklarının çizildiği bir zemine basmayı reddettiği görüntüler kısa sürede sosyal medya üzerinden yayılmış, ABD Başkanı Donald Trump dahi öğrencileri bu davranışlarından dolayı taktir etmiştir. Bu güncel örnekte İran'ın yoğun çabalarına karşı İran halkının hala ABD'ye karşı sempati duyduğunun bir göstergesi olarak gösterilebilir (Ozoğlu, 2020)

Yumuşak güç etkisine bir diğer örnek olarak ise Çin'i göstermemiz mümkündür. Çin'de sansürlere rağmen ABD'ye dair haberler internet ve diğer kitle araçları sayesinde ülkedeki vatandaşlara ulaştırılmıştır. 1989'da Tiananmen Meydanı'ndaki protestocu öğrenci grupları ABD'nin önemli sembollerinden olan Özgürlük Anıtı'nın bir kopyasını yapmışlardır. Çinli muhaliflerden biri ise gazetecilere verdiği bir demecinde Komünist Parti liderlerinin ABD karşıtı söylemlerini dinlemeye zorlandığında kafasında Bob Dylan'ın ezgilerini mırıldandığını ve bunu ise kendisinin sessiz devrimi olarak gördüğünü söylemiştir (Nye J. S., 2017)

Bir diğer örnek olarak ise 2019 yılında Hong Kong'ta gerçekleşen ve Çin hükümeti karşıtı protestoları göstermemiz mümkündür. Yine buradaki çinli öğrenci grupları ABD'yi demokrasi ve özgürlüğün merkezi olarak gördüklerini belirterek protestolarında sık sık ABD bayrakları açmış, zaman zaman ise ABD Başkanı Donald Trump'tan Hong Kong'u özgürleştirme için yardım istemiştir. (Indepentend, 2020)

Güney Afrika'da ise 1971 yılında televizyonun ülkeye girişine izin verilip verilmemesi üzerine tartışmalar yaşanırken Muhafazakar görüşü benimsemiş Posta ve Telgraf Bakanı Hertzog televizyonun batılı ülkelerin yozlaşmasının bir temsili olduğunu belirtmiş ve bu yeni teknolojinin Güney Afrika kültür ve ahlakı için bir tehdit unsuru olabileceğini savunmuştur. Özellikle televizyonun var olan rejimi dahi yıkabilecek etkiye sahip olduğunu belirten bakan bu aracın ülkeye girmesine kesinlikle karşı çıkmıştır. Örneklerden de anlaşılacağı üzere popüler kültür aracılığı ile kullanılan yumuşak güç ABD'nin yalnızca Batı Avrupa'daki isteklerini elde etmesine yardımcı olmakla kalmamış, dahası Güney Afrika'daki rejimin zayıflatılması, Latin Amerika ve Doğu Asya'daki bazı demokratik hükümetlerin sorgulanması, Sırbistan'da Miloşević iktidarının devrilmesi, İran'da liberal hareketlerin baş göstermesi gibi pek çok noktada da etkili olmuştur. (Nye J. S., 2017)

2.3.3. İdeolojilerin Çizgi Filmler Yolu ile Aktarılması

2.3.3.1. İdeolojinin Tanımı

TDK tarafından hazırlanan sözlükte İdeoloji kelimesi “Siyasal veya toplumsal bir öğreti oluşturan, bir hükûmetin, bir partinin, bir grubun davranışlarına yön veren politik, hukuki, bilimsel, felsefî, dinî, moral, estetik düşünceler bütünü” olarak tanımlanmaktadır. (TDK, 2020) Bu kavram üzerinde çalışan hemen hemen herkesin onayladığı şekilde sosyal bilimler alanında tarihi en zor kavramlardan biridir. İdeolojinin doğası hakkında olan bir tartışmada ortaya çıkan ilk sorun üzerinde uzlaşmış bir tanımın olmayışıdır. (Bulut Y., 2011)

Günümüzde sıkça kullanılan bu kelime zihnimizde her ne kadar ‘Nesnel olmayan fikir ürünü’ çağrışımını uyandırır da kavram Batı Avrupa’nın fikir tarihinde bunun tam tersi bir anlamı karşılayacak şekilde ortaya çıkmıştır. Başlangıçta doğru düşünme bilimine verilen isim olarak kullanılan İdeoloji kelimesi insan zihninde fikirlerin ortaya çıkma sürecinin nesnel olarak incelenebileceğinin mümkün olduğunu ve bu sebeple istenmesi halinde doğru düşünceleri düşündürmenin bir yolu bulunduğunu iddia eden bir grup düşünür tarafından ortaya atılmıştır. (Mardin, 1992)

Öte yandan kavram pek çok farklı düşünür tarafından belli yönleri değerlendirilerek farklı şekillerde de açıklanmıştır. Yahudi asıllı ünlü Alman düşünür Karl Marx ideolojiyi ‘yanlı fikir’ olarak kullanmış, Alman ideolojisinin üzerine yazdığı kitapta da bu yanlılığın aynı dönemde yaşayan Alman düşünürleri nasıl etkilediğini göstermeye çalışmıştır. Kendisinin de sosyal realite hakkında hakkında önemli görüşleri olan düşünür bu fikirlerini ‘ideoloji’ olarak görmemiştir. Öte yandan Marx kendi düşünce sistemini dünyayı doğru algılamayı mümkün kılan bir araç olarak görmüştür. (Mardin, 1992)

Modern düşünürlerden Raymond Williams’a göre ise ideoloji bir dünya görüşü ya da bir sınıf bakış açısı olarak soyutlanabilecek, göreceli olarak biçimsel ve ek almamış anlamlar, değerler ve inançlar sistemidir. Benzer şekilde Van Dijk ise bu

kavramı bir grubun bir sınıfın ya da öteki toplumsal oluşumların üye isimleri tarafından paylaşılan biliş biçimi olarak tanımlamıştır. (Gökçearsan, 2010)

2.3.3.2. İdeolojilerin Çizgi Filmlerde İşlenişine İlişkin Örnek

Tanımlardan da anlaşılacağı üzere bazı sebeplerden dolayı doğru olarak kabul edilen dünya görüşleri olarak görebileceğimiz ideolojiler pek çok farklı bağlamda kendilerine hayat bulmuştur. Bunlar kimi zaman filimlerin kimi zaman akademik çalışmaların konularını oluşturmuştur. Bu bağlamlardan biri de genellikle çocuklara yönelik içerikler olarak kabul edilen çizgi filmlerdir. Çizgi filmlerde zaman zaman doğrudan bir ideoloji izleyicilere ‘doğru ’ olarak servis edilse de bazen de hikayenin kurgulanışından ve karakterler üzerinden belli bir ideolojinin doğru ya da istenebilir olduğu aktarılmıştır. Bu bağlamda birbirinden tamamen farklı iki ideoloji olan Marksizm ve Kapitalizm’e dair çağrışımlar içerek iki çizgi filmin örnek verilmesi mümkündür.

Kapitalizm temelde bireysellik, özel mülkiyet hakkı, rekabet, serbest ticaret ve sınırlı devlet müdahalesi üzerine kurulmuş bir sistemdir. Kapitalizmdeki temel ekonomik hareket karın artırılmasını amaçlamaktadır. Bu da beraberinde bireysel servetin ve kapitalistin sahip olduğu ana paranın artmasını getirmektedir. Bu sistemde bireysel çıkarlar genel çıkarlara uygun olarak belirlenir. Piyasadaki tüm hareketler, kapitalist düzenin çıkarları, piyasanın kendisi, riskler tamamen bireylerin üzerindedir. Bu noktada bireyler üretimi arttırarak kendi zenginliklerini arttırır, çok fazla kişinin üretim yaparak zenginliğini artırması sonucu ise tüm toplum kazanır. (Karakoç, 2016: 251)

Bu sistem göz önünde bulundurularak hazırlanan çizgi filmlere ise 1980-1984 yılları arasında ABD’nin ABC kanalında gösterilen Richie Rich yapımını örnek verebiliriz. (Patterson, 1980) Çizgi film adı Richie Rich olan ve devasa bir servete sahip olan bir çocuğun maceraları işlenmektedir. Richie serveti sayesinde her şeye sahip bir çocuktur. Richie devasa ve çok pahalı bir evde yaşamaktadır ve evin her kölesinde ABD dolarları, altınlar ve diğer tür değerli mücevheratlar bulunmaktadır. Evdeki pek çok araç da altından yapılmıştır, bunların arasında Richie’nin sahip

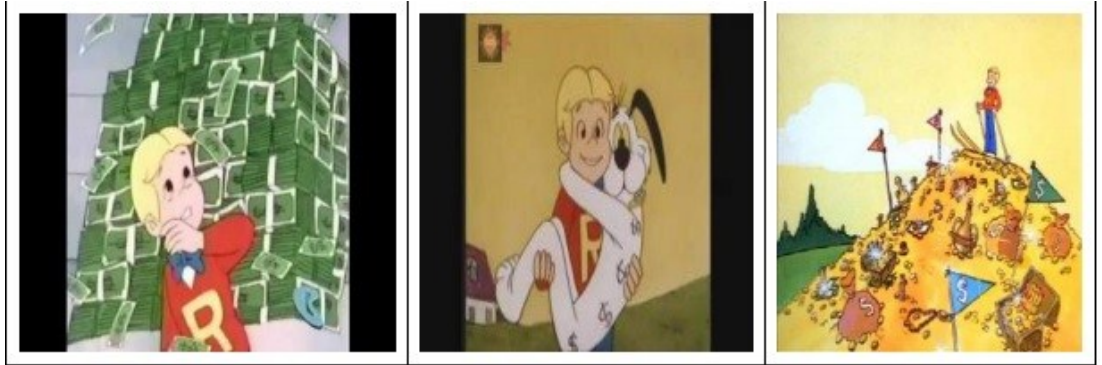
olduğu araba gösterilebilir. Çizgifilm de açıkça gösterilen şey kapitale sahip olan kişinin her türlü varlığı da elinde bulundurabileceğidir.

Şekil 1: ABD yapımı Richie Rich çizgi filminden bazı görseller

Çizgi filmde dikkat çeken diğer bir ana karakter ise Richie'nin köpeğidir. Richie'den sonra en çok öne çıkan bu karakterin adı 'Dollar'dır (dolar). Köpeğe ABD para birimini olan 'Dolar'ın konması ise metaforiktir. Kapitalist sistemde para burujvazinin köpeği (kölesi) ve bireylerin onunla her şeyi yapabileceği bir değerdir. Ayrıca tüm sermayenin sahibi olan Richie o kadar zengindir ki paranın üzerinde de onun resmi vardır. Çizgi filmde sunulan ekonomik yapıda bireysel arzular ve istekler ön plana çıkartılırken toplum arka planda kalmaktadır. (Karakoç, 2016: 253-256)

Şekil 2: ABD yapımı Richie Rich çizgi filminden bazı görseller

Çizgi filmlerde işlenen bir diğer ideoloji olarak ise Marksizm göstermemiz mümkündür. Sanayileşme ile beraber ortaya çıkan insan hakları ihlalleri sonrası Karl Marx tarafından ortaya atılan bu görüş işçi sınıfının problemlerine çözüm aranmıştır. Bu görüşü yalnızca kurucusu olan Marx tarafından gelişmese de fikrin ortaya çıkış

zamanında bulunmasından ve düşüncenin temelini oluşturmamasından dolayı Marx çok önemli bir yere sahiptir. Mark kapitalist sistemin üretime teşvik eden yapısı ile işçi sınıfının giderek fakirleştiğini savunmuş ve bireylerin kendi sosyal yaşamlarını, ilişkilerini oluştururken kaçınılmaz ilişkilere girdiklerini söylemiştir. Ona göre ekonomik yapılanma toplumun gerçek temelini oluşturmaktadır. Yasal ve politik üst yapı ise ekonomik sosyal yapının üzerinde yükselmektedir. Mark kapitalist sistemin bir tarafından üretim araçlarına sahip olan burjuvaziyi koyarken diğer tarafına ise burjuvazi tarafından sömürülen işçi sınıfını koymuştur. Bu bağlamda Marx'a göre işçi sınıfı devrim yaparak üretim araçlarına sahip olmalıdır. Böylelikle sınıfsız bir toplum oluşacak ve emek sömürüsü de ortadan kalkacaktır. Bunun yanı sıra devlet üretim araçlarına sahip olacak ve iş bölümü ise kişilerin yeteneklerine göre yapılacaktır. Böylelikle bir bireyin başka bir birey tarafından sömürüsü engellenmiş olacak, zamanla da 'devlet' tamamen ortadan kalkacaktır. (Karakoç, 2016: 252)

Marxist ideoloji ile benzer bir evren tasvirinde bulunan çizgi filme örnek olarak ise 1981 ile 1989 yılları arasında ABD'nin NBC kanalında yayınlanmış 'Şirinler' isimli çizgi film gösterilebilir. Çizgi filmde 'Şirin' olarak bilinen küçük mavi yaratıkların yaşadığı bir köydeki hayat anlatılmaktadır. (Hathcock, 1981)

Şirinler köyünde komünal bir yaşam şekli mevcut, herkes kendi evine sahiptir. Neredeyse bütün evler aynı şekilde yapılmıştır, daha iyi olan ya da daha kötü olan bir ev olmamakla birlikte kimse kimsenin üzerinde bir sosyal statüye sahip değildir. Mülkiyet hakkı kimseye verilmemekle birlikte herkes kendi evine sahiptir ve iş bölümü ise Şirinlerin yeteneklerine göre belirlenmiştir. Çizgi filmde dikkat çeken bir diğer nokta ise tüm şirinlerin, mesleği gerektirmedikçe, eşitlik göstergesi olarak aynı kıyafeti giymesidir. Hiçbir Şirin diğer bir Şirinden farklılaşacak şya da üstüklük sağlayacak farklı bir kıyafet giymemektedir. Öte yandan sadece köyün yöneticisi Şirin Baba farklı renk bir kıyafet giymektedir. (Karakoç, 2016:257)

Şekil 3: Şirinler köyü ve Şirinler

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

RUSYA’NIN YUMUŞAK GÜCÜ

Bu bölümde öncelikle Rusya’nın yumuşak gücünün tarihsel gelişimi aktararak Sovyetler Birliği’nden Rusya Federasyonu’na kadar Rusya’nın yumuşak güç kullanımı hakkında genel bir perspektif oluşturulacaktır. Ardından ise Rusya’nın dış politikasında yumuşak güce verdiği önemden bahsedilerek ülkenin yumuşak güç kaynakları hakkında detaylı bilgi verilecektir.

3.1. Rusya’da Putin Döneminde Uygulanan Politikalar

2000 yılında Rusya Federasyonu’nun Devlet Başkanı olan Vladimir Putin iktidara geldiği ilk günden beri ülkenin dış ve iç politikalarını derinden etkileyecek adımlara imza atmıştır. Putin ilk olarak Rusya Federasyonunun yakın çevresi olarak kabul ettiği Orta Asya ve Güney Kafkasya ülkelerine yönelik politikalar oluşturmuştur. Putin bu ülkelerin Rusya öncülüğünde bir entegrasyon projesinde birleşmelerini ve bahsi geçen coğrafyada Rusya dışında kalan diğer güçlerle yakınlık oluşturulmamasını sağlamaya çalışan politikalar geliştirmiştir. (Yılmaz, 2016)

Vladimir Putin, 2008’de Rusya’nın geleceğe yönelik politikalarını olumsuz etkilediği fikri ile Gürcistan’a müdahale etmiştir. Bunun arkasındaki sebep ise Gürcistan’ın Rusya tarafından önerilen ‘Avrasya Birliği’ düşüncesine karşı çıkmasıdır. Gürcistan Rusya’nın tüm çabalarına rağmen yönünü batıya dönerek ABD ve AB ile yakın ilişkiler kurmayı tercih etmiştir. Rusya, Güney Kafkasya ve Orta Asya bölgelerini kendisinin arka bahçesi olarak tanımladığından buradaki etkisinin kırıлма ihtimalini bir tehdit olarak algılamaktadır. Bu tehditin en gerçekçi örneği ise 21. Yüzyılın başlarında Gürcistan, Ukrayna ve Kırgızistanda gerçekleşen renkli devrimler olmuştur. Batı ülkelerinin 2008 yılındaki Gürcistan müdahalesine ses çıkarmaması ise Rusya’yı cesaretlendirmiş ve Rusya bu tarihten itibaren arka bahçesinde kendi elini güçlendiren politikalar yürütmeye başlamıştır. (Yılmaz, 2016)

1 Ocak 2015 tarihinden itibaren yürürlüğe giren Avrasya Birliği Projesi'nin başarı elde etmesi ise Putin hükümetini bir kez daha cesaretlendirmiştir. Rusya bu proje ile bir ekonomik birliktelik hedeflediğini söylese de asıl hedeflediği eski sovyet ülkelerini Rusya liderliğinde bir kez daha bir araya getirmektir. Rusya bu proje ile dünyada önemli ve devamlı bir güç olmanın peşindedir. Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra Rusya burjuvasının benimsediği liberal batıcılığı bir tehdit olarak gören Putin, tarihi hegemonyasını korumak amacı ile politik stratejiler oluşturmuştur. Putin ve onun iktidar çevresi yönetimlerinin ilk günlerinden itibaren Batı'yı ve Pna-Türkçü ideolojisi ülkenin varlığı için bir tehdit olarak kabul etmiştir. Bunun yanı sıra avrupa ile her alanda işbirliğin de yapan Putin NATO'yu da Rusya'nın yok olmasını isteyen bir tehdit olarak görmüştür. Putin bu düşünceler ve politikalar çerçevesinde aralarında Putin Doktrini, Münih Doktrini, Medvedev Doktrini, Rus Askeri Doktrini, Rus Dış Politika Doktrini ve Yakın Çevre Doktrini gibi bir çok vizyona imza atmıştır (Yılmaz, 2016)

Ülkenin pek çok farklı yöndeki stratejilerini oluşturan bu doktrinler arasında Rus Dış Politika Doktrini ve Yakın Çevre Doktrini ülkenin dış politikasını bir çok yönden ele alırken arka bahçesi olarak adlandırdığı coğrafyaya yönelik dış politikası üzerinde de belirleyici etkiye sahiptir. 18 Şubat 2013 tarihinde imzalanan Rus Dış Politika Doktrininde Moskova'nın bölgesel öncelikleri oluşturulmuş ve bu çerçevede Birleşik Devletler Topluluğu (BDT) ülkeleri olan Azerbaycan, Beyaz Rusya, Ermenistan, Kazakistan, Kırgızistan, Moldova, Özbekistan, Rusya ve Tacikistan ile ilişkilerin sıkı tutulması önerilmiştir. Bu doktrine hazırlık sayılabilecek bir diğer adım ise 2012 yılında Rusya Federasyonu'nun *Dış Politikası'nın Uygulanması İçin Gerekli Önlemler* isimli bir dış politika belgesi imzalanmıştır. Bu belgede de Rusya'nın BDT üyesi ülkeler ile olan entegrasyonunun hız kazanması gerektiği vurgulanmıştır. (Yılmaz, 2016)

Rusya'nın dış politika stratejilerinde önemli yere sahip olan bir diğer doktrin ise Yakın Çevre Doktrini'dir. 1993 yılında imzalanan bu doktrinde ise Rusya BDT ülkelerine yönelik ortak bir politika oluşturmaya çalışmıştır. Öte yandan Sovyetler

Birliği'nin yıkılması ile bağımsızlıklarını elde eden ülkeler kendilerine özgü bir dış politika çizgisi belirlemiştir. Bu sebeple süreç boyunca Rusya'nın BDT içindeki

bölgelere yönelik dış politikasında farklılaşma yaşanmıştır. Bu dönemde Avrupa hinterlandında bulunan Ukrayna ve Moldova gibi bazı  lkeler Batı ile bir nebze daha rahat bir şekilde ilişkilerini geliştirme imkanı yakalamıştır. Bu sebeple Rusya BDT coğrafyasının batısında kalan bölgelerden ziyade Kafkasya ve Orta Asya'da nüfuzunu artırma yoluna gitmiştir. Rusya'nın orta Asya  lkeleri ile olan çıkar ilişkilerinin temelleri şu şekilde sıralayabiliriz;

“ atışmalardan ve ciddi ekonomik krizlerden uzak bir şekilde, bölgenin siyasi ve ekonomik istikrarı, Bölgenin Rusya ile olan bağlarının korunması ve bölgede Rusya'ya rakip     nc  ülkelerin etkinliklerinin sınırlandırılması, Rus nüfusunun haklarının güvence altına alınması, aşırı milliyetçilik ve fundamentalizmin yayılmasının önlenmesi, mevcut ulaşım ve iletişim ağının korunması ve Rusya üzerinden yeni hatların tesisi, bölgede terörizm, uyurturucu ve silah kaçakçılığının yayılmasının engellenmesi, bölgenin ekolojik güvenliğinin korunması” (Sönmez, 2010)

Kendi iç meselesinden dolayı doksanların başında Orta Asya'ya gerekli önemi veremeyen Rusya Taraf olmadığı birlikteliklerin kurulmasına da izin vermemiştir. Örneğin Pakistan, Türkiye ve İran tarafından kurulan Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (ECO)'na Orta Asya  lkelerinin  ye olmak istemesi Rusya tarafından engellenmiştir. 11 Eylül saldırılarından sonra bölgede görülen ABD etkisini Avrasya Birliği Projesi için tehdit olarak gören Rusya ekonomik olarak hızla büyüyen Çin'nde bölgede planları olduğunu dış politika stratejisinde hesaba katmıştır. Rusya bölgede hem Çin hem de ABD ile aynı anda rekabet edemeyeciğine karar kıldıktan sonra birisi ile işbirliği yaparak diğerine üstünlük sağlama stratejisini benimsemiştir. Rusya bu düşünceler çerçevesinde bölgede Çin ile olan ilişkilerini artırma yönünü tercih etmiştir. Rusya ayrıca Çin Halk Cumhuriyeti, Rusya Federasyonu, Kırgızistan, Tacikistan, Kazakistan, Özbekistan, Hindistan ve Pakistan'ın  ye olduğu şangay İşbirliği  rg t 'nün (ş  ) Avrasya Birliği Projesi'nin destekleyici bir ögesi olarak görmektedir. Öte yandan Rusya projenin

ıkarlarını birliğin çıkarlarının önüne koymaktadır. Ortak kökleri olması gerekçesi ile Orta Asya lkelerinin Türkiye ile olan ilişkilerini geliştirmesini bu ülkeler üzerindeki etki alanını azaltacak bir tehdit olarak gören Rusya bu sebeple bazı diğer ye ülkeler tarafından Türkiye'nin de şİÖ'ye davet edilmesi yönündeki tekliflerini şiddetle red etmiştir. Avrasya Birliği Rus hegemonyası ve Ortodoks Hristiyanlık zerine inşa edilmiştir. Rusyalara göre Türkiye'nin şİÖ'ye yeliği Avrasya Birliğini oluşturan tüm çatının çökmesi anlamına gelmektedir. (Sönmez, 2010)

Rusya dış politikasının yanı sıra kendi ülkesinin halkına ve Rus diasporasına yönelik de çalışmalar yürütmektedir. Vladimir Putin'in bu yöndeki çalışmalarının temeli ise Rusya'nın i ve dış politikalarını geçmişte ve günümüzde de etkileyen Rus lks Politikası yatmaktadır. Rus lks (Russkaya İdeya) şeklinde ifade edilen teoriye göre Rus toplumunun tarihi geçmişinde Kiev Rusyası, Tatar Moğol istilası dönemi, Moskova Prensliliği dönemi ve arlık Rusya döneminin büyük bir etkisi vardır. Bu dönemlerin Ruslarca kabul edilmesinde ise ar Büyük Petro'nun da önemli bir etkisi vardır. Ruslar birbirini takip eden bu dönemler sonucu modern Rus toplumun oluştuğuna kanaat etmektedirler. Öte yandan Rus toplumu Büyük Petro ve arie Büyük Katerina ile Avrupalılaşmışlardır. Öte yandan 1812 yılında Napolyon'un Moskova kuşatmasının ardından Avrupalılaşma ideolojisi yıkılmış yerini Milliyetçi duygular almaya başlamıştır. Batı'yı artık bir tehdit olarak gören Rus toplumu, Avrupalıların topyekn Rus topraklarına saldırması konusunda ortak bir direniş sergilemişlerdir. Yaşanan mücadele 1917 yılında gerçekleşen Bolşevik Devrimi ile Rusya'nın batıya kesin bir perde çizmesi ile doruk noktasına ulaşmıştır. (Yılmaz, 2016)

Putin Rusya'sı da geçmiş ile paralel olarak batıyı hala düşman ve tehdit olarak görmektedir ve Rus halkındaki birliği korumak için ise halk arasındaki vatanseverliği ve 'Rusuluk' fikirlerini geliştirmeye çalışmaktadır. Putin döneminde bu fikir "Rusya Federasyonu Vatandaşlarının Vatanseverlik Eğitimi Programı" adı ile, resmî bir formatta ülke politikası haline gelmiştir. Program

2001-2005, 2006-2010 ve 2011-2015 yılları arasında ayrı ayrı planlanarak periyodik bir şekilde uygulamaya konmuştur. Bu programın oluşturulması ile

birlikte vatanseverlik devletin resmî ideolojisi haline gelmiştir. 30 Aralık 2015 tarihli ve 1493 sayılı Hükümet Kararı ile 2016-2020 yılları arasında uygulanması planlanan program yürürlüğe sokulmuştur. “2016-2020 Yılları İçin Rusya Federasyonu Vatandaşlarının Vatanseverlik Eğitimi” başlıklı programda Rusya Federasyonu vatandaşlarının vatanseverlik duygularını güçlendirmek ve geliştirmek amacı ile ciddi çalışmalar yürütüldüğü özellikle Putin döneminin başlangıcı ile birlikte 2001-2015 yılları içerisinde bu politikalar çerçevesinde üç farklı devlet programının hayata geçirilmiştir. (Temir, 2019)

Program farklı zaman dilimlerinde uygulansa da temel ilkeleri aynı kalmıştır. Öte yandan belirlenen gerekliliklere göre her bir programın vurgusu farklılaşmıştır. Bu değişimlerin sebebi ise siyasi ve ideolojik yönelimlerde değişen ihtiyaçlar olmuştur. 2001 yılında yürütülen ilk programın öncelikli amacı programın ülke çapında kurulmasını gerçekleştirmektir. Bu sebeple temel olarak yasal düzenleyiciler ve idari desteğin nasıl sağlanacağı gibi problemleri çözmeye odaklanmıştır. Bu programda vatanseverlik eğitimi kavramı, “... devlet kurumlarının ve kuruluşlarının yüksek bir vatanseverlik kurmaları için sistematik ve amaca yönelik faaliyetleri” olarak aktarılmıştır. (Temir, 2019)

2006 yılındaki ikinci program ülke içerisinde artan tansiyon ve gelişen olaylar nedeniyle Rusya halkı arasında hoşgörü tesis etme, dostluk oluşturma gibi gerekliliklere eğilmiştir. Rusya toprakları içerisinde farklı milliyetlere mensup toplumların olmasını dikkate alan genel ifadeler yer verilmiştir. Sonraki programlarda ise hoşgörü ve dostluk temaları çok fazla dikkat çekmemiştir. İlk programda belirlenen hedef kitlesi tüm toplumu kapsarken diğer programlarda gençler öncelikli hedef olarak belirlenmiştir. 2011’de uygulanmaya başlayan üçüncü programda koruyucu eğilim güçlenmiştir. Programın öncelikli hedefi “belirli vatandaş grupları arasındaki aşırılık yanlısı tezahürlerin üstesinden gelmek... ve ulusal güvenliğin güçlendirilmesi” olarak ifade edilmiştir. (Temir, 2019)

Vatanseverlik eğitiminin devlet, sivil toplum kuruluşları ve aileler tarafından sistematik olarak verilmesinin gerekli olduğunu vurgulayan program; vatanseverlik eğitiminin hedeflerini ise yüksek vatanseverlik bilinci oluşturmak, vatandaşların

aidiyet duygusunun güçlendirilmesi, vatana sadakat duyulması gerektiğini öğretmek, vatanını seven vatandaşlar yetiştirmek, vatandaşlık görevini yerine getirmeye hazır olmak ve anavatanın çıkarlarını korumanın anayasal bir görev olduğunun anlaşılması olarak görmektedir. Programın yürütücülüğünü yapan kurumlar ise şu şekildedir.; Programın yürütücüsü olan kurumlar Eğitim ve Bilim Bakanlığı, Savunma Bakanlığı, Kültür Bakanlığı ve Gençlik İşleri Federal Ajansı'dır. Alt yürütücüler Sivil Savunma, Acil Durumlar ve Afet Yardımı Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Koruma Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Spor Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Haberleşme ve Kitle İletişim Bakanlığı, Tarım Bakanlığı; Kuzey Kafkasya Bakanlığı, İnşaat, Konut ve Kamu Destekleri Bakanlığı, Güvenlik Servisi (FSB), Basın ve Kitle İletişim Ajansı, Orman Ajansı, Arşiv Ajansı, Balıkçılık Ajansı, Federal Gümrük Servisi, İlaç Kontrol Servisi ve Deniz ve Nehir Taşımacılığı Ajansı'dır. Programın katılımcıları arasında ise Eyalet Bütçe Kurumu, Rus Çocuk ve Gençlik Sivil ve Vatansever Eğitimi Merkezi, Rus Devlet Askeri Tarih ve Kültür Merkezi, Rusya Ordusu, Havacılık ve Filosunu Destekleme Gönüllüleri Topluluğu, Rus Askeri Tarih Derneği ve Rus Donanması Destek Fonu (Temir, 2019)

3.2. Rusya'nın Yumuşak Gücü

3.2.1. Sovyetler Birliği Dönemi

Soğuk Savaş döneminde ABD'nin yumuşak güç kaynaklarına sahiplik konusunda en büyük rakibi Sovyetler Birliği Olmuştur. Bu dönemde Sovyetler Birliği dünyanın geri kalanını komünist sistemin cazibesi ile etkilemek için büyük çaplı çalışmalar yürütmüştür. 1945 yılından sonra özellikle Sovyetler Birliği'nin Hitler'e karşı direnebilmiş olması, Avrupa emperyalizmine karşı olmasıyla Afrika ve Asya'daki sömürgeleştirilmiş ülkelerdeki insanları etkilemiştir. Komünizmin daha iyi bir dünya tasvirini içeren ütopyacı vaatleri dünyanın çeşitli bölgelerindeki insanları cezbetmiştir. Bununla birlikte Sovyetler Birliği üst kültürün ilettilmesi, radyo televizyon yayınlarının iyileştirilmesi, Batı hakkında çarpıtılmış bilgilerin yayılması nükleer karşıtı gençlik hareketlerine destek verilmesi konusunda oluşturduğu kamu diplomasisi çalışmaları için çok ciddi bir maddi yatırım

gerçekleştirmiştir (Nye J. S., 2017)İkinci Dünya Savaşı sonrası yeniden yapılanmanın ilk zamanlarında yüksek iktisadi büyüme oranları Sovyetlerin Batı'yı geride bıraktığı iddiasını güçlendirmiştir. Dönemin Devlet Başkanı Nikita Kruşçev,1959 yılında gerçekleştirdiği ABD ziyaretinde Sovyetler Birliği'nin bir gün ABD'yi tarihe gömeceğini öne sürmüş, o dönem Kruşçev'in bu iddiası bir çok kişi tarafından ciddiye alınmıştır. Sovyet ekonomisinin elde ettiği başarı onun yumuşak gücüne de katkı sağlamıştır. Özellikle 1957 yılında ilk uzay uydusu Sputnik'ın Sovyetler tarafından fırlatılması, SSCB'nin uzay yarışında ABD'nin önüne geçmiş olduğu düşüncesini oluşturmuştur (Nye J. S., 2017)

Sovyetler Birliği bilimin yanı sıra sanat alanında yaptığı yatırımlarla da ön plana çıkmıştır. Bolşoy ve Kirov bale toplulukları ve Sovyet senfoni orkestrası çok geniş kitlelerce takdir edilmiştir. Spor konusundada önemli kazanımlar elde eden SSCB kış sporlarında her zaman ABD'den daha fazla madalya kazanmıştır. Görüldüğü üzere bilim, teknoloji, sanat ve sporda bir çok başarıya imza atan Sovyetler Birliği oluşturduğu popüler kültürü ihraç etme konusunda zayıf kalmıştır. Bunun yanı sıra Sovyetler tarafından oluşturulan propaganda kendi politikaları ile çelişmiştir.1956 yılındaki Stalinsizleştirme dönemi sonrasında yaşananlar ve buna takiben merkezi planlama sisteminin yeni dünya pazarlarına ayak uyduramaması sonucu yaşanan ekonomik yavaşlama Sovyet Birliği'nin gücünü olumsuz yönde etkilemiştir. Dış politika konusunda ise SSCB'nin emperyalizm karşıtı ülkelere liderlik etme iddası 1956 yılında Macaristan'ın ve 1968 yılında da Çekoslovakya'nın işgaliyle ve 1981 yılındaki Polonya'daki sıkı yönetim durumu ile terslik oluşturmuştur. Popüler kültürden yoksun kapalı sistemi, ve sert dış politikası sebebi ile Sovyetler Birliği yumuşak güç konusunda dönemindeki en büyük rakibi olan ABD'yi yakalayamamıştır. (Nye J. S., 2017)

3.2.2. Rusya Federasyonu Dönemi

Rusya tarihsel olarak bakıldığında önce Rus İmparatorluğu ve ardından Sovyetler Birliği'nin oluşturduğu otokrat bir kimlikle Batılı zihinlerde yer almıştır. Sovyetler Birliği'nin başkanlarından Mihail Gorbaçov ile başlayan ve birliğin

yıkılmasıyla devam eden değişim rüzgarları yeni bir imaj çizilmesi konusunda öncü olmuştur. Yeni dönemde ise Devlet Başkanı Vladimir Putin özellikle Gürcistan ve Ukrayna konularında sergilediğı sert politikalar ile Suriye iç savaşında takındığı tavır Rusya'nın yumuşak gücünü olumsuz etkilemiştir. Günümüzde hala Rusya'nın imajı Sovyetler Birliği'nin istihbarat servisi KGB ve mafya gibi olumsuz imajlarla çevrelenmiş durumdadır. (Halidov,2014:42)

Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin 2014 yılında yaptığı bir açıklamada ise yumuşak güç konusu hakkında ise, “Dış politika amaçlarına silah vb, çeşitli araçlar kullanmadan ancak bilginin etkisi ve gücü ile ulaşılabilir. Günümüzde büyük devletler ve blokların bu sahada çeşitli ajans ve kurumları mevcuttur. Sadece bu araçlar ile yurt dışında gerçek güce sahip oluruz. Şunu kabul etmekte fayda var bizim yüksek şansımız yok. Bu ayrı tartışılması gereken bir konu.İmparatorluk kurma iddiası ile değil kültürel diplomasi, rejim ihracı değil, eğitim ihracı bize büyük katkı sağlar” ifadelerini kullanmıştır. (Halidov, 2014)

Bir diğer önemli Rus siyasetçi Dmitri Medvedev ise yumuşak güç meselesi üzerine, “ Dünyada ülkemizin konumunu güçlendirmek, insani araçlarla ulusal çıkarları tanıtmak devletin en önemli önceliklerindendir. Bugün insani boyut uluslararası yaşam planının önüne geçiyor. Rossotrudniçestvo (Birleşik Devletler Topluluğu, Yurt Dışında Yaşayan Vatandaşlar ve Uluslararası İnsani Yardımlaşma İşleri Federal Ajansı) yumuşak güç diye adlandırılan siyasetin kilit araçlarından biri olmak zorundadır. Devletin etkisi çoğunlukla kendi ulusal kültürel değerlerini, dilini tanıtmaya ve bunları dışarı ihraç etme yeteneğine bağlıdır. Bu araçlar çoğu kez diğerlerine göre daha önemli oluyor ve özel bir anlam kazanıyor. Uzmanların verilerine göre özellikle etkili yumuşak güç markasına sahip ülkeler yurtdışından yapılan direk yatırımların büyük bir kısmını çekiyor.” Şeklinde konuşmuştur. (Halidov, 2014)

3.2.2.1. Rusya'nın Yumuşak Gücü Olarak Kurumlar

Yumuşak gücün öneminin anlaşılması ve hükümetlerin bu konuda aktif olarak politikalar oluşturup bu politikaların hayata geçirebileceğı kurumlar

oluşturması noktasında Rusya Federasyonu’da önemli adımlar atmıştır. Rusya hükümetinin yumuşak güç politikaları çerçevesinde oluşturduğu kurumları ise dört başlık altında toplayabiliriz;

1. Russkiy Mir Vakfı
2. Rossotrudnichestvo (Bağımsız Devletler Topluluğu, Yurt Dışında Yaşayan Vatandaşlar ve Uluslararası İnsani İşbirliği İçin Federal Ajansı)
3. A. M. Gorçakov Kamu Diplomasisi Vakfı (Halidov, 2014)

3.2.2.1.1. Russkiy Mir Vakfı

Ruşa’da Rus Dünüası anlamına gelen Russkiy Mir Vakfı, 21 Haziran 2007 yılında Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin tarafından imzalanan bir kararname ile kurulmuştur. Bu vakıf, Rusya’nın uluslararası alandaki imajını düzeltme ve Rus diasporasının çıkarlarını korumak için kurulan ve en etkili olan kurumlardan biridir.

Rus Dili ve kùltürüne destek çalışmaları yürüten vakfın 43 ùlkede 95 şubesi bulunmaktadır. Kurum bunun yanı sıra 53 ùlkede toplamda 136 sınıf, üniversite kùtùphane ve okullarda Rus diline yönelik kurslar düzenlemektedir. Kurum bunun yanı sıra bilime ve sanata yönelik aktiviteler düzenlemekte, ve hibe programları sağlamaktadır. Bu vakfa sadece 2011-2013 seneleri arasında, hükümet tarafından yıllık 500 milyon ruble bütçe ayrılmıştır. (Halidov, 2014)

Vakıf Rusya Federasyonu Dışışleri Bakanlığı, Rusya Federasyonu Bilim ve Yüksek Eğitim Bakanlığı, Uluslararası Rus Dili ve Edebiyatı Öğretmenleri Birliği, Rus Dili ve Edebiyatı Öğretmenleri Derneği, Moskova Devlet Üniversitesi, St. Petersburg Devlet Üniversitesi, BRICS Araştırmaları Ulusal Komitesi, Rossotrudnichestvo Ajansı, Rusya’nın resmî gazetesi Rossiyskaya Gazeta, Uluslararası Enformasyonel Eğitim Projesi ile de işbirliği içerisinde çalışmaktadır. (Русскиймир, 2020)

3.2.2.1.2. Rossotrudnichestvo

Bağımsız Devletler Topluluğu, Yurt Dışında Yaşayan Vatandaşlar ve Uluslararası İnsani İşbirliği İçin Federal Ajansı ya da bilinen adı ile Rossotrudnichestvo Rusya Dışişleri Bakanlığı bünyesinde faaliyet göstermektedir. Yurt dışında yaşayan Rus vatandaşların çıkarlarını korumaya yönelik çalışmalar yürüten Rossotrudnichestvo ayrıca Rus dilinin ve kültürünün yayılması için de faaliyetler sürdürmektedir. Kurumun kuruluş tarihi ise 1925 yılında kurulan Sovyet Dostluk Dernekleri Sendikası'na kadar uzanmaktadır. (Halidov, 2014)

SSCB'nin dağılması sonrası birliği oluşturan toplumlar arasındaki bağın yeniden güçlendirilmesi adına bu vakıf 2008 yılında bir Devlet Başkanlığı kararıyla kurulmuştur. Çalışmalarını Dışişleri Bakanlığı çatısı altında yürüten kurum Rossotrudnichestvo 83 ülkede 95 temsilci ofis ile çalışmalarını yürütmektedir. Bunlar arasında 62 ülkede faaliyet gösteren Rus Bilim Ve Kültür Merkezlerini ve 21 ülkede faaliyet gösteren temsilci ajansların gösterilmesi mümkündür. (Россотрудничество, 2020)

Rossotrudnichestvo'nun çalışmaları çerçevesinde yurtdışında açılan temsilciliklerin amaçları arasında ise; BDT coğrafyasında bütünleşme süreçlerini teşvik etmek, yurtdışında yaşayan soydaşlara yardım etmek, Rus dili ve kültürünü desteklemek, Dış politikada Kamu Diplomasisi'si konseptini teşvik etmek gösterilebilir. Özellikle genç neslin Rusça bilme seviyesinin düştüğünü fark eden Rusya federasyonu bu kurum aracılığı ile daha cazip şartlarda eğitim sunulmasına destek vermektedir. Bu kapsamda bu gençlere yönelik Rusya turları da gerçekleştirilmektedir. Rossotrudnichestvo bu tarz faaliyetleri ile Rusya'nın yurt dışındaki imajını iyileştirmeyi hedeflemektedir. Bu noktada kurumun Rusya'nın yumuşak gücünün en önemli kurumlarından biri olduğu söylenebilir. (Halidov, 2014)

3.2.2.1.3. A. M. Gorçakov Kamu Diplomasisi Vakfı

A. M. Gorçakov Kamu Diplomasisi vakfı 2010 yılında yine bir Devlet Başkanlığı kararıyla, dönemin Devlet Başkanı Dmitry A. Medvedev tarafından

kurulmuştur. Bu kuruluştaki tıpkı diğerleri gibi Rusya'nın kamu diplomasisi faaliyetlerine destek olarak Federasyonun yurt dışındaki imajını yükseltmeyi hedeflemektedir.

Kurum çatısı altında gerçekleştirilen projeleri ise ; Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü Akademisi, Balkan Diyalog Projesi, Baltık Diyalog Projesi, Gelecek Adına Diyalog Projesi, Genç uzmanlar için Diplomatik Seminer Projesi, Kafkas Diyalog Projesi, Hazar Gençlik Okulu, Orta Asya Okulu, Genç Uzmanların Rusya ve Gürcistan Diyaloğu Projesi şeklinde sıralanabilir. (ГорчаковаФонд, 2020)

3.2.2.2. Rusya'nın Yumuşak Gücü Olarak Rusça

Rus Dili Hint – Avrupa dil ailesinin Slav dilleri kolunda yer alan bir dildir. Rusça'nın yer aldığı Slav dilleri kolu ise kendi içerisinde Batı, Doğu ve Güney olmak üzere üçe ayrılmaktadır ve Lehçe, Çekce Slovakça, Sırpça, Slovence, Hırvatça gibi diller Slav dil ailesine mensuptur. Rusça tıpkı Ukraynaca ve Belarusça gibi Doğu Slav dil ailesine mensuptur. Bu 3 dil pek çok ortak kelimeye ve özeliğe sahiptir. Rusça'nın kökleri ise tarihsel olarak Kiev Knezliği'ne kadar dayanmaktadır. Slav dil ailesine mensup diller temelde birbirinden çok farklı değildir. Öte yandan Rusça, Belarusça ve Ukraynacadan farklı olarak Tatarca'dan ve Moğolcadan da oldukça etkilenmiştir. (Özertem, 2009)

Öte yandan uzun süre Sovyetler Birliği altında yaşayan ülkelerin çoğunda da Rusça hala aktif olarak kullanılmaktadır. Bunun yanı sıra Kazakistan, Beyaz Rusya ve Kırgızistan'da ülkenin resmi dillerinden biri de Rusça olarak yer almaktadır. Rusya'nın Rusça'nın ağırlıkta kullanıldığı eski sovyet ülkelerinde Rusça'nın mevcut durumunun muhafaza edebilmesi için özellikle eğitim alanına yatırım yapıldığı söylenebilir. Buna rağmen Sovyetler Birliği dönemi ve sonrası arasında bir karşılaştırılmaya gidildiğinde Rusça'nın bölgede güç kaybettiği görülmektedir. Bu noktada en büyük etken dil unsurunun sovyet sonrası dönemde ulus- inşa ve kimlik oluşturma süreçlerinde ön plana çıkmış olmasıdır. Dil kimliğinin inşasının yanı sıra gündemin belirlenmesi noktasında da ön plana çıkmaktadır. Rus dili Avrasya

coğrafyasında ortak sovyet kimliğine atıf yapmasının yanı sıra Rusça televizyon kanalları, gazete, dergiler, online platformlarda bilginin yayılmasının da bir aracı olmuştur. Özellikle Rusya'nın bölgeyi domine etmesi insanları bilgiye ulaşma yolları olarak kendilerinin dahi tam hakim olmadığı ana dillerinde ziyade Rusça'ya yöneltmiştir. (Yıldırım, 2014)

Öte yandan bir çok eski sovyet ülkesinde Rusça'nın birinci veya ikinci dil olarak kullanılması hatta resmî olarak kabul edilmesi ülke içerisindeki azınlıkların ortak konuşabilmelerinin yolu olarak düşünülmektedir. Bu sebeple yerel dilleri güçlü olan ve etnik açıdan çok çeşitli olmayan ülkelerde anadil sorununun daha az yaşandığı Rusça'nın etkisinin önemli oranda kırıldığı ifade edilebilir. Rusya kaynaklı Avrasya Miras Vakfı tarafından eski sovyet ülkelerinde Rusça'nın durumu üzerine yaptığı araştırmada ülkelerin politikaları doğrultusunda dilin kullanım durumunda değiştiğini göstermiştir; (Yıldırım, 2014)

Tablo 2: Eski Sovyet Ülkelerinde Rusça'nın Durumu

Ülke	Rusça'nın Statüsü	Rusların Oranı (%)	Aktif Olarak Rusça Kullanma Oranı (%)
Azerbaycan	Tanımlanmamış	2	24
Ermenistan	Tanımlanmamış	0	31
Belarus	Devlet Dili	11	78
Gürcistan	Tanımlanmamış	1.5	38
Kazakistan	Devlet Dili	30	66
Kırgızistan	Devlet Dili	12.5	30
Letonya	Yabancı Dil	30	57
Litvanya	Tanımlanmamış	5	15
Moldova	Halklararası iletişim dili	6	56
Tacikistan	Halklararası iletişim dili	1	16
Türkmenistan	Tanımlanmamış	2	2
Özbekistan	Tanımlanmamış	5	20
Ukrayna	Halklararası iletişim dili, Azınlık Dili	17	60
Estonya	Yabancı Dil	26	38

Verilerden de anlaşılacağı üzere 14 devlette Rusça'nın statüsünün homojen olmadığı kaydedilmektedir. Ülkelerin değişen tercihlerine göre dağılıma sonrasinda Rusça'nın statüsü ve konuşma oranı her ülkede farklılaşmıştır. Özellikle Avrupa'ya daha yakın olan Estonya, Letonya ve Litvanya'nın Rusça'nın etkisinden daha hızlı uzaklaştığı görülmektedir. Baltık ülkeleri Avrupa Birliği'ne (AB) üye olduktan sonra ülkelerindeki Rus azınlığa rağmen Rusya'ya statü verme konusunda olumlu bir tavır sergilememiş ve Rusça'yı yabancı dil olarak görmüşlerdir. Yapılan araştırmada elde edilen veriler doğrusunda ülkelerin Rusça'ya karşı geliştirdiği stratejiler de 5 madde olarak derlenmiştir;

1. Çift dil politikası: Rusçanın de facto olarak birinci dil olduğu uygulama (Belarus örneği)
2. Çift dil politikası: Yerel dilin devlet dili olarak kabul edildiği, Rusçanın resmî dil ve halklararası iletişim dili olduğu uygulama (Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan örnekleri)
3. Tek dil politikası: Yerel dilin tek dil olarak kabul edildiği, ancak Rusçanın de facto olarak kullanıldığı uygulama (Ukrayna örneği)
4. Tek dil politikası: Yerel dilin baskın olduğu fakat Rusçanın hala kamusal alanlarında kullanıldığı uygulama (Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan, Moldova, Özbekistan, Türkmenistan örnekleri)
5. Tek dil politikası: Yerel dilin hem yasal olarak hem de pratikte temel dil olduğu uygulama (Estonya, Letonya, Litvanya örnekleri) (Yıldırım, 2014)

3.2.2.3. Rusya'nın Yumuşak Gücü Olarak Medya

Rusya dışındaki bölgelerde Rusça'nın ve Rus kültürünün yayılmasında medyanın önemli bir rolü vardır. 2008 yılında Dmitriy Medvedev tarafından imzalanan 'Rusya Federasyonu'nun 2020 Yılına Kadar Ulusal Güvenlik Stratejisi' çalışması kapsamında vatanseverlik bilincine katkı oluşturacak filmlerin çekimi ve yayılması için projeler oluşturulmaya başlanmıştır. Bunun yanı sıra sovyet dönemi filmlerinin Sovyetler Birliği'ne üye ülkelerde yayınlanması da bu nesli yaşamış

kişilerde nostalji oluşturmakta, pozitif etki bırakmakta ve döneme özlem oluşturmaktadır. (Halidov, 2014)

Bunun yanı sıra uydu üzerinden global ölçekte yayın yapan Rusça kanallarda bulunmaktadır. Bunların arasında ‘Perviy Kanal Dünya Ağı (Первый Канал), RTR-Planeta (Телеканал «Россия-РТР), TV Tsnetr’ın (ТВ Центр) uluslararası versiyonu TVCI gösterilebilir. Bunun yanı sıra 1999 yılında Perviy Kanal’ın uluslararası versiyonu 1TVRUS- Europe Avrupa ülkelerine yönelik yayın yapmaya başlamıştır. 2002 yılında geldiğinde ise aynı kanal Balkanlara yönelik yayın yapmak amacı ile ‘Perviy Baltiiski (Первый Балтийский) Kanal’ı hayata geçirmiştir. 2004 yılında ise ABD ve Kanada’da yayın yapan 1TVRUS- USA&Canada kanalı yayın yapmaya başlamıştır. Bununla doğru orantılı olarak Birleşik Devletler Topluluğu (BDT) ülkelerinin çoğunda Rus kanalları yaygın olarak izlenmektedir. Hatta Kazakistan ’gibi Rus resmi dillerinden biri Rusça olan ülkelerde Rusya ile yapılan ortak yapımlar televizyonlarda yer almaktadır. (Halidov, 2014)

3.2.2.3.1. Russia Today (RT)

Russia Today (RT) haber kanalı Rusya’nın en önemli medya kuruluşları arasında yer almaktadır. Kanal 2005 yılında devlet bütçesinden ayrılan bir yatırım ile Rusya’yı yurt dışında öne çıkarmak amacı ile kurulmuştur. (Halidov, 2014) 2005 yılında yalnızca tek bir kanal olarak kurulan RT şu anda İngilizce’nin yanı sıra Arapça, İspanyolca, Rusça, Fransızca ve Almanca yayın yapmaktadır. Bunun yanı sıra kanal bünyesinde kurulan RUPTLY Video Haber Ajansı dünyanın pek çok farklı yerinden ana akım medyaya görüntü akışı sağlamaktadır. Kanal bünyesindeki yayınlara 5 kıtada 100’den fazla ülkede erişim sağlanabilmektedir (RT, 2020)

Özellikle 2008 yılında Rusya ve Gürcistan arasında yaşanan çatışmalar sırasında ABD ve Avrupa medyasının Rusya’yı hedef alan yayınlar yapması üzerine kanalın Rusya’nın kendisini ifade edebilemesi için gerekli olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu noktadan sonra kanal asıl kuruluş amacı olan Rus kültürünü dünyada tanıtmak görevini bir adım geri çekerek, ABD’nin küresel politikadaki konumunu zayıflatmak amacı ile Rus politikasının sesi olmaya başlamıştır (Yablokov, 2015)

RT kanalının gündemini ise batı medyasının tekelinde olan ‘bilginin ’ farklı bir yaklaşım sunarak denge oluşturmaktır. Kanalın bünyesinde çalışan gazetecilerin öncelikli amacı ana akım medya olarak bilinen batı medyasının gözardı ettiği olayları haberleştirerek uluslararası alandaki bilinirliğini artırmaktır. Kanalın Sorumlu Müdürü Margarita Simonyan RT’nin yayınları hakkında ise Angolo Sakson medyanın doğruları söylemediği ve RT’nin bu noktada onların söylediğini iddia ettiği yalanların arkasındaki gerçekleri anlatmayı hedeflediklerini aktarmıştır. Simonyan kanalın yayın politikası hakkında ise; “ Herkes kendi evinin arka bahçesinde ne olup bittiğini bilmek ister. Biz hem oldukça ilginç, nefes kesen, izleyicilerimizi etkileyen hem de ana akım medya tarafından söylenmeyen hikayeleri arama yoluna gidiyoruz” ifadelerini kullanmıştır. (Yablokov, 2015)

Öte yandan Kanal Rusya’nın ve Putin hükümetinin propagandasını yaptığı öne sürülerek ciddi şekilde de eleştirilmektedir. Özellikle Kırımın ihlakı sonrası yapılan yayınların ağır eleştirilere tutulması sonrasında Simonyan kendi bloğunda yaptığı açıklamada Kanal’ın ana akım medyanın göstermek istemediği gerçekleri ortaya koyduğunu iddia ederek, “ Neredeyse her gün her saat bize çalışan kişiler, ‘ Yalan söylüyorsunuz, siz gazeteci değilsiniz, siz Kremlin’in propaganda sözcüsüsünüz, siz kendisnizi Ruslara satmışsınız, şimdi istifa etme zamanı’ gibi sözlerle bizi itham ediyor. Öte yandan ben açık bir şekilde, Batı medyasının oluşturduğu on binlerce habere karşı hikayenin diğer tarafını gösteren yalnız başına var olmaya çalışan kanal için neden çalışacağımı görebiliyorum.” İfadelerini kullanmıştır.. (Yablokov, 2015)

3.2.2.3.2. Sputnik Haber Ajansı

Russia Today’den sonra Rusya’nın uluslararası alanda önemli yere sahip olan bir diğer yayın kuruluşu Sputnik Haber Ajansı’dır. Bu ajans, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin’in verdiği bir direktif doğrultusunda Rusya’nın en eski yayın kuruluşlarından Sesi Radyosu ve RIA Novosti Haber Ajansı’nın birleştirilmesi sonucu oluşturulmuştur. (Sözcü, 2020)

Ajans Rus medya grubu ‘Rossiya Segodnya’(Россия Сегодня) tarafından 10 Kasım 2014’te faaliyete geçirilmiş ve ş uanda ise İngilizce, İspanyolca, Fransızca, Almanca, Arapça, Çince başta olmak üzere Abhazca, Ermenice, Azerice, Belarusca, Brezilya Portekizcesi, Çekçe, Danca, Dari, Estonyaca, Fince, Gürcüce, Hintçe, İtalyanca, Japonca, Korece, Kırgızca, Letonyaca, Moldovaca, Norveç, Osetya, Peştuca, Farsça, Lehçe, Rusça, Sırpça, İsveççe, Tacikçe, Türkçe, Urduca, Özbekçe ve Vietnamca da yayın yapmaktadır. (Sputnik, Sputnik, Hakkımızda, 2020)

Merkezi Moskova’da bulunan ajansın Bölge ofisleri ise ABD (Washington), Çin (Pekin), Fransa (Paris), Almanya (Berlin), Mısır (Kahire) ve İngiltere (Londra ve Edinburgh) gibi önemli bölgelerde de ofisleri bulunmaktadır. Ajans dünyanın bir çok noktasında çalıştırdıkları muhabirlerin çektiği fotoğraf ve videolarla ‘Sputnik Images ’ isimli bir fotoğraf bankası da kurmuştur. Ajans bu banka üzerinden diğer yayın kuruluşlarına fotoğraf, video ve infografikler satmaktadır. (Sputnik, Sputnik, Hakkımızda, 2020) Bu noktada hem kendi yayınlarını besleyen Sputnik diğer medya kuruluşları için de bir başvuru havuzu oluşturarak, başka yayın kuruluşlarının yayınları aracılığı ile de olayları kendi açısından gösterebilme fırsatı yakalamıştır.

3.2.2.3.3. TASS Haber Ajansı

Rusya Federasyonu’nun resmî haber ajansı olan Sovyetler Birliği (Telgraf) Haber Ajansı TASS (Телеграфное агентство Советского Союза) 1902 yılında kurulmuştur. Sovyetler Birliği dönemi boyunca birlikteki tüm ülkeleri kapsayacak şekilde bir yayın politikası izleyen Ajans bünyesinde dönem boyunca, RATAU (Ukrayna), BELTA (Belarus), UZTAG (Özbekistan), KAZTAG (Kazakistan), GRUZINFORM (Gürcistan), AZERINFORM (Azerbaycan), ELTA (Litvanya), ATEM (Moldova), LATINFORM (Letonya), KIRTAG (Kırgızistan), TAJIKTA (Tacikistan), ARMENPRESS (Ermenistan), TURKMENINFORM (Türkmenistan), ETA (Estonya) isimli ajansları da bulundurmuştur. Birliğin dağılmasından sonra ise Rusya Federasyonu’nu temsilen ITAR-TASS olarak yayın yapmaya devam etmiştir. 2014 yılında alınan karar sonucu ise ajans TASS adı altında yayın yapma kararı almıştır. (TASS, 2020)

115 yılı geride bırakan ajans yaklaşık 2000 çalışanı ile 63 ülkedeki basın kuruluşlarını haberleri ve medya içerikleri ile beslemektedir. Ajans günlük olarak dünyanın her yerinden takip ettikleri olaylar üzerine yaklaşık 1500 haber, 500 fotoğraf ve video içeriği üretmektedir. Ajans kendi internet sitesinde ise İngilizce ve Rusça olarak yayın yapmaktadır. (TASS, 2020)

3.2.2.3.4. Interfax Haber Ajansı

Rusya'nın ilk özel haber ajansı olma özeliğini taşıyan Interfax 1989 yılında kurulmuştur. (Halidov, 2014)Yayınları ile başta Rusya, Çin ve Avrasya bölgesindeki basın kuruluşlarına önemli ölçüde kaynaklık eden ajans dünyanın çeşitli yerlerinde 70'den fazla ofise sahiptir. Ajans bünyesinde 1000'den fazla çalışan bulunmaktadır ve ajans günlük olarak 3000'den fazla haber üretimi yapmaktadır. (Интерфакс, 2020)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

RUSYA’NIN ÇİZGİ FİLMİ

4.1. Çizgi Filmlerin Rusya’daki Tarihsel Gelişimi

4.1.1. Erken Dönem Rus Çizgi Filmi

Rusya coğrafyasındaki ilk çizgi film yapımına yönelik ilk denemeleri 1900’lü yıllarda üretilmeye başlanan animasyon çalışmalarına kadar götürmemiz mümkündür. Bu noktada ise karşımıza çıkacak isim Ladislas Starewich olacaktır. Tam adı Wladyslaw Maryan Aleksandrowicz Starewitch olan kukla animatörü 8 Ağustos 1882 tarihinde Moskova’da dünyaya gelmiştir. Annesinin vefatı üzerine şuanda Litvanya sınırları içerisinde bulunan, Rus İmparatorluğu döneminde ise yönetim birimlerinden biri olan Kaunas Guberniyası’nda bulunan dedesi ve babaanesinin yanına taşınmıştır. Çocukluğundan itibaren grafik sanatlarındaki özel yeteneği ile ön plana çıkan Starewich, ayrıca sihirbazlığa da ilgi duyduğundan daha o yaşlarda tanıdıkları için küçük performanslar hazırlayıp sunmuştur. (Bendazzi, Animation: A World History: Foundations - The Golden Age, 2015)

Starewitch orta öğretimini şu an Estonya sınırları içerisinde bulunan Tartu kentinde devam etti. Burada para kazanmak için yerel dergilere çizimler yapan Starewitch aynı zamanda böcekleri inceleyen bilim dalı olan Etnomoloji’ye olan ilgisinden dolayı bu alanda yayın yapan bir dergi ile de işbirliği yaptı. Daha sonra ise ailesinin tüm tepkilerine rağmen çizim alanındaki yeteneğini geliştirmek isteyen Starewitch biz çizim okuluna kayıt oldu. Bu arada ünü artmaya başlayan Starewitch kiliseler ve tiyatrolardan için çizim işleri almaya başladı. (Bendazzi, Animation: A World History: Foundations - The Golden Age, 2015)

Daha sonrasında doğa tarihi müzesinde de bir iş bulan Starewitch böceklerle olan ilgisinden dolayı sık sık böceklerin ve diğer hayvanları fotoğraflamaya başladı. Yaptığı işten oldukça keyif alan Starewitch daha sonrasında böceklerin hayatı

üzerine kısa bir film yaparak müzeye gelen ziyaretçilere göstermeye karar verdi. Film yapma konusunda kararlı olan Starewitch 1909 yılında bütçesini kendisinin karşıladığı ve live-action (canlı çekim) tekniği ile çekmeyi planladığı ilk belgesel filmi üzerine çalışmaya başladı. Canlı geyikböcekleri ile olan çekimlerde böceklerin hareketlerini kontrol edemediğinden dolayı sıkıntılar çeken Starewitch kukla böcekler yaparak bu sorununu ortadan kaldırdı. (Bendazzi, Animation: A World History: Foundations - The Golden Age, 2015)

Daha sonra çekeceği sahneleri tek tek çizen ve sonra kuklaları kullanarak tek tek çeken Starewitch ortaya çıkardığı yapımdan kendisi de oldukça etkilendi. 1910 yılında *Lucanus Cervus (Geyikböceği)* ve *Prekrasnaya Lukanida (Güzel Lukanida)* isimli iki başarılı yapıma imza atan Starewitch 1911 yılında Moskova'ya taşındı ve alanın öncü film yapımcılarından Aleksandr Khanzhonkov ile tanışıp iş birliği yaptı. Starewitch çektiği *Ağustos Böceği ile Karınca* isimli yapımı ile Rus çarı tarafından ödüllendirildi. (Bendazzi, Animation: A World History: Foundations - The Golden Age, 2015)

Hayvanlara olan ilgisinden dolayı konularını Ezop Masalları ve La Fontaine Masalları'ndan seçmeye başlayan Starewitch zaman zaman kendi hikayelerini de senaryolaştırdı. Animatör çalışmaları için önemli bir köşe taşı olan bir diğer yapım ise hem Rus coğrafyasında hem de yurtdışında kendisinden çok konuşturan *Strekoza i Murravey (Yusuşuk ile Karınca)* çalışması olmuştur. Bu dönemde ön plana çıkan bir diğer film ise *Mesty Kinematographicheskogo Operatora (Kameraman'ın intiamı)* (Bendazzi, Animation: A World History: Foundations - The Golden Age, 2015)

**Şekil 4: 1913 yapımı Strekoza i Murravey isimli animasyon
filmden bir kare**

1913-1914 yıllarına gelindiğinde ise Starewitch kendi film yapım şirketini kurdu. Öte yandan Birinci Dünya Savaşı'nın başlamış olması sebebi ile 36 yaşındaki film yapımcısı askere alınma riski ile karşı karşıya kalmış olsa da Skobelev Komitesi Starewitch'in kariyerine devam etmesine izin vermişti. 1917 yılında, devrimden sonra Starewitch didaktik bir yapım olan ve Rusya Kurucu Meclisi seçimleri için halkın nasıl oy kullanması gerektiğini açıklayan *K Narodnoy Vlasti (Halkın Gücü)* isimli bir yapımı yönetmiştir. Öte yandan Bolşevikler'in güç kazanmaya devam etmesi ile birlikte iç savaş patlak vermiştir. 1918 yılında ise animasyon film yapımcısı güvenlik gerekçeleri ile Moskova'da Yalta'ya taşınıp çalışmalarına orada devam etti. 1920 yılında, bir süre İtalya'da zaman geçiren Starewitch daha sonra Fransa'ya yerleşti. (Bendazzi, Animation: A World History: Foundations - The Golden Age, 2015)

Yeni doğmuş Sovyet Rusya'dan ayrılmasının sebebi kesinlikle tepki amaçlı değildi, zaten politikaya ilgi duyuyor olsaydı, radikalci bir duruş sergileyeceği bekleniyordu. Öte yandan aşırı bir şekilde bireyselci olan ve ideolojik olarak yansız olan bir yabancı Lenin ya da Stalin tarafından hoş karşılanmayacağını düşünen Starewitch, Polonya'nın da film yapmak için teknik olarak yetersiz bir bölge

olduğunu düşünmesinden dolayı Fransa'ya yerleşmiş ve kendi stüdyosunu burada kurmuştu. (Bendazzi,2016: 74)

4.1.2. Sovyetler Birliği Döneminde Çizgi Film

Sovyetler Birliği'nin kurulması ile birlikte Rus animasyonda yeni bir döneme girmiştir. Öte yandan bu dönemde animasyon genel olarak sinema, tiyatro, edebiyat ya da resim kadar bir gelişme gösterememiştir. Bu dönemde genel olarak işlenen konular ise popüler masallar, modern masallar, güncel konuları ele alan müzikal komediler ve politik ve sosyal hicivler olmuştur. Bu dönemin başında ön plana çıkan isim ise Dziga Vertov olmuştur. Vertov ilk olarak, Ivan Belyaev ile birlikte yönettiği 1923 yapımı *Segodnya(Bugün)* filmi ile alana adım atmış daha sonra ise Aleksandr Ivanov ile Aleksandr Bushkin isimli iki sanatçı ile birlikte hazırladığı ve yine aynı yıl yayınlanan *Sovyetские Игрушки (Sovyet Oyuncakları)* çizgi film ile devam etmiştir.

Şekil 5: 1924 Sovyet Birliği yapımı ‘Sovyet Oyuncakları’ isimli çizgi filmde bir figür

Animasyon çizgi filmde Vertov Devlet Başkanı Vladimir Lenin açıkladığı ‘Yeni Ekonomi Planı’nı (NEP) hedef almış ve eleştirilerde bulunmuştur. Sovyet ekonomisini düzeltmek amacı ile Lenin tarafından duyurulan bu politika bazı özel

işletmelere izin verilerek küçük işletmelerin kapitalist sistemde görüldüğü gibi kar üzerinden devam etmesini öngörmüştür. Bu yeni yasayı hedef alan Vertov'un filminde Filmde şişman bir adam, iki papaz, bir asker, bir köylü, bir işçi ve zengin bir kadın karikatürize edilmiştir. Film boyunca ise bu karakterler arasındaki ilişkiler üzerinden burjuva açgözlülüğü, sahtekârlık ve ahlaki bozulma gibi temalar işlenmiştir. (Bendazzi, Animation: A World History: Foundations - The Golden Age, 2015)

Rus ekonomisini çöküşten kurtarmak amacıyla Lenin tarafından ortaya konan ekonomik politikadır. Bazı özel işletmelere izin verilerek NEP sayesinde küçük işletmelerin kapitalizmde olduğu gibi kâr mantığıyla devam etmesini içeren politikada sosyalist devlet, bankaları, büyük sanayi kuruluşlarını ve dış ticareti tekel olarak kontrol etmeye devam etmiştir. (Bendazzi, Animation: A World History: Foundations - The Golden Age, 2015)

Dönemin bir diğer önemli ismi ise Vertov ile de ortak işler yapa Aleksandr Bushkindir. Goskino Sovyetler Birliği Sinema Yarkurulu tarafından da kabul edilen Bushkin kağıtların kesimi ile oluşturulan bir 'Stop motion 'animasyon film yapım tekniğini kullanmıştır. Animatör çok genç bir yaş olan 33 yaşında hayatını kaybedse de *V mordu Vtoromy Internacionalu (İkinci Enternasyonel Karşısında)*, *Karera Macdonalda(McDonald 'sın Kariyeri)* isimli yapımlara imza atmış ve Sovyet döneminde ilk defa animasyon üzerine yazılmış *Tryuki i Multiplikatsya (Hileler ve Animasyon)* adlı kitabı kaleme almıştır (Bendazzi, Animation: A World History: Foundations - The Golden Age, 2015)

Aynı dönemlerde heykeltıraş Nikolai Khodataev, ressamlar Zenon Komissarenko ve Yuri Merkulov bir 'deneysel animasyon atölyesi 'kurdu. Kurulan atölye tarafından hazırlanan iki çarpıcı yapım ise 1924 yapımı olan ve Mayakovski'nin 'Gizemli Güldürü' isimli çalışması ile bir parodi bilim kurgu filmi olan *Aelita* 'dan esinlenerek hazırlanan *Mezhplanetnaya Revolyuciya (Gezegenler Arası Devrim)* ve Çin'de yaşanan devrim karmaşasını ele aldıkları 1925 yılı yapımı *Kitaj v Ogne(Alevler İçinde Çin)* olmuştur. Kurulan atöyle yalnızca bir yıl çalışmalarını sürdürmüş sonrasında ise kurucular bireysel olarak çalışmalarına

devam etmişse de başlatılan hareket Sovyet animasyonu için önemli köşe taşlarından biri olmuştur. Dönemin diğer önemli isimleri arasında ise Aleksandr İvanov, Yuri Zhelyabushky, Daniil Kakovlevich Cherkes gibi isimler gösterilebilir (Bendazzi, Animation: A World History: Foundations - The Golden Age, 2015)

Josef Stalin'in ölümünden sonra yerine gelen Nikita Kruşçev Sovyetler Birliği tarihinde önemli değişikliklere imza atarak kendisine ayrı bir yer edinmiştir. 1953 yılında Stalin'in ölmesi sonrası yalanan güç yarışını kazanarak Sovyetler Birliği'nin başına geçen Kruşçev hem ülkenin dış politikasında hem de iç politikasındaki dinamiklerde döneme damga vuran düzenlemeler yapmıştır. (Britannica, 2020)

Stalin'e göre daha açık ve daha özgürlükçü bir politikayı takip eden Kruşçev'in attığı adımlar animasyon dünyasını belli ölçülerde etkilemiştir. Yaşanan değişiklikleri tam olarak anlaşılması için dönemdeki önemli gelişmelere geniş bir perspektiften bakmak mümkündür. Neredeyse tanrısal bir figür olarak kabul edilen Stalin'in yerine geçen Kruşçev, hataları yönetim tarafından örtbas edilen Sovyet dönemine damgasını vurmuş liderin yaptıklarını sorgulamıştır. Bu sebeple Kruşçev komünist sistemin devamı ve sistemin işleyişinin sağlanabilmesi için ilk politikalarının odağını ekonomiye ve sosyal sorunlara çevirdi. (Pontieri, 2012)

Kruşçev'in sunduğu gelecek vizyonu toplumsal aksayan yönlerin eleştirilmesi ve sanatın nispeten daha özgür bir ortamda icra edilmesine izin vermiştir. Komünist Parti ve kültür ile ilgili kurumlardaki yetkililerin nelerin yapılacağını nelerin ise yapılmacağı konusundaki tutumlarında bir değişiklik olmasa da dönemin atmosferinin, Stalin dönemi ile karşılaştırıldığında deneysel çalışmalara daha açık olduğu görülmektedir. Bunun temel sebebinin ise Stalin döneminin İkinci Dünya Savaşı'nın hemen ardından yaşanmış olması sebebi ile temel ihtiyaçların giderilmesi üzerine bir politikanın, Kruşçev döneminde ise savaşın izlerinin silinmesi ile birlikte artık başta teknoloji olmak üzere her alanda ilerlemenin sağlandığı bir toplum oluşturma politikasının olması gösterilebilir. (Pontieri, 2012)

Zaman zaman özgür bir ortamın hisedildiği bazen ise liberal atmosferi derinden etkileyen gelişmelerin yaşandığı bu dönemi ise kendi içerisinde üçe ayırabiliriz. Bu dönemin ilk Stalin'in ölümü sonrasında yaşanan dönem olarak, ikincisini Kruşçev'in Şubat 1956'daki Yirminci Parti Kongresi sırasında, Stalin politikalarını yerden yere vurduğu "gizli konuşması" sonrası olarak, üçüncüsünü ise 1962 yılı, Ekim 1961'de yapılan Yirmi İkinci Parti Kongresi sonrası olarak göstermemiz mümkündür. (Clark, 2000)

Stalin sonrası ilk dönemde yaşanan en önemli gelişme ve sanatçılara en fazla özgürlük kazandıran adım 1954'te İkinci Sovyet Yazarlar Kongresi'nin sanatçılara kısıtlama getiren bir doktrini red etmesi ile başlamıştır. 1946 yılında geliştirilen ve Sovyet kültürel politikası olarak kabul edilen, Zhdanovizm olarak da adlandırılan bu doktrinin red edilmesine karşın Kongre içeriklerin ve tarzların oluşturulması konusunda yetkili kurumlardan ö'neri 'alınması gerektiğini vurgulamıştır. Bu noktada ise sanatçılara 'fazla özgürlük 'verme sorununun önüne geçilebileceği düşünülmüştür. (Pontieri, 2012)

Bu süreçte bir çok kısıtlı eski edebi eser tekrar gün yüzüne çıkmış, Petrov, Isaac Babel', ve Iurii Olesha gibi yazarların kitapları tekrar ulaşılabilir olmuş, gazetelerde izin sınırları esnetilmiş yeni hikayeler ve romanlar yayınlanmaya başlanmıştır. Viktor Nekrasov, Vladimir Dudintsev, Boris Pasternak ve Aleksandr Solzhenitsyn gibi yazarlar, sosyalist gerçekçiliği eleştiren yazılar kaleme alırken Evgenii Evtushenko ve Andrei Voznesenskii gibi genç şairler, yeni formları deneyerek Stalinizmin döneminin izlerini eleştirmiştir. Bunun yanı sıra kökeni 1920'lere dayanan ve açık bir ortamda, dönemin ünlü şairlerinin katılımı ile şiirlerin okunduğu, sanatsal tartışmaların yapıldığı binlerce kişinin katıldığı toplantılar yeniden düzenlenmeye başlanmıştır. Öte yandan yöneticiler bu toplantılarda kendilerine yöneltilen eleştirilen çoğalmasa sebebi ile bu buluşmalardan pek hoşlanmamıştır. (Pontieri, 2012)

1956 yılının sonunda ise siyasi atmosferde çok çetin olan bir iklime girilmiştir. Polonya'da başlayan bazı ayaklanmalar devamında Macaristan'a sıçramış, Moskova yönetimi bu ayaklanmaları askeri müdahaleler ile bastırabilmişti.

1957 yılına girildiğinde ise Kruşçev yaşanan olaylarında etkisi ile birlikte sanatta liberalleşme hareketini geride tutmaya başlamıştır. Mart ve Mayıs aylarında sanatçılar ile bir araya gelen Kruşçev sanatsal itaat doktrininin gerekliliklerinin yerine getirilmesi konusunda gerekli uyarıları yaparak, sanatçılara ‘hayatın pozitif tarafı’ ile ilgili çalışmalar yapmaları gerektiğini belirtti. Bu noktadan sonrada sanat alanında sıkı bir denetim olduğu gözlenmiştir. (Sunny, 1998)

1958 yılının Mayıs ayında Merkez Komite bazı olumlu adımlar atarak Dmitrii Shostakovich, Sergei Prokofiev, ve Aram Khachaturian gibi önemli müzisyenlerin etkilendiği bir kararnameyi iptal etti. Öte yandan dönemin en önemli film stüdyosu olan Mosfil’m’in yönetici pozisyonuna 1950’lerde yenilikçi projeleri teşvik eden film yönetmeni Ivan Pyrev’in yerine eski bir Parti üyesi Leonid Antonov getirilmesi ile birlikte sinema alanındaki nispeten özgür sayılabilecek ortam ciddi darbe almıştır. (Woll, 2000)

Dönemin tavrını şekillendiren üçüncü olay ise Kruşçev’in Moskova’da katıldığı bir sanat sergisinde yaşananlar olmuştur. 1962 yılının Kasım ayında Moskova’daki Manhez sanat galerisinde düzenlenen çağdaş sanatlar sergisine katılan Kruşçev burada sergilenen eserleri sovyet ruhuna uygun bulmamış ve özellikle heykel sanatçısı Ernst Neizvestny’i hedef alan ağır eleştirilerde bulunmuştur. Bu sanat sergisine ayrıca dönemin önemli animatörleri de katılmıştır bunlardan öne çıkan iki isim ise Ulo Ilmar Sooster ve Iurii Nolev-Sobolev’dir. Manezh’teki olaydan kısa bir süre sonra, sanatta “ideolojik saflık” için bir kampanya başlatıldı ve beraberinde sanatta önemli konumlarda bir değişiklik getirdi. Bu dönemden sonra sanat alanında pek çok kısıtlamalar yaşanırken, bazen ise kabul görmesi beklenmeyen çalışmalar kendisine yer edinmiştir. (Pontieri, 2012)

Kruşçev görevi bırakmasından sonra ise yerine daha muhafazakar bir isim olan Leonid Brejnev geçti. Bu dönemde sansür vidaları tekrar sıkılmış olsa da önceki döneme oranla estetik açıdan sanatçılar daha fazla serbest bırakılmıştır. Bunun sonucu olarak, animasyon sanatçıları da dahil tüm sanatçılar kendilerine son 20 yılda elde edemedikleri özgür bir çalışmala alanı elde etmişlerdir.

Dönemde üretilen çizgifilmelerin konularında eğildiliğinde ise 1930 ve 1960'lı yıllar boyunca Sovyet Animasyonu'nun genellikle çocuklara yönelik üretilen çizgifilm yapımları ile dolu olduğu görülmektedir. 60'lı yılların sonuna doğru ise hem temalarda radikalleşmeler hem de teknik olarak deneysel çalışmalara yönelim olmuştur. Bu dönemde sıklıkla ABD yapımı çizgifimlerde kullanılan 'gerçek filmdeki hareketlerin tek tek kopyalanarak animasyon filme aktarılması tekniği' olarak bilinen Rotoskop tekniği kullanılmış konular ise genelde 'kaba komedi' diye adlandırılmış temalar etrafında şekillenmiştir. Öte yandan sıklıkla tercih edilmese de bazı çevreler tarafından talep edilen 'realizm' temelli yapımlar da dönemde üretilmiştir. (Bendazzi, Animation: A World History: Foundations - The Golden Age, 2015)

Bu alanda yürütülen çalışmalar hakkında detaylı bilgiler vermek dönemin doğasına dair genel çerçeve çizilmesinde yardımcı olacaktır. 1936 yılında temelleri atılan ve Moskova merkezli bir animasyon yapım stüdyo Soyuzmultfilm'in dönemde yeniden etkin olarak kullanılmaya başlaması animasyon alanındaki hareketliliğin öncüsü olmuştur. Stüdyonun aktifleşmesinden sonra ilk olarak Rus animatörlerin aşına olduğu 'kukla' tekniği ile yapımlar üretilmeye başlanmıştır. Üretilen ilk yapım ise Vladimir Degtyarev tarafından 1954 yılında çekilen *Dva Zhadnykh Medvezhonka* (Açgözlü İki Ayı Yavrusu), çizgi filmi olmuştur. Bundan hemen bir ay sonra ise Evgeny Migunov tarafında *Karandash i klyaksa-veselye okhotniki* (Kalem ve Leke: Komik Avcılar) isimli bir başka yapım daha tamamlanmıştır. (Bendazzi, Animation: A World History: Foundations - The Golden Age, 2015)

Şekil 6: Vladimir Degtyarev tarafından 1954 yılında çekilen Dva Zhadnykh Medvezhonka (Açgözlü İki Ayı Yavrusu), çizgi filminden bir kare

Dönemin öne çıkan isimleri arasında ise Ivan Ivanov-Vano, Brumberg kızkardeşleri (Valentina Brumberg ve Zinaida Brumberg), Lev Atamanov ve Mikhail Tsekhanovsky'yi göstermemiz mümkündür. Tüm bu isimler ayrıca komünist partiye süphegötürmez bağlılıkları ile bilinselerde dönem dönem partinin kurallarından bağımsız olarak daha estetik çalışmaların yapılmasının mümkün olduğu bu isimler tarafından dile getirilmiştir. Bu isimler arasından en çok öne çıkan isim ise şüphesiz ki Ivan Ivanov-Vano'dur. Özellikle İvanov- Vano'nun 1947 yapımı olan *Konek-gorbunok (Küçük Kabur At)* isimli çizgi filmi halk tarafından çok sevilmiştir. Ünlü Rus şair Pyotr Pavlovich Yershov'un bir şiirinden esinlenerek oluşturulan hikayede işlenen konu ise İvan isimli bir çocuk ile kendisine mucizevi bir şekilde verilen kambur bir atın başından geçen maceraları ele almaktadır. (Bendazzi, Animation: A World History: Volume II: The Birth of a Style, 2015)

Rus halkı tarafından oldukça bilinen hikayeye göre köyde yaşayan yaşlı bir çiftçinin üç oğlu vardır. Bunlardan büyük olan ikisi zeki ve güçlü olan Danilo ve Gavrilodur. Öte yandan en küçük olan İvan ise kardeşlerine göre aptal sayılabilecek derecede saf bir yaradılışa sahiptir. Bir gece yaşlı çiftçi çocuklarına geceleri buğdayları kimin ezdiğini öğrenmeleri konusunda görevlendirir. Üç kardeş gece beraber evden ayrılarak tarlalara giderler öte yandan İvan ses çıkardığı ve dikkat çeken hareketler yaptığı için kardeşleri onu kandırıp başka bir yere gitmesini sağlar.

İvan da bunun üzerine bir ağacın dibine oturu önce yıldızları sayar sonrasında ise flüt çalar o sırada ise İvan gökten altın yeleli bir kısrakın geldiğini görür. Daha sonra önce kısrakın kuyruğuna tutunan İvan daha sonra atın sırtına çıkıp onunla büyülü bir gezintiye çıkar. Gezintinin sonunda büyülü kısrak İvan'dan kendisini serbest bırakmasını ister, İvan bunu kabul edince de karşılığında ona iki yeni ve güçlü at ile bir kamburu çıkmış küçük bir at hediye eder. İvan'ın ailesi olup bitenlerden sonra en çok yetişkin atlar için sevinse de kamburu çıkmış küçük at İvan'ın en yakın arkadaşı olur. (Snezhko-Blotskaya, 1947)

Şekil 7: İvan Ivanov-Vano tarafından yönetilen 'Küçük Kambur At' çizgi filminden bir görüntü

Filmin kurgusu dönemine göre oldukça iyi bir şekilde canlandırılmıştır bu sebeple yapımın yardımcı yönetmenleri olan Aleksandra Snezhko-Blotskaya (1909–80) ve Viktor Gromov'da yapımdan sonra oldukça bilinirlik kazanmıştır. Bu hikayede önemli olan bir nokta ise İvanov- Vano'nun Rus geleneğini, hikaye anlatıcılığın etkileyiciğini ve fakirlere sevgi besleyip kibirlileri eleştirmeyi bir arada vermiş olmasıdır. (Bendazzi, Animation: A World History: Volume II: The Birth of a Style, 2015)

Küçük Kambur At filminden sonra ise İvanov- Vano Snezhko-Blotskaya ile birlikte yönettiği 1952 yapımı *Snegurochka* (Karlar Kızı) yapımını yayınlamıştır. Bu yeni çizgi film ise ünlü Rus oyun yazarı Aleksandr Ostrovski'nin bir eserinden ve ünlü Rus besteci Nikolay Rimsky-Korsakov'un aynı adlı bestesinden esinlenerek

oluşturulmuştur. Geleneksel Rus hikayelerinden biri olan *Snegurochka*'da ise Bahar'ın ve Kış'ın kız çocuğu olan ölümsüz 'Karlar Kızı' ailesinden fani insanlar arasında yaşamak için izin ister. İnsanlar arasında yaşamayı çok isteyen 'Karlar Kızı' Bahar annesi ve Kış babasının verdiği izin üzerine insanlar arasında yaşamaya başlar. Öte yandan insanlar arasında yaşamak ona daha önce hiç görmediği ve hissetmediği şeyler yaşatacaktır. İnsanlar arasında yaşamaya başlayan Karlar Kızı ilk defa aşk duygusunu tatar. Öte yandan Karlar Kızı'nın bir fani ile yaşadığı aşk macerası sonunda büyük bir hüsrana dönüşür ve genç kız eriyerek yok olur. (Ivanov-Vano, Снегурочка, 1947)

Şekil 8: İvanov- Vano Snezhko-Blotskaya ile birlikte yönettiği 1952 yapımı Snegurochka (Karlar Kızı) yapımını filminden bir kare

1956 yılında ise İvanov- Vano başka bir animatör olan Mikhail Botov ile birlikte bir diğer yapım olan *Dvenadtsat Mesyatsev* (12 Kardeş Ay) çizgi filmi yayınlamıştır. Bu filmde ise Rus yazar Samuil Marshak tarafından derlenen bir halk masalından yola çıkarak oluşturulmuştur. (Bendazzi, Animation: A World History: Volume II: The Birth of a Style, 2015)

Şekil 9: İvanov- Vano'nun Mikhail Botov ile birlikte yönettiği Dvenadtsat ' Mesyatsev (12 Kardeş Ay) çizgifilminininden bir kare

Hikaye'ye göre ülkenin varisi ve aynı zamanda oldukça şımarık olan prenses bir gün öğretmeni ile derstedir. Öğretmen prensese mevsimler ve bitkiler hakkında bilgiler öğretmektedir. Öğretmen ders sırasında 'kardelenlerden 'bahseder. Prensese bu çiçekten o kadar çok etkilenir ve çiçeği merak ederki hemen görmek ister. Öte yandan mevsim çiçeğin yetişmesi için müsait değildir. Ama prenses buna bir türlü ikna olmaz ve sonunda kraliçe kızı için bir sepet kardelen çiçeği getireni bir sepet altın ile ödüllendireceğini ilan eder. Bunun üzerine o ülkede yaşayan ve oldukça kötü olan bir kadın üvey kızını tüm tehlikelere rağmen kardelen toplaması için ormana gönderir. Hikaye üvey kızın ormana gitmesi ve başına gelen büyüleyici olaylar çerçevesinde devam eder. (İvanov-Vano, Двенадцать месяцев, 1956)

İvanov- Vano'un Mikhail Botov ile yönettiği bir başka çizgi film ise konusu itibari ile 'kül kedisi masalını' andıran bir halk hikayesinden yola çıkarak hazırladıkları ve 1957 yılı yapımı *V Nekotorom Tsarstve (Bir Varmış Bir Yokmuş)* çizgifilmidir. İvanov- Vano'un öne çıkan yapımlarından bir diğeri ise arasında ise *Priklyucheniya Buratino (Buratino'nun Maceraları)* gösterilebilir. Burada ise Aleksey Nikolayevich Tolstoy'un ünlü Pinokyo 'masalından etkilenecek oluşturduğu aynı isimli bir kitaptaki hikayeler işlenmiştir. (Bendazzi, Animation: A World History: Volume II: The Birth of a Style, 2015)

Döneme damga vuran bir ikili ise ‘Brumberg Kızkardeşler ’olarak bilinen Valentina Brumberg ve Zinaida Brumberg’tir. Genel olarak orta uzunlukta çizgifilmler çeken Brumberg Kızkardeşler’in önemli filmlerinden ilki Nikolay Gogol’ın *Noel Arifesi* isimli romanından esinlenerek hazırladıkları ve 1945 yılı yapımı olan *Propavshaya gramota (Kayıp Mektup)* isimli yapımıdır. Çizgi filmde yine Korsakov’un bestelerine yer verilmiştir. (Bendazzi, Animation: A World History: Volume II: The Birth of a Style, 2015)

Hikaye, İmparatorluk Rusyası’nın güneyindeki halklardan olan Kazak’lara mensup bir kişinin dönemin Çariçesine götürmek için bir belge teslim alması ile başlar. Mektubu taşıyan kişi yolda Zaporojya Kazakları’ndan başka biri ile tanışır. Daha sonra bu iki Kazak yola birlikte devam etme kararı alırlar. Bir gece Zaporojya Kazakları’ndan olan kişi diğerine kötü ruhlar ile bir anlaşma yapabileceklerini ve bu anlaşmadan bir kazanım elde edebileceklerini söyler. Bunun üzerine ikisi anlaşmayı yapıp uykuya karar verirler, öte yandan anlaşmanın olabilmesi için gece boyunca uykulu olunmak durumundadır. Mektubu taşıyan Kazak gece uyanır ve kötü ruhlardan birinin mektubun olduğu çantayı açıldığını görür ve kötü ruhun peşinden koşar. Daha sonrasında ise bütün gece sabaha kadar mektubu almak için uğraşır. (Brumberg, Пропала Грамота, 1945)

Şekil 10: Brumberg Kızkardeşler’in 1945 yılı yapımı olan Propavshaya gramota (Kayıp Mektup) isimli çizgi filminden bir kare

Kız kardeşlerin imza attığı bir diğer film ise 1953 yapımı *Polyot na Lunu (Aya Yolculuk)* çizgifilmidir. Filmde adından da anlaşılacağı üzere aya düzenlenen

bir yolculuk işlenmektedir. Öte yandan bu yolculuğa aya çok gitmek isteyen bir çocuk da kazara dahil olmuştur. Film boyunca çocuk ve onu dünyada bekleyen arkadaşlarının başlarından geçen maceralar işlenmektedir (Brumberg, Полет На Луну, 1953) Brumberg kızkardeşlerin imza attığı ve öne çıkan çizgifilmler arasında ise 1957 yapımı ise *Ispolnenie Zhelany (Dilekler Gerçek Oldu)*, 1950 yapımı *Devotchka v tsirke (Sirkteki kız)*, *Ostrov oshibok (Hatalar Adası)*, 1955 yapımı *Stepa moryak (Denizci Stepa)*, yapımları gösterilebilir (Bendazzi, Animation: A World History: Volume II: The Birth of a Style, 2015)

Şekil 11: Brumberg Kızkardeşler tarafından 1953 yılında hazırlanan Polyot na Lunu (Aya Yolculuk) çizgifilminden bir kare

Dönemde öne çıkan bir diğer isim ise esinlendiği konular olarak İvanov-Vano'nun yapımlarına oldukça benzeyen çizgi filmlere imza atan Lev Atamanov'dur. Öte yandan hikaye anlatıcılığı zayıf olan Atamanov'un yapımları da dönemin kimliğinin anlatılması konusunda önemli bir yere sahiptir. Atamanov'un yapımları arasından ise öne çıkan çizgifilmlerden biri 1952 yılında yayınlanan *Alenky tsvetochek (Kırmızı Çiçek)*, Sergey Aksakov'un bir Rus halk masalına dayanarak yazdığı kitaptan esinlenerek çekilen çizgifilmidir. (Bendazzi, Animation: A World History: Volume II: The Birth of a Style, 2015)

Filmde işlenen hikaye ise kısaca şöyle özetlenebilir. Zamanın birinde yaşayan ve oldukça zengin bir tüccarın üç kızı vardır. Bir gün bu tüccar deniz aşırı bir yolculuğa çıkmak durumunda kalır. Bu yolcuğa çıkmadan önce kızlarını yanına

çağırır ve onlardan kendilerine ne hediye getirmesini istediklerini sorar. Kızlardan en büyüğü en değerli taşlardan süslenmiş bir taç ister. ortanca kız ise bakını her daim genç ve güzel gösteren bir ayna. En küçük kız olan Nastenka ise dünya üzerindeki en güzel kırmızı çiçeği ister. Tüccar bunların bulunması zor hediyeler olduğunu bilsede yinede bulma umudu ile yola çıkar. Yolculuğu boyunca çeşitli maceralar yaşayan tüccar sonunda üç kızının da istediği hediyeleri bulur. Öte yandan en küçük kızına verdiği çiçek ise büyölüdür ve Nastenka çiçeği aldıktan sonra kendisini büyülü bir diyarda bulur. Hikaye temelde Nastenka ve tüccar babasının başından geçenlere odaklanmaktadır.. (Atamanov, Аленький цветочек, 1952)

Şekil 12: Lev Atmatov'un 1952 yılında yapımı Alenky Tsvetochek (Kırmızı Çiçek), çizgi filminden bir kare

Atmatov'un bir diğer dikkat çeken yapımı ise bu sefer Hindistan'a ait bir halk masalından esinlenerek oluşturduğu 1954 yapımı Zolotaya antilopa (The Golden Antelope, *Zolotaya Antilopa* (*Altın Antilop*)) çizgifilmidir. (Bendazzi, Animation: A World History: Volume II: The Birth of a Style, 2015) Atmatov'un Hint halk masalından esinlenerek kurguladığı çizgifilmin konusu ise ormanda yaşayan yetim bir çocuk ile ülkenin kralının peşinde olduğu büyülü bir Antilop arasında oluşan arkadaşlığa odaklanmaktadır (Atamanov, Золотая Антилопа, 1954)

Ünlü animatörün bir diğer önemli yapımı ise 1957 yapımı *Snezhnaya Korolev (Karlar Kraliçesi)* çizgi filmidir. Döneminde çok sevilen çizgi film bir katıldığı bir çok festivalde ödüle layık görülmüştür. Ünlü masal yazarı Hans Christian Andersen'in bir masalından yola çıkılarak oluşturulan bu yapımda ise Kay isimli bir oğlan çocuğu ile Gerda isimli bir kız çocuğunun başına gelenleri konu edinmektedir. (Bendazzi, Animation: A World History: Volume II: The Birth of a Style, 2015)

Hikayeye özetlenirse; Kay ve Gerda bir birlerini çok seven iki kardeşdir. Bir gün babaanneleri onlara Karlar Kraliçe'sinin masalını anlatır. Aradan çok zaman geçmez ve Kay her tarafın karlar ile kaplı olduğu bir kış günü sokakta arkadaşları ile oynarken bir düzine beyaz geyiğin çektiği çok büyük bir kızak görürler diğer çocuklar kaçsa da Kay kızıağın peşine takılır ve nihayet kızıağın kötü kalpli Karlaş Kraliçe'sine ait olduğu anlaşılır. Öte yandan artık çok geçtir ve Kay kraliçe tarafından kendi şatosunda buzdan bir heykele dönüştürülmüştür. Kay'ın kardeşi Gerda ise Kay'ı kurtarmak için bir dizi maceranın içine atılır ve sonunda kardeşini kötü kalpli kraliçenin elinden kurtarır. (Atamanov, Снежная Королева, 1957)

Şekil 13: 1957 yapımı *Snezhnaya Korolev (Karlar Kraliçesi)* çizgi filminden kareler

1960 ve 1970 yılları arasında farklı tekniklerle çizgi film yapımına devam eden Lev Atamanov'un bir diğer önemli çalışması ise 1966 yapımı *Buket (Buket)*, çizgi filmidir (Bendazzi, Animation: A World History: Volume II: The Birth of a Style, 2015)

Hikaye olarak ise Sofia Pavlo ve Valery Nikolaevich isimli bir çiftin 10'uncu evlilik yıl dönümlerinde bir buket çiçek etrafında şekillenen kısa hikayeleri karikatüre benzer bir çizim ile ele alınmıştır (Atamanov, 6yket, 1966) Atamanov'un benzer bir teknik kullanarak oluşturduğu bir diğer yapım ise 1967 yapımı *Skameyka (Bank)* çizgi filmidir. Filmin hikayesi ise Herluf Bidstrup isimli danimarkalı bir karikatüristin çalışmasından esinlenilmiştir. Dönemi için deneysel bir çalışma olarak adlandırabileceğimiz çizgi filmde ise sokaktaki alelade bir bankta bir güç içerisinde kimlerin oturduğu ve nelerin yaşandığı sözsüz ve müzikli bir kurgu ile işlenmiştir. Öte yandan filmde ünlü İngiliz müzik grubu The Beatles'ın 'Can't Buy Me Love' (Bana Aşk Satın Alamazsın) şarkısına yer verilmiş olması ise dikkat çekicidir. (Bendazzi, Animation: A World History: Volume II: The Birth of a Style, 2015).

Şekil 14: 1967 yapımı Skameyka (Bank) çizgi filmi'nden bir kare

Atamanov'un kariyerinde önemli bir yere sahip olan bir diğer yapım ise yine bir çok ödüle layık görülmüş 1969 yapımı *Balerina na Korable (Gemideki Balerin)* çizgi filmidir. Çizgi filmin konusu ise yolcularının arasında bir balerin bulunan bir gemide yaşananlardır. (Bendazzi, Animation: A World History: Volume II: The Birth of a Style, 2015). Hikayesi özetle şu şekildedir: yolculuk için deniz yolunu tercih eden bir balerin bale egzersizlerini de gün içerisinde geminin çeşitli yerlerinde gerçekleştirmektedir. Öte yandan balerin o kadar güzel dans etmektedir ki onu gören

gemi mürettebatı da onun hareketlerini taklit etmek ister. Öte yandan buna kalkışan her çalışan sonunda bir yerini sakatlar. Bu durumun giderek kötüye gittiğine karar veren yönetim ise balerinin odasından dışarı çıkmamasına karar kılar. Bir süre yolculuğuna bu şekilde devam eden gemi sonunda bir fırtınaya tutulur ve gemi nihayetinde balerinin atak hareketleri sayesinde kurtulur. (Atamanov, Балерина на корабле, 1969)

Şekil 15: 1969 yapımı Balerina na Korable (Gemideki Balerin) çizgi filminden bir kare

Atamanov'un Herluf Bidstrup başka bir karikatüründen esinlenerek hazırladığı bir diğer yapım ise 1970'nde yayınlanan *Eto v Nashikh Silakh (Yapabiliriz)* çizgi filmidir. Atamanov bu çizgi filmde de politik ve sosyal olaylar hakkında analizlerde bulunmuştur. Sovyet çizgifilminin en önemli kurucu isimlerinden olan Lev Atamanov 12 Şubat 1981 yılında Moskova'da yaşamını yitirmiştir. (Bendazzi, Animation: A World History: Volume II: The Birth of a Style, 2015)

Dönemde öne çıkan bir diğer isim ise Mikhail Tsekhanovsky'dir. Tsekhanovsky de Atamanov gibi çocuklara yönelik yaptığı çizgifilmler ile ön plana çıkmaktadır. Tsekhanovsky yapımlarına bakıldığında ise öne çıkan çizgi filmlerden

biri 1950 yılı yapımı *Skazka o Rybake i Rybke (Balıkçı ile Balığın Hikayesi)*'dir. (Bendazzi, Animation: A World History: Volume II: The Birth of a Style, 2015)

Çizgi filmde işlenen hikayeye göre yaşlı bir balıkçı günün birinde balığa çıktığında tesadüfen altın renkli bir balık yakalar. Öte yandan bu balık yalnızca rengi ile değil yaptıkları ile de diğer balıklardan farklıdır. Çünkü insanların dilini konuşabilmektedir. İnsan dilini bilen bu balık yaşlı balıkçıya onu bırakması, tekrardan denize dönmesine izin vermesi için yalvarır. Yaşlı balıkçı çok merhametli ve görü tok bir insandır. Bu sebeple balığın istediğini yapar ve onu tekrardan denize bırakır. Yaşlı adam eve geldiğinde olup biteni karısına anlatır. Kocasının bu büyüğü balığı hiçbir dilekte bulunmadan serbest bıraktığını öğrenen yaşlı kadın çok kızar. Oldukça da aç gözlü olan kadın kocasını tekrar deniz kenarına gönderir ve balıktan ödül talep etmesini ister. Yaşlı balıkçı karısına karşı koyamaz ve tekrar deniz kıyısına gidip balık ile konuşur. Balık ona istediklerini verir. Eve geri döndüğünde yaşlı kadın çok şey istemesi için balıkçıyı geri gönderir. Bu böyle sürüp gider yaşlı kadın zenginleşir şatolar, altınlar hizmetçilere sahip olur hatta kocasını kovar ama gözü bir türlü doymaz. En sonunda ise bu aç gözlülüğü sebebi ile her şeyini kaybeder. (Tsekhanovsky, Сказка о Рыбаке и Рыбке, 1950)

Şekil 16: 1950 yılı yapımı *Skazka o Rybake i Rybke (Balıkçı ile Balığın Hikayesi)* filminden bir kare

1954 yılında ise Tsekhanovsky ünlü Kurbağa Prens masalına çok benzeyen bir rus halk hikayesinden yola çıkarak *Tsarevna-Iyagushka (Kurbağa Prenses)* çizgi filmini çıkarır. (Bendazzi, Animation: A World History: Volume II: The Birth of a Style, 2015)

Bu çizgi filmde işlenen hikaye ise kısaca şöyledir. Vasilisa isimli çok güzel bir kız bir gün kötü bir ruhun dikkatini çeker ve bu kötü ruh onu kendi yaşadığı dünyaya hapseder. Burası her yeri değerli taşlar ve altından kaplama olan bir yerdir. Kötü ruh buranın kralıdır, oldukça da çirkin olan bu ruh güzel kızdan kendisinin karısı, ülkenin de kraliçesi olmasını ister. Öte yandan kız hem ülkeyi sevmemiştir hem de kötü ruh gibi çirkin bir şeyle asla evlenmeyeceğini söyler. Bunun üzerine sinirlenen kötü ruh kızı 3 yıl üç gün sürecek bir büyü ile çirkin bir kurbağaya çevirir. Kızın büyü sebebi ile yalnızca geceleri gerçek kimliğine kavuşmaktadır. Öte yandan başka bir diyarın kralıda oğullarına evlenecekleri kızları bulmaları için farklı yönlere attıkları okların peşinden gitmesini okun düştüğü yer de de müstakbel eşlerini bulacaklarını söyler. En küçük prens İvan'ın oku Kurbağa Vasilisa'nın yanına düşer. Önce bir kurbağa ile evlenme fikrinden iğrenen prens eve boş dönmek için kurbağa Vasilisa'ı alır. Daha sonra kurbağa ile evlenen İvan bir dizi olay sonucu karısının gerçek halini görür yalnız büyüünün bitmesine 3 gün kala yaptığı bir hata yüzünden sevgili karısı kötü ruhun yanına geri dönmek zorunda kalır. İvan bunun üzerine karısını geri almak için yola çıkar. Hikaye bu kurgu üzerinden oluşturulmuştur. (Tsekhanovsky, цареvна-лягушка, 1950)

Şekil 17: 1954 yapımı Tsarevna-Iyagushka (Kurbaga Prenses) çizgi filminin bir kare

Tsekhanovsky'nun diğer önemli yapımları arasında ise 1956 yılı yapımı *Devochka v Dzhunglyakh* (Ormandaki Kız), Andersen masallarından esinlenerek oluşturduğu *Dikiie Lebedi* (Vahşi Kuğu) filmi ile 1964 yılında son olarak çektiği *Pochta* (Posta) filmi gösterilebilir. (Bendazzi, Animation: A World History: Volume II: The Birth of a Style, 2015)

Dönemde çalışmaları ile öne çıkan bir diğer isim ise Mstislav Pashchenko'dur. 1 Nisan 1901 yılında Yaroslavl'da doğan animatör, başlangıcından itibaren sovyet animasyonuna katkılarda bulunmuştur. Animatörün öne çıkan yapımları ise İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki dönemde Moskova'ya taşındığında çektiği çizgi filmler gösterilebilir. Pashchenko'un hazırladığı çizgi filmlerden en önemlilerinden biri 1950 yapımı *Kogda Zazhigayutsya Yolki* (Noel Ağacı Aydınlandığında) isimli çizgi filmidir. (Bendazzi, Animation: A World History: Volume II: The Birth of a Style, 2015)

Bu çizgi filmde işlenen hikaye ise kısaca şöyledir. Noel zamanının gelmesi ile tüm çocuklar her zamanki gibi Noel Baba'ya dileklerini göndermiştir. Noel Baba'da kuzeydeki büyülü evinde çocuklardan gelen mektuplara göre hediyeleri hazırlar. Tüm hediyeleri hazıladıktan sonra da sevgili kızına veda ederek hediyeleri çocuklara götürmek üzere yola koyulur. Öte yandan yolda bir kaza sonucu bir

oyuncan ayı ve bir oyuncak tavşan olan iki hediye düşer. Hediyeler ormanda yollarını kaybedince ormandaki gerçek bir tavşan onları kurdun elinden kurtararak Noel Baba'nın kızına teslim eder. Noel Baba'nın kızı da hediyeleri temizleyerek şehire, babasına yetiştirir. Hikaye özetle bu kurgu içerisinde dönmektedir. (Pashchenko, Когда зажигаются ёлки, 1950)

Şekil 18: 1950 yapımı Kogda Zazhigayutsya Yolki (Noel Ağacı Aydınlandığında) çizgi filminden bir kare

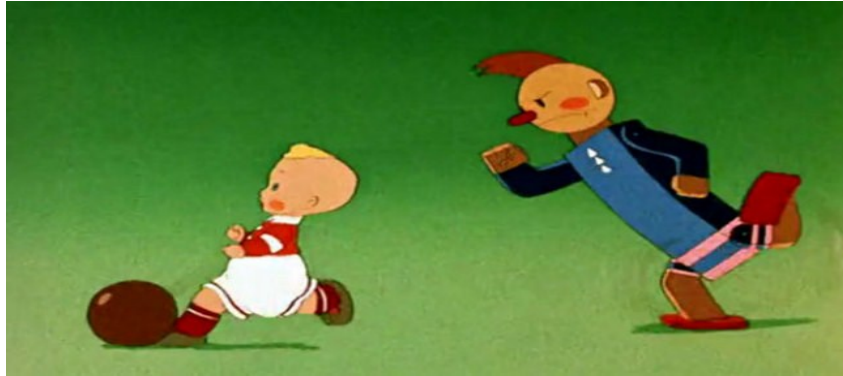
Pashchenko'nun bir diğer önemli filmi ise 1951 yapımı *Lesnye Puteshestvenniki* (Orman Macerası) çizgi filmidir. Bu çizgi filmde ise ormanda yaşayan bir sincap ailesinin hayatı işlenmektedir. Filmin hikayesi ise şu şekildedir. Ormanda yaşanan kıtlık sonucu anne sincap çocuklarını beslemekte yetersiz kalmıştır. Anne sincap bir gün yiyecek bulmak üzere evden ayrıldığında sincap yavrulardan biri oradan geçmekte olan bir kuş ile konuşur. Kuş yavru sincapa nehrin diğer yakasında çok daha verimli bir mevsim geçiren bir orman olduğunu söyler. Yavru sincap o kadar çok diğer ormana gitmek ister ki anne sincap geldiğinde onu bir şekilde ormanı araştırmak üzere yuvadan ayrılma izni alır. Hikaye yavru sincabın ve ailesinin ormanlar arası yaşadığı maceraya odaklanmaktadır. (Pashchenko, Лесные Путешественники, 1951)

Şekil 19: 1951 yapımı Lesnye Puteshestvenniki (Orman Macerası) çizgi filminden bir kare

Animatörün öne çıkan diğer yapımı 1955 yapımı *Neobyknovenny Match (Sıradışı Karşılaşma)* çizgifilmidir. Filmi Boris Dyozhkin ile birlikte yöneten Pashchenko'nun bu yapımda eğildiği konu bir oyuncak dükkanında, dükkan kapandıktan sonra oyuncaklar tarafından kurulan iki takım arasında oynanan bir oyundur (Pashchenko, Необыкновенный Матч, 1955)

Şekil 20: 1955 yapımı Neobyknovenny Match (Sıradışı Karşılaşma) filminden bir kare

Boris Dyozhkin ise özellikle 60'lı yıllarda ürettiği yapımlar ile ön plana çıkmaktadır. Animatör de diğer meslektaşları gibi çocuklara yönelik çizgi filmler yapsa da dönemin de kendi içerisinde getirdiği değişiklikler sonucu Dyozhkin'in çizgi filmlerinde alt okuma olarak toplum ve devlet yönetimini işaret eden eleştiriler mevcuttur. Bunlar her ne kadar çocuk izleyiciler için açık bir anlam taşımasa da yetişkinlerin anlayabileceği şekildedir. Bu çalışmalarına örnek olarak ise 1961 yılı

yapımı 'Chipollino' filmi çizgi filmi gösterilebilir. Bu çizgi filmde açık bir şekilde çocuklara hitap etse de aynı zamanda yetişkin izleyiciye aşina olan sosyal ve politik temalar da çizgi filmin kurgusunda işlenmiştir. (Pontieri, 2012)

Çizgi filmde hayali bir zerzevat diyarı tasviri yapılmaktadır. Öte yandan bu sebze ve meyveler tıpkı insanlar gibi şehirlerde yaşayıp sosyal bir hayat sürmektedirler, hatta form olarak başları dışında insana benzemektedirler. Öte yandan yaşadıkları ülke zorba yöneticiler tarafından idare edilmektedir. Ve bu yöneticiler keyfi bir şekilde sürekli halka eziyet etmektedirler. Chipollino ise hikayenin baş kahramanı olup genç bir soğanıdır. Ve bir gün yanlışlıkla bir valinin ayağına bastığı için güvenlik görevlileri onun peşine düşer bu esnada ise ona yaşlı bir soğan yardım edip saklar. Ortalık sakinleşince Chipollino teşekkür edip evine gitsede, muhafızlar yaşlı soğanın Chipollino'ya yardım ettiğini öğrenir ve onu hapse atarlar bunu öğrenen Chipollino ise gizli bir şekilde hapisaneye girer ve yaşlı soğan ile konuşur. Ve bu konuşmada bir çok suçsuz zerzevatın da hapisanede olduğunu öğrenir. Hikayenin devamında ise Chipollino ve halkın hem hapisanedeki suçsuz insanları kurtarmasını hem de ülkeyi kötü yöneticilerin elinden alması işlenmektedir. (Dyozhkin, 1961)

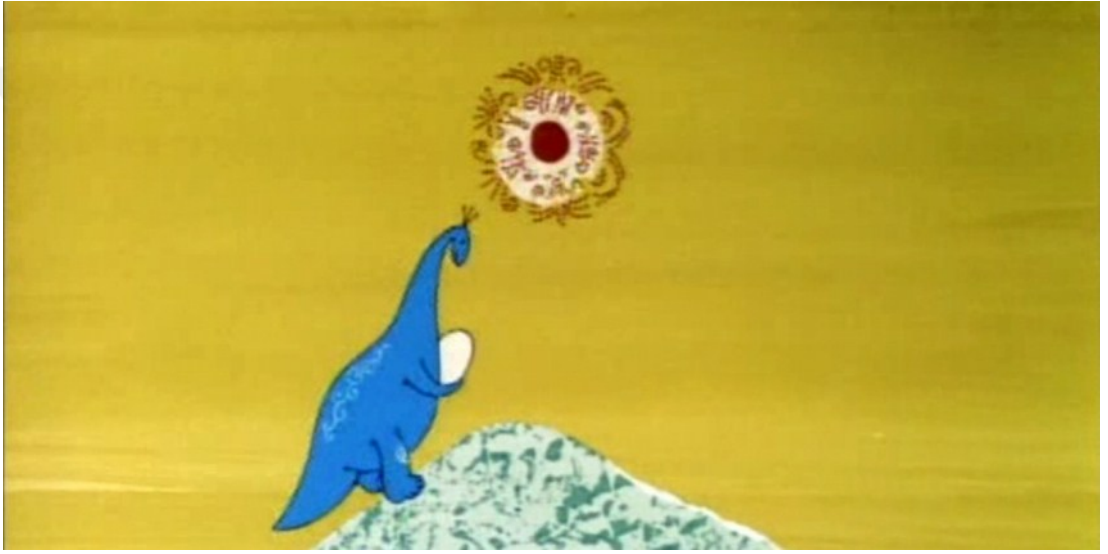
Şekil 21: 1961 yapımı Chipollino çizgi filminden bir kare

1967 yılında Rasa Strautmane tarafından çekilen *Dinazorların Dağı* (*Gora Dinozavrov*) çizgi filmi de bir Sovyet Dönemi eleştirisi barındırmaktadır. Teknik olarak yine karikatürün kullanıldığı bu çizgi film her ne kadar çocuklara yönelik

gösterilsede alt okuma olarak Sovyet dönemindeki baskıcı sistemi hedef almaktadır. (Pontieri, 2012) Filmde işlenen konu ise dinazorların nasıl yok olduğudur. Çizgi filmde önce dinazorların mutlu bir şekilde yaşadığı bir dünya tasviri çizilmekte daha sonra iklimin değişmesi ile birlikte yeni jenerasyon olacak olan yumurtadaki dinazorların kabukları tarafından hapsedilmesi ve nihayetinde ise yok olup gitmeleri kurgulanmıştır (Strautmane, 1967)

Şekil 22: 1967 yapımı Dinazorların Dağı çizgi filminden bir kare

Bu dönemde eleştirel alt okuma içeren filmleri ve tamamen deneysel teknikler kullanarak ön plana çıkan bir diğer isim ise Fyodor Khitruk olmuştur. Khitruk ilk olarak 1962 yılı yapımı *Bir Suçun Tarihçesi* (*История одного преступления*) çizgi filmi ile dikkat çekmiştir. Çizgi film adından da anlaşılacağı bir suçlunun işlediği bir suçum hikayesine odaklanmaktadır. Bu noktada çizgi filmin çocuklara hitap etmediği aşikardır. Özellikle kullanılan teknik ve oluşturulan atmosfer de oldukça kasvetli yine çocuklara hitap etmemektedir. (Pontieri, 2012)

Çizgi film ise oldukça akıllı başında ve beyendi bir kişiliğe sahip Vasily Vasilievitch'in iki kadını öldürmesi ile açılır. Öte yandan hikaye anlatıcı dış ses seyirciye Vasily'nin böyle karakterde bir insan olmadığını söyler ve son 24 saate Vasily'i bu noktaya getiren olayları incelemeye davet eder. Daha sonra ise 24 saat önce Vasily'inin işe gitmez üzere evinden ayrıldığını yol boyunca herkese gülüp

selam verdiğini, ip atlayan çocuklar ile oynadığını, ve yol boyunca oldukça kibar tavırlar sergilediği gösterilir. Memur olarak çalıştığı iş yerinde de oldukça ılımlı tavırlar sergileyen kahraman eve döndüğünde de aynı şekilde uysal ve bilinçli tavırlar sergilemeye devam eder. Balkonun da oturup gazetesini okuyan Vasily'i birden bire gelen bir gürültü ile irkilir, daha sonra eğilip aşağı baktığında kaba saba adamların kart oyunları oynayarak tütün içtikleri ve gürültü yaptıklarını anlar.

Vasily'i durumdan rahatsız olsa da bir şey söylemeden içeri girip televizyon izlemeye başlar öte yandan bu sefer de komşuları yüksek ses ile müzik dinlemeye başlar bunun üzerine Vasily'i komşusunu uyarsa da hiç bir şey değişmez üstelik bütün gece komşularının hepsi farklı nedenlerden dolayı gürültü yaparak Vasily'inin uyumasına asla izin vermezler. Gün ağardığında iki kadın komşusunun dışardaki gürültüsünü duyan Vasily'i cinnet geçirerek ikisini de bıçaklar. Bunun üzerine güvenlik güçleri komşuları eşliğinde onu tutuklayıp götürür. Kapanış sahnesinde hikaye anlatıcı şu sözleri söyler; “ Gerçek suçlu kim yoldaş? Bir suç işlendi ve Vasily Vasilievitch şüphe götürmeksizin suçlu bulundu. Ama umuyoruz ki Yoldaş Mamin'in kaderine karar veren insanlar filmimizi izleyecek ve her şeyi anlayacaklar” (Khitruk, История одного преступления, 1967)

Şekil 23: 1962 yılı yarımı Bir Suçun Tarihçesi (История одного преступления) filminden bir kare

Fyodor Khitruk'un Bir Suçun Tarihçesi isimli çizgi filminden sonra yetişkin hedef kitleye yönelik hazırladığı ve ön plana çıkan bir diğer yapım ise 1966 yılı yapımı *Çerçeve*deki Adam (*Chelovek V Ramke*) olmuştur. Bu ikinci filmde ise sadece kariyerine odaklanmış bir bürokratin yaşamına eğilen Khitruk bürokratin dar görüşlülüğü ise sembolik bir şekilde işleyerek onu her zaman bir çerçeve içerisinde tasvir ederek aktarır. Bürokrat daha güçlü pozisyonlar elde ettikçe bu çerçeve giderek daha kalın hale gelir. (Pontieri, 2012)

Çizgi filmin başında ortalama bir memurun profiline ait bir dosya gösterilir ve bu dosyadaki resim daha sonra hareketlenerek kendisine ince bir çerçeve oluşturur. Daha sonra ise ilk olarak bu bürokratin hayatı gösterilir. Bürokratin zayıf bir çerçevesi olduğundan sanata ve hayattaki pozitif şeylere olumlu tepkiler göstereceği bu tepkileri göstermesi halinde çerçevesinin kırılması üzerine bu tutumundan vazgeçer. Daha sonra ise kendisinden daha üst düzey olan bürokratların konumlarına özenmeye başlar. Bürokratin onların arasına karışma isteği önceleri redd edilse de daha sonra bir fırsat yakalayan Bürokrat seviye atlayarak kabul edilir. Burada da özellikle üst yöneticileri sürekli alkışlayarak yaptığı davranışlar sonrasında hızla yükselmeye başlar. Bu esnada çerçevesi de giderek kalınlaşan bürokrat hayattan ve sokaktan da hızla kopmaktadır. Daha sonra ise en tepeye çıkmak için bir çok yasaklar ve kısıtlamalar getirerek adeta diktatörleşen bürokratin en sonunda çerçevesi tamamen yüzünü örtecek seviyeye ulaşır. Ve yaklaşık 10 dakika süren çizgi film burada sona erer (Khitruk, *Человек в рамке*, 1966)

Şekil 24: 1966 yılı yapımı Çerçevedeki Adam (Chelovek V Ramke) çizgi filminden bir kare

Dönemde eleştirel yapımları ile ön plana çıkan bir diğer isim ise Andrei Khrzhanovskii olmuştur. Khrzhanovskii de Khitrük ile aynı çizgide yer alarak bürokratik yapıyı hedef alan yapımlara imza atmıştır. Çerçevedeki Adam çizgi filmi ile aynı sene yayınlanan *Bir Zamanlar Kozjavin Vardı (Zhil-byt Kozjavin)* isimli yapım oldukça dikkat çekmektedir. Bu yapımda bürokratik sistem hedef alınsa da 'Çerçevedeki Adam' işlenen yükselme hırsı yerine sıradan bir memurun otoriteye sorgusuz bir şekilde itaat edilmesi eleştirilmektedir. (Pontieri, 2012)

Çizgi filmde Kozjavin isimli ve hiç bir özeliği olmayan sıradan bir memurun başından geçenler işlenmektedir. Kozjavin bir iş çıkışı sırasında müdürü tarafından koridorun başında durdurulur. Müdür Kozjavin'den işaret ettiği yöne giderek Sidorov'u bulmasını ister. Kozjavin'de emiri alarak koridor boyunca ilerler ve karşısına çıkan herkese Sidorov'u sorar. Sorusuna cevap bulamayan Kozjavin daha sonra ise Müdürün işaret ettiği yönden asla sapmayacak şekilde Sidorov'u aramaya koyulur. Önce daireden çıkan Kozjavin şehrin sokaklarında aynı istikamet boyunca devam eder. Öte yandan Sidorov'u bulamaz bu sebeple yoluna devam eder. Önce şehrin çeşitli yerlerinde çeşitli insanları ile muhattap olan Kozjavin daha sonra şehirden çıkar, dağları aşar, çölleri geçer ve dünya üzerinde aynı yönde giderek tam bir daire çizer ve başladığı yer olan çalışma yerine geri döner. Geri döndüğünde ise müdüre gidip Sidorov'u bulamadığını söyler ve hiçbir şey olmamış gibi kendi işinin başına geri döner. (Andrei Khrzhanovskii, 1966)

Şekil 25: 1966 yılı yapımı Bir Zamanlar Kozjavin Vardı (Zhil-był Koziavin) çizgi filminden bir kare

Khrzhanovskii'nin bir diğer eleştirel yapımı ise 1968 yılında yayınlanan *Cam Armonika (Stekliannaia Garmonika)*. Sembolik bir anlatımla işlenen film sanatçılar ve yöneticiler arasındaki karmaşık ilişkinin ve sistem eleştirisinin en önemli örneklerinden biri olarak bilinmektedir. (Pontieri, 2012) Bu çizgi filmde ise başta belçikalı sürrealist ressam René Magritte'in tabloları olmak üzere bir çok önemli ressamın çalışmalarına çokça atıfta bulunulan bir distopya kurgulanmıştır. Oldukça ağır ve sembolik bir şekilde işlenen hikaye, Yeşil Şeytan tarafından yönetilen bir şehire, bir Armonika ustasının gelmesi ile başlar. Geldiğinde cam Armonikasıyla bir parça seslendiren bu yabancı toplum tarafından dikkat çeker ve onları pozitif anlamda etkiler. Bunun üzerine yöneticiler onu tutuklayıp Armonikası'nı da kırar. Öte yandan toplumun içerisinde ufak tefek sesler çıksa da kimse olaya müdahale etmez ve Armonika Ustası tutuklanır. Daha sonra ise aynı sembolik tonda bu distopik dünyanın çarpık işleyişi hakkında oluşturulan bir kurgu devam eder. Hikayenin sonunda ise kurtarıcı rolündeki yabancı Armonika'sını tekrar elde eder ve halkı kendi özgürlükleri için mücadele etme konusunda etkiler öte yandan Yeşil Şeytan bir kez daha yabancının Armonika'sını kırar ve halkı bastırmaya çalışır. Ama bu sefer halk ilk sefer olduğu gibi duruma karşı sessiz kalmaz ve birleşir. Bir araya gelip kenetlenen halk Yeşil Şeytanı yener, daha doğru bir dünyayı hep birlikte inşa eder. (Khrzhanovskii, 1968)

Şekil 26: 1968 yılında yayınlanan Cam Armonika (Stekliannaia Garmonika) filminden bir kare

1970’li yıllara gelindiğinde ise Soyuzmultfilm farklı türdeki ve stildeki yapımları da bünyesinde kabul etmeye başlamıştır. Aynı zamanda çizgi filmlerin hedef kitleleri konusunda da yeniliklere giden stüdyo kesin olarak hedef kitle gözetmeyen yani hem çocuklara hem de yetişkinlere hitap edebilecek karma yapımlara da imza attı. (Pontieri, 2012) Özellikle dönemde televizyonunda yaygınlaşmaya başlaması çizgi filmlerin yayınlanabileceği yeni bir ortam daha doğurmuştur. Sovyetler Birliği’nin televizyon üretiminde de başarılı olması ve aynı zamanda bu yeni mecraanın parti propagandasının yapılması konusunda da iş görmesi sebebi ile renkli televizyonların üretimine hız verilmiştir. 1991 yılına gelindiğinde bütün şehirlerde, ilçelerde ve hatta köylerde televizyona erişim mümkün olmuştur.

Dönemin önemli yapımlarından biri ise 1969 yılının Kasım ayında yayınlanan ve üçleme şeklinde 1972 yılına kadar sunulan *Vinni Pukh* (Винни Пух) çizgi filmidir. Yine bir Fyodor Khitruk yapımı olan çizgi film hem çocuklara hem de yetişkinlere hitap etmektedir. Çizgi film AA Milne’s tarafından yazılan ve daha sonra bir çok batılı versiyonu çekilen Winnie-the-Pooh çizgi filminin Sovyet versiyonudur. (Independent, 2020) Üçlemenin ilk bölümünde hikayenin

kahramanlarında Pukh bal yiyebilmek için arıların kovanlarını karıştırmaya çalışır ama arılar izin vermez bu sebeple olaya bir çözüm bulmak için arkadaşı Piglet'e gider. Pukh ve Piglet arıları kandırabileceklerini düşünerek bir plan yaparlar lakin bu plan tutmaz ilk bölüm Piglet ve Pukh'un arılar ile yaşadığı maceralara odaklıdır. İkinci bölümde iyice acıkan Pukh birinin evine misafir olarak bu açlık problemini çözebileceğini düşünür bu sebeple yine Piglet ile birlikte misafir olabilecekleri bir ev ararlar. Böylelikle yolları evinde bolca balı olan Tavşan'ın evine düşer. İkinci bölümde Piglet ve Pukh'un Tavşan'ın evindeki maceraları anlatılır.

Şekil 27: 1969-1972 yılları arasında yayınlanan Vinni Pukh (Винни Пух) çizgi filminin birinci bölümünden bir kare

Son bölümde ise hayata pesimist bir bakış açısı ile bakan Eşek İyor'un ayı Pukh ile karşılaşması ile başlar. Pukh aralarında geçen kısa konuşmada o günün İyor'un doğum günü olduğunu ama kimsenin kutlamadığını üstelik İyor'un bir de kuyruğunu kaybettiğini fark eder. Bu duruma çok üzülen Pukh ormandaki diğer arkadaşlarını da organize etmek için işe koyulur. Önce Piglet'e gider ve Piglet'e bir hediye hazırlayıp İyor'a gitmesini söyler, daha sonra ise Baykuş'a gider ve ona da durumu anlatır. Baykuş önce Pukh'a hediyesine not yazması konusunda sonra da İyor'a kuyruk ayarlama konusunda yardım eder. Öte yandan Piglet hediye olarak hazırladığı balonu yolda yanlışlıkla patlatır. Ayı ise hazırladığı bir kavanoz balın içindeki tüm balı yer ve sadece kavanozu götürür. Günün sonunda tüm aksiliklere rağmen İyor hem işe yarar hediyelere hem de kaybettiği kuyruğuna kavuşur. (Khitruk, Винни Пух, 1969-1972)

Şekil 28: 1969-1972 yılları arasında yayınlanan Vinni Pukh (Винни Пух) çizgi filminin üçüncü bölümünden bir kare

Sovyet dönemi çizgi filmine damga vuran bir diğer önemli yapım ise yine ilk bölümü 1969 yılının Haziran ayında yayınlanan ve yönetmenliğini Viacheslav Kotenochkin'in üstlendiği '*Şimdi Görürsün! (Nu, pogodi!)*' isimli çizgi film serisidir. Sovyetlerin yıkılmasına kadar yayınlanmaya devam eden hatta Rusya Federasyonu'nun kurulmasından sonra da yeni versiyonu yayınlanan çizgi film Sovyet hafızasında önemli bir yere sahiptir. Önce beyaz perde için hazırlanan daha sonra televizyon da da yayınlanan çizgi film meşhur ABD yapımı çizgi filmi *Tom ve Jerry* ile benzer bir kurguya sahiptir. Öte yandan Tom ve Jerry'de bir Kedi ve Fare'nin kovalamacası işlenirken, Sovyet Yapımı '*Şimdi Görürsün!*'de bir Kurt ile Bir Tavşan arasındaki mücadele anlatılmaktadır. Kurt holigan ve kaba bir şekilde tasvir edilirken Tavşan ise zeki ve elegant olarak gösterilmektedir. (Искусствокино, 1975)

Her bölümde tekrar eden olay örgüsü ise hayvanların insan gibi yaşadığı bir dünyada geçmektedir. Tüm hayvanlar sosyal rolleri olan modern bir dünyada yaşamaktadır. Kurt her bölümde tavşanı yakalayıp yemek için çeşitli yollar denese de her seferin tavşanın aklını kullanarak onun elinden kurtulması ile bölüm sonunda hüsrana uğramaktadır. (Viacheslav Kotenochkin, 1962-1993)

Şekil 29: 1962-1993 yılları arasında gösterilen ‘Şimdi Görürsün! (Nu, pogodi!)’ çizgi filminden bir kare

1969 yılında yayınlanmaya başlayan ve Sovyetlerin yıkılmasından sonra dahi yayın hayatına devam eden bir diğer yapım ise Anatoly Alexeyevich Petrov ve Galina Barinova tarafından hazırlanan ve bir çok genç animatöre fırsat veren *Atlı Karınca (Veselaia Karusel)* isimli çizgi film serisidir. Her bölümde farklı bir çizgi filme ve stile yer veren yapım oluşturduğu kültürle günümüze değin gelebilmiştir. Öte yandan bu çizgi filmin öncelikli olarak televizyon için yapılmış olması ise dönemde televizyona olan artan ilginin önemine işaret etmektedir. Daha deneysel bir tarzlarda olmalarına karşın oldukça büyük bir başarı kazanan seri, genç yeteneklerin ve farklı stillerin cesaretlendirilmesi noktasında önemli bir yere sahiptir. (Pontieri, 2012)

Şekil 30: Atlı Karınca (Veselaia Karusel) isimli çizgi film serisinin açılışından bir kare

Dönemin diğer önemli yapımları arasında ise Roman Kachanov tarafından yönetilen 1969 yapımı Timsah Gena ve 1971 yapımı Cheburashka, ve aslen İsveç yapımı olup 1972 yılında Sovyetlere uyarlanarak adapte edilen Karlsson çizgi filmleri gösterilebilir.

4.1.3. Rusya Federasyonu Döneminde Çizgifilm

1991 yılının Aralık ayında Sovyetler Birliğinin dağılması ile birlikte Rusya Federasyonu da birliğin ardından kurulan 15 devletten biri olmuştur. Rusya'da birliğin eski 14 üyesi gibi Sovyetlerin dağılması ardından çalkantılı bir sürecin içerisine girmiştir. Özellikle federasyonun ilk devlet başkanı olan Boris Yeltsin yönetimini kapsayan 1991-1999 döneminde kapalı bir sistem olan komünist sistemden açık bir sistem olan liberal sisteme geçmek Rusya ekonomisinde derin sarsıntılara yol açmıştır. (Bulut R., 2014)

Ekonomik geçişte yaşanan problemlerin yanı sıra Çeçenistan ile yaşanan savaşlar, demokratik kurumların yeniden inşası, sivil toplumun aktifleştirilmesi ve

özgür basının oluşturulmaya başlanması, özel mülkiyet hakkının düzenlenmesi gibi çalışmalar da bir yandan ülke gündemini meşgul etmiştir. Bununla birlikte soğuk savaşın kaybeden tarafı olmak ve ‘süper güç’ kimliğinin de yok olması Rus toplumu için alışılması gereken yeni gerçekliklerden biri olmuştur. (Bendazzi, Animation: A World History: Volume III: Contemporary Times, 2015)

1999 yılının sonunda Yeltsin’in sürpriz istifası sonrası yerine eski KGB ajanı olan Vladimir Putin’in geçmesi ile birlikte ülke yeni bir döneme geçmiştir. Rusya Federasyonu 2000’li yılların başında Putin’in iktidarı elde etmesi ile birlikte ekonomik anlamda dünya ile entegrasyona büyük önem vermiş, sınır problemlerini çözmeye yönelik politikalar oluşturmaya başlamış ve uzlaşmacı olarak adlandırılabilen bir tavır sergilemeye başlamıştır. Putin hem ülke içerisinde de hem de ülke dışarısında önemli adımlar atarken kendi iktidarını güçlendirecek hamlelerde de bulunmuştur. İlk olarak ülke içerisinde kendisine tehdit oluşturduğunu düşündüğü devlet adamlarını yönetimden uzaklaştırmış olan Putin, ardından oligark ve Rus toplumunda önemli bir yere sahip olan olarak bilinen yarı siyasetçi yarı siyasetçi bir çok ismin etkin gücünü zayıflatmıştır. Putin’in bu çalışmaları sonucu toplumdaki bir çok oligark da yurt dışına kaçmıştır. Putin bir çok noktada baskıcı politikalar oluştursada, ekonomik anlamda ülkede olumlu gelişmelerin yaşanması sebebi ile halk yaşananlara tepki göstermemiştir. (Yılmaz, 2016) Öte yanda ülkede ‘vatanseverlik ’ kavramı ideolojik olarak propaganda edildi. Ayrıca Sovyet döneminde empoze edilen ‘inançsızlık ’ düşüncesine karşın Ortodox Kilisesi önemli bir kurum haline getirdi

Putin, iktidarını güçlendirdiğinde bir çok konuda olduğu gibi medya konusunda da reformlara giderek bazı özel medya kuruluşlarını devlet kontrolü altına almıştır. Devlet kontrolüne alınmayan diğer medya kuruluşları üzerinde ise ciddi baskılar oluşturulmaya çalışılmıştır. Medya patronları da diğer oligarklar gibi Putin’e itaat etmek ya da ülkeyi terk etmek ikilemi arasında kalmıştır. Sosyal hayatta ise hem batının popüler kültür öğelerinin etkilerinin hem de Sovyetler döneminden kalan izlerin görüldüğü kaotik bir döneme girildi. Televizyonda genelde düşük kalitede yapımlar ve propaganda amaçlı programlar yer alırken, ülkenin batı ile olan

ilişkilerinde yaşanan gelişmeler sonucu Moskova uluslararası kültür-sanat organizasyonlarının düzenlenmeye başladığı bir merkez haline geldi. (Bendazzi, Animation: A World History: Volume III: Contemporary Times, 2015)

Öte yandan Rus animasyonunda 1990'lar ve 2000'li yılların başı arasında bir duraklama sürecine girmiştir. Bunun temel sebebi ise televizyonların ABD yapımlarını çok ucuza mal etmesi sebebi ile yerel yapımları kabul etmemesi gösterilebilir. Dönemde az sayıda kurulan özel animasyon şirketleri yapımlarını televizyonda göstermek için oldukça çabalasada, ancak piyasanın çok altında bir ücret talep ettiklerinde bunu elde etmeyi başaramışlardır. Öte yandan Sovyetlerden sonraki dönemde televizyonlarda çizgi filmlere ayrılan süre Sovyet dönemine göre büyük bir artış göstermiş ve televizyon kanallarının farklılaşması ile birlikte de bir çok farklı seçenek sunulmaya başlanmıştır. (Bendazzi, Animation: A World History: Volume III: Contemporary Times, 2015)

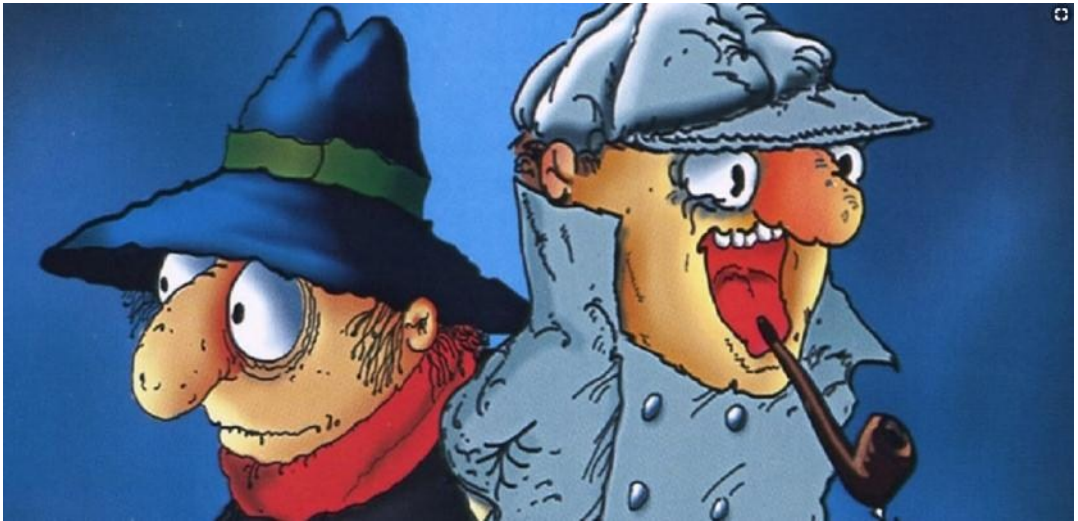
Öte yandan 2000'li yılların sonuna doğru Rusya'da ulusal yapım çizgi filminlerde artış yaşanmış ve yabancı yapımlara olan talepte de azalma görülmüştür. Piyasadaki hareketlenme ile birlikte pek çok yapımda ön plana çıkmıştır. Bu dönemde hem özel bir animasyon şirketi olan 'Pilot'un kurucuları arasında yer alan hem de animatörlük yapan Aleksandr Tatarsky önemli bir yere sahiptir. 1950 yılında Kiev'de dünyaya gelen Tatarsky Sovyetler Birliği döneminde de bir çok yapıma imza atsada Rusya Federasyo'nunda yerli yapımların üretilmesi konusunda yaptığı çalışmalar ile bilinmektedir. Tatarsky'nin Sovyetler Birliği döneminde öne çıkan yapımlarından biri *Geçen Senenin Karı Düşüyordu (Padal Proshlogodniysneg)* adlı yapımdır. (Bendazzi, Animation: A World History: Volume III: Contemporary Times, 2015) Çizgi filmin hikayesi ise yılın son gününde çam ağacı bulması için evinden kovulan bir adama odaklanmaktadır. Karısından azar işiterek ormana giden adam başına türlü türlü felaketler gelse de bir türlü uygun bir ağaç bulamaz. Bir kaç kez bulamadığını söylemek için geri dönse de karısı her seferinde onu azarlayarak ormana geri gönderir. En sonunda ise adam gece yarısında yıldızların altında yeni yıla tek başına girer. (Tatarskiy, Падал прошлогодний снег, 1983)

Şekil 31: 1983 yapımı Geçen Senenin Karı Düşüyordu (Padal Proshlogodniysneg) isimli çizgi filminden bir kare

1986- 1987 yılları arasında televizyonda yayınlanan mini çizgi dizi *Kolobki'nin Soruşturması (Sledstvie Vedut Kolobki)* isimli yapım ise animatörün bir diğer önemli yapımıdır. Bir polisiye mini dizi olan bu proje oldukça büyük bir yankı uyandırmış ve keskin grafik tarzı ile de dikkat çekmiştir. (Bendazzi, Animation: A World History: Volume III: Contemporary Times, 2015) Hikayede ise Kolobki isimli bir dedektif ve yardımcısının çözdüğü tuhaf hikayeler anlatılmıştır. Hikaye her ne kadar Sherlock Holmes'u andırsa da karakterlerin soytarıvari tasarlanması olaya mizah katmıştır. (Tatarskiy, Следствие ведут Колобки, 1987)

Şekil 32: 1986 – 1987 yıllarında yayınlanan Kolobki'nin Soruşturması (Sledstvie Vedut Kolobki) isimli çizgi filminden bir kare

Çalışmaları ile giderek ünlenen Tatarskiy 1988 yılına gelindiğinde ise başka bir animatör olan Igor Kovalyov ile birlikte Pilot Animasyon Stüdyosu'nu

kurmuştur. Kurucu ekipte ayrıca Rus animasyonu için yine önemli bir yere sahip olan Igor Gelashvili ve Anatoly Prokhorov da yer almıştır. Öte yandan 1990'lı yılların ortasına gelindiğinde ise ülkede yaşanan çalkantılı süreç sebebi ile stüdyo da ekonomik anlamda sıkıntılar yaşamış bunun sonucu olarak kurulan ekip dağılmıştır. Aralarından bazıları ABD'ye gidip animasyon yapımına devam ederken başta Tatarsky olmak üzere bazıları ise Rusya'da kalıp burada üretim yapmaya çalışmaya devam etmiştir. Tatarsky daha sonra Novaya Gazeta isim bir Rus gazetesine verdiği röportajda ise yaşanan ayrılık hakkında, “ Rus animasyonun yeni dalgası olabilecek harika bir ekip oluşturmuştuk. Şimdi ise onlar farklı stüdyolarda önemli pozisyonlarda görev alıyorlar. Ama özetle hepsi dünyanın bir köşesine dağılıp gitti.” İfadelerini kullanmıştır. (Bendazzi, Animation: A World History: Volume III: Contemporary Times, 2015)

Ekibin dağılmasına rağmen Pilot Stüdyo'nun çalışmalarına devam eden Tatarskiy 2002 yılına gelindiğinde *Rasemon'un Kırmızı Girişi (Krasnye Vorota Rasemon)* isimli çizgifilmi yayınlamıştır. Tatarskiy bu yapımında ise İkinci Dünya Savaşı sonrası Moskova'yı resmetmektedir. Öte yandan hikaye olarak ise hayali bir şekilde ünlü Rus yazar Fyodor Dostoevsky ve ünlü Japon yönetmen Akira Kurosava arasında düzenlenen bir olimpik buz pateni yarışını işlemiştir. (Bendazzi, Animation: A World History: Volume III: Contemporary Times, 2015)

Şekil 33: 2002 yılı yapımı Rasemon'un Kırmızı Girişi (Krasnye Vorota Rasemon) isimli çizgifilminden bir kare

Tatarskiy'nin Pilot Stüdyosu adı altında yapımcılığını üstlendiği bir diğer yapım ise *Değerli Taşlar Dağı (Gora Samotsetov)* çizgi film serisidir. (Tatarsky, Гора Самоцветов, 2004)

Bu yapımda başta Rus masalları olmak üzere bir çok farklı ulusa ait masalların her bölümde farklı teknikler ile ve farklı animatörlerle işlendiği bir çizgi film serisi oluşturulmuştur. 2004 yılında piyasaya sürülen yapım 2012 yılına kadar yayın hayatına devam etmiştir. Oldukça başarılı bir yapım olarak kabul gören çalışma özellikle genç yeteneklere şans verilmesi açısından da önem arz etmektedir. (Bendazzi, Animation: A World History: Volume III: Contemporary Times, 2015)

Şekil 34: 2004-2012 yılları arasında gösterilen Değerli Taşlar Dağı (Gora Samotsetov) isimli çizgi filmin girişine ait görsel

Sovyetler Birliği'nin yıkılması ile birlikte Rusya Animasyo'nunda isimlerden daha çok kurulan yeni animasyon yapım şirketleri ve bunlara öncülük eden girişimciler ön plana çıkmıştır. Bu girişimcilerden biri Aleksandr Gerasimov'dur. Gerasimov kendisi gibi girişimci bir kaç arkadaşı ile birlikte 1993 yılında ShAR (Shkola Animatsionnoy Rezhissury / Animasyon Film Yönetmenliği Okulu) isimli animasyon bir animasyon yapım şirketinin temellerini atmıştır. İlerleyen tarihlerde Master-Film isimli bir yapım şirketini daha kuran Gerasimov bunun yanı sıra 1996 yılında ulusal bir animasyon film festivali düzenleyerek sektöre olan ilgiyi arttırmıştır. 1990'lı ve 2000'li yıllar boyunca yüzlerce filme imza atan Gerasimov Rusya animasyon tarihinin en aktif ve en başarılı isimlerinden biri olarak anılmaktadır. (Bendazzi, Animation: A World History: Volume III: Contemporary Times, 2015)

Hem okul hem de yapım şirketi formatında organize edilen stüdyoda bir çok animatör çizgi film yapma şansına ulaşırken bunların arasından en öne çıkan isim ise yaptığı belgesel filmler ile öne çıkan Sergey Seregin olmuştur. Seregin hazırladığı en önemli yapımlar ise, Rus çizgi filmi için büyük önem taşıyan Mikhail Tsekhanovsky ve Fyodor Khitruk'in yaşamına eğilen yapımlar olmuştur. Seryogin'in belgesel formatı dışında hazırladığı önemli bir animasyon ise Master- Film tarafından

piyasaya sürülen 2000 yılı yapımı *Lukomorye. Nanya* (Лукomorье. Няня/ *Lukomorye. Dadi*) isimli çizgifilmdir. (Bendazzi, Animation: A World History: Volume III: Contemporary Times, 2015)

Deneysel bir tarzda kurgulanan çizgi filmde ise ünlü Rus şair Aleksandr Puşkin ve dadısı arasında geçen bir kurguya odaklanmıştır. İşlenen hikayeye göre çocuk Puşkin dadısından sık sık slav folkuna göre büyülü bir diyar olan Lukomorye’ye dair masallar dinleyerek büyümektedir. Öte yandan geniş bir hayal gücüne sahip olan küçük Puşkin, ne vakit gezintiye çıksa, ya da hayal kuracak vakit bulsa kedisini dadısının anlattığı hikayelerin içerisinde bulmaktadır. Hikaye özetle Puşkin’in içerisinde olduğu Lukomorye masallarını işlemektedir. (Seregin, Лукomorье. Няня, 2000)

Şekil 35: 2000 yılı yapımı *Lukomorye. Nanya* (Лукomorье. Няня/ *Lukomorye. Dadi*) isimli çizgifilminden bir kare

Seregin’in yine Master Film imzalı bir diğer önemli yapımı ise 2004 yapımı *Zamanın Anahtarı* / (Ключи от времени / *Kljuchi Ot Vremeni*) isimli çizgifilmdir. Fransız yazar Anatole France’ın Cücelerin Prensesi Bee isimli kitabından yola çıkılarak hazırlanan çizgi filmde Bee ve George isimli iki aşığın başından geçen büyülü maceralar anlatılmaktadır. İşlenen hikayeye göre Bee ve George beraber büyüyen iki çocuktur. George, Bee’nin yaşadığı şatoya sonradan getirilmiş ve bu iki çocuk birlikte büyümüşlerdir. Büyüdüklerinde ise birbirlerine aşık olan çiftin kaderi

cücelerin kiralı Luk'un da Bee'ye aşık olması sonucu felaketlerle dolmuştur. Bee'nin George'u sevdiğini gören Luk önce George'u bir akvaryuma hapsetmiş sonra ise Bee'yi kaçırarak kendi ülkesine götürmüştür. Öte yandan ne yaparsa yapsın bir türlü Bee'nin gönülünü feth edemeyen Luk sonunda pes ederek Bee ve George'un tekrardan bir araya gelmesi için elinden geleni yapar ve onları kavuşturur. Hikaye Bee'yi mutlu gören Luk'un da mutlu olması ile sona erer. (Seregin, Ключи от времени, 2004)

Şekil 36: 2004 yapımı Zamanın Anahtarı / (Ключи от времени / Kljuchi Ot Vremeni) isimli çizgifilminden bir kare

1999 yılında ise Aleksandr Boyarskiy, Sergey Seliyanov'un girişimleri ile St. Petersburg'da Melnitsa Animasyon Stüdyo'sunun temelleri atılmıştır. Bu stüdyo ise Sovyet sonrası kurulan ilk tam bağımsız animasyon şirketi olarak gösterilebilir. Öte yandan stüdyo tasarımdan ziyade hikayeye odaklanarak ürettiği uzun soluklu çalışmalar ile de ön plana çıkmaktadır. Stüdyo bünyesinde yaptığı çalışmalar ile öne çıkan bir isim ise Konstantin Bronzit olmuştur. Bunların yanı sıra hem Sovyet döneminde hem de Sovyet sonrasında oluşturduğu yapımları ile Yakutistan bölgesinde kurulmuş olan Sverdlovsk Animasyon Stüdyosu önemli bir yere sahiptir. (Bendazzi, Animation: A World History: Volume III: Contemporary Times, 2015) Dönemde öne çıkan bir diğer film stüdyosu ise 1991 yılında yönetmen Mark Lyakhovetski ve senarist Irina Margolina'nın girişimi ile kurulan Stüdyo MİR olmuştur. (МИР, 2020)

Bunların yanı sıra kurulan bir diğer ise 2003 yılında yapımcı Anatoliy Prokhorov öncülüğünde kurulan Petersburg Animasyon Stüdyosu olmuştur. İlk önce belli bir proje için Prokhorov tarafından oluşturulan ekip daha sonra televizyon için yapım üretmeye başlayarak üretimlerine hız vermiştir. Arsen Gotlib isimli bir diğer yapımcı öncülüğünde kurulan bir diğer animasyon yapım şirketi ise temelleri aynı dönemlerde atılan MetronomFilm olmuştur. Daha çok sanatsal içerik üretmeye odaklanan yapım şirketi tarafından hazırlanan en önemli yapımlardan birisi ise yönetmenliğini Elizaveta Skvortsova'nın üstlendiği Dünya'nın Ninnileri (Kolybelnye Mira) isimli seri olmuştur. (Bendazzi, Animation: A World History: Volume III: Contemporary Times, 2015) Yapımın adından da anlaşılacağı üzere 2005 yılında yayına giren serinin her bölümünde başka bir ülkeye ait ninni animasyon yolu ile anlatılıp söylenmektedir. (Skvortsova, 2005)

Dönemde öne çıkan diğer yönetmenler arasında ise Aleksandr Petrov'u göstermemiz mümkündür. Hem Sovyet döneminde hem de Rusya federasyonu döneminde üretimine devam eden yönetmenin en önemli yapımını ise 1999 yılı yapımı olan ve 2000 yılında Oscar'a layık görülen 'Yaşlı Adam ve Deniz ' isimli çizgi filmini olarak gösterilebilir. (Bendazzi, Animation: A World History: Volume III: Contemporary Times, 2015) Ernest Hemingway'in aynı adlı eserinden yola çıkılarak oluşturulan çizgi filmde yaşlı bir balıkçı ile ona yardımcı olan bir oğlan çocuğunun hikayesine odaklanılmaktadır. Her biri birer tablo andıran çizgi filmin hikayesine göre yaşlı balıkçı uzun süredir balık avlayamamaktadır. Kötü talihini yenmek için denizde uzun bir ava çıkan yaşlı adam çok zorlanarak da olsa büyük bir balık yakalar. Kötü talihini yendiğini düşünen yaşlı adam, yolda diğer balıkların saldırısına uğrar ve avladığı balık artık yenilemez hale gelir. Hikaye balık avı üzerinden yaşlı adam ve çocuk arasındaki ilişkiye odaklanmaktadır. (Petrov, The Old Man and the Sea, 1999)

Şekil 37: 1999 yılı yapımı olan ‘Yaşlı Adam ve Deniz’ isimli çizgi filminden bir kare

Petrov’un öne çıkan bir diğer yapımı ise 1997 yılında yayınlanan *Rusalka* (*Русалка*) isimli çizgi filmidir. Bu çizgi filmde de kendine has olan çizim tekniğini kullanarak resim tablolarını oluşturan Petrov hikayesini ise slav folkundan esinlererek oluşturmuştur. (Bendazzi, Animation: A World History: Volume III: Contemporary Times, 2015)

Çizgi filmde slav mitinde yer alan Rusalka efsanesi işlenmektedir. Efsaneye göre Rusalka’lar deniz kızlarını andıran su perileridir ve baharın gelmesi ile birlikte yeryüzüne çıkarlar. Bunlardan biri ise bir gün bir insana aşık olur. Adam da ise Rusalka’nın aşkına karşılık verir ve bir ilişki yaşamaya başlarlar. Öte yandan adam onu terk ederek bir başka insan ile evlenir. Bunu gören Rusalka ise büyük bir acı ile yaşadığı göle geri döner. Yıllar sonra ise adamdan intikamını almak üzere geri döner ve adamın oğlunu kendisine aşık eder. Adam oğlunu ve kendisini Ruslaka’dan korumak ister. Hikayenin sonunda Rusalka ve adam ölürken yalnızca adamın oğlu hayatta kalır. (Petrov, Русалка, 1997)

Şekil 38: 1997 yılında yayınlanan Rusalka (Русалка) isimli çizgi filminden bir kare

Mikhail Aldashin de dönemde öne çıkan bir diğer yönetmendir. Sovyetler Birliği Döneminde Soyuzmultifilm’de kariyerinde önemli adımlar atan Vladimirovich, Rusya Federasyonu döneminde ise Pilot Animasyon Film Stüdyo’sunda çalışmalarına devam etmiştir. (Bendazzi, Animation: A World History: Volume III: Contemporary Times, 2015) Vladimirovich’in Pilot Stüdyosundan çıkan ilk yapımı ise 1990 yılında yayınlanan *Pums (Пумс)* isimli çizgi filmidir. Çizgi filmde bir seyyar satıcının yerliler ile dolu bir adaya gelerek, geleneksel kıyafetler giyen yerlileri modern ve fabrikasyon olan ürünleri giymelerine ve kullanmalarına ikna etmesi işlenmektedir. Yaklaşık 5 dakika süren çizgi film Rusya ve Fransa’da pek çok ödüle layık görülmüştür. (Aldashin, Пумс, 1990)

Şekil 39: 1990 yılında yayınlanan Pums (Пумс) isimli çizgi filminden bir kare

Yönetmenin 1994 yılında yine Pilot Animasyon Film Stüdyo'su bünyesinde yayınladığı bir diğer film ise *Öteki Taraf* isimli (*Drugaya Storona* / *Другая сторона*) yapımıdır. Bu çizgi filmde ise yer altında yaşayan iki solucanın hayatı anlatılmaktadır. (Bendazzi, Animation: A World History: Volume III: Contemporary Times, 2015)

Hikaye yer altındaki iki solucanın yerin üzerinde ne olduğunu öğrenmek üzere yukarı doğru toprağı eşelemesi ile başlar. Sonunda ikisi de yer yüzüne ulaşır ve gördükleri manzara karşısında adeta büyülenirler. Öte yandan son anda yaşadıkları bir anlaşmazlık sebebi ile ikisi de farklı noktalardan yer yüzüne ulaşmıştır. Biri yer yüzüne çıktığında dost canlısı bir salyangoz ile karşılaşırken diğeri daha yer yüzündeki ilk bir kaç dakikası içerisinde bir kuş tarafından yenilir. Bunu gören diğer solucan ise önce diğeri kurtarmaya çalışsa da kuş onu da yemek için hareketlendiğinde, hayatta kalan solucan hızlıca yerin altına döner. Bir süre kuş yerin altından dahi onu yemek için uğraşsa da sonunda pes ederek uzaklaşır. Öte yandan sağ kalan solucan ise bir daha yer yüzüne çıkmamak üzere etrafındaki tüm delikleri kapatıp eski hayatına geri döner. (Aldashin, *Другая сторона*, 1994)

Daha sonra Pilot filminden ayrılarak kendi animasyon şirketi olan Mishka Animasyon Stüdyo'sunu kuran Aldashin burada yapımlar üretmeye devam etmiştir. Yeni animasyon şirketi kurmasının yanı sıra Pilot Stüdyo'su ile de bağlarını koparmayan yönetmenin kendi kurduğu animasyon şirketinde yayınladığı en önemli

film ise *Rozhdestvo* (Рождество) isimli yapımdır. (Bendazzi, Animation: A World History: Foundations - The Golden Age, 2015)

Çizgi filmde Hristiyan inancında aktarıldığı şekilde Hz. İsa'nın doğumu anlatılmaktadır. Bakire Meryem bir gün bahçesinde çamaşırlarını asarken Baş Melek Gabriel (Türkçe'de Cebrail olarak kullanılıyor) Meryem'in yanına gelerek onu Hz. İsa'nın annesi olacağı ile müjdeleyerek Meryem'e beyaz bir gül verir. Meryem daha sonra ise hamile kalır. Meryem ve Kardeşi Joseph (Türkçe'de Yusuf olarak kullanılıyor) bazı sebeplerden dolayı evlerinden ayrılak Bethlehem (Türkçe'de Beytullahim olarak kullanılıyor) kentine gelirler. Burada kalacak bir yer bulamayan kardeşler insanların da yardım etmeye yanaşmaması üzerine içerisinde bir kaç hayvanın olduğu bir ahıra yerleşir. Bakire Meryem'in doğum sancılarının tutması üzerine gökte Hz. İsa'nın doğumuna işaret eden bir yıldız belirir. Bunun üzerine 3 bilge kişi 3 ayrı hediye ile Meryem ve kardeşi Joseph'in bulunduğu ahıra gelir. Hz. İsa'nın doğumu ile birlikte yeryüzündeki tüm canlılar ve gökyüzündeki tüm melekler Hz. İsa'nın doğumunu kutlamaya başlar ve çizgi film burada sona erer. (Aldashin, Рождество, 1996)

Şekil 40: 1996 yapımı *Rozhdestvo* (Рождество) isimli çizgi filminden bir kare

Yönetmenin katkıda bulunduğu önemli yapımlar arasında ise; 1997 yapımı *Karınca (Muravey)*, *Moskova Çarının Hikayesi (Tsari)*, çizgi filmleri ve ve 1998-1999 yılları arasında televizyonda yayınlanan *Mike, Lu ve Og* isimli çizgi film gösterilebilir.

Rusya Federasyonu döneminde yapımları ile öne çıkan bir diğer yönetmen ise Oksana Cherkasova'dır. Kariyerine Sovyetler Birliği döneminde başlayan Cherkasova Rusya Federasyonu'nun kurulmasından sonra da önemli yapımlara imza atmıştır. Cherkasova'nın Rusya Federasyonu döneminde yayınladığı önemli yapımlarından biri '*Aydan Gelen Adam (Chelovek s Luny)*' isimli çizgi filmidir. 2002 yılında yayınlanan çizgi filmde Mikluho-Maklai isimli bir antropolojistin çalışmasından esinlenerek oluşturulmuştur. (Bendazzi, Animation: A World History: Volume III: Contemporary Times, 2015)Deneyisel bir tarzda hazırlanan yapımda aydan gelen adam aslında sembolik olarak yerel kabileler ile modern dünya arasındaki farkı işaret etmektedir. (Cherkasova, 2002)

Cherkasova'nın bir diğer önemli filmi ise 2006 yılında başlatılan *Eski Piyano'nun Hikayesi (Skazki Starogo Pianino)* isimli çizgi film serisinin ikinci bölümü için hazırladığı yapımdır. Bu film serisinde ünlü piyano ustalarının hayatına eğilen bir seri oluşturmak amacı ile yola çıkılsa da karşılaşılan bazı finansman sıkıntısı sonucu seri beklenenden önce sona ermiştir. (Bendazzi, Animation: A World History: Volume II: The Birth of a Style, 2015) Yönetmen ise bu seride ünlü İtalyan besteciler Gioacchino Rossini ve Antonio Vivaldi hayatını çizgi filme dökmüştür. (Cherkasov, 2006)

Şekil 41: 2006 yılında yayınlanmaya başlayan Eski Piyano'nun Hikayesi (Skazki Starogo Pianino) isimli çizgi film serisinden bir kare

Dönemde öne çıkan bir diğer isim ise yönetmen Dmitry Geller'dır. Dönemindeki meslektaşları gibi sektöre Sovyetler Birliği döneminde giren Geller, Federasyon döneminde de önemli yapımlara imza atmıştır. Çalışmalarını Yekaterinburg'daki A- Film Stüdyo'da sürdüren yönetmenin öne çıkan yapımlarından biri *Küçük Gece Senfonisi (Malenkaya Nochnaya Simfoninya)* isimli yapımdır. (Bendazzi, Animation: A World History: Volume II: The Birth of a Style, 2015) 2003 yılında yayınlanan yapım oldukça deneysel bir şekilde hazırlandığından neredeyse bir kurgusunun olmadığı söylenebilir. Öte yandan çizgi filmin özetle siyah bir kedinin bütün bir gece baktığı camdan yansıyan değişik sahnelerin bir araya getirilmesi ile oluşturulduğu söylenebilir. (Geller, Маленькая Ночная Симфония, 2003)

Şekil 42: 2003 yılında yayınlanan Küçük Gece Senfonisi (Malenkaya Nochnaya Simfoninya) isimli çizgi filmde bir kare

Geller'in bir diğer öne çıkan yapımı ise 2006 yılında yayınladığı *İlan-ı Aşk* (*Priznaniye v lyubvi*) isimli çizgi filmidir. Sürrealist İspanyol yönetmen Luis Buñuel Portolés adına anısına hazırlanan yapımda küçük bir çocuğun annesinin aldığı bir hediye sayesinde sinema ile olan bağının kuruluşu anlatılmaktadır. (Bendazzi, Animation: A World History: Volume III: Contemporary Times, 2015) Geller'in kendine has tarzı ile öne çıkan yapımda yine pencere figürü oldukça önemli bir yer edinmektedir. (Geller, Признание В Любви, 2006) Yönetmenin diğer önemli yapımları arasında ise 2008 yılı yapımı *Oğlan Çocuğu* (*Malchik*), 2010 yılı yapımı 'Sözünü Tutan Serçe' (*Vorobey, Kotoryi Umel Derzhat Slovo*), 2012 yılı yapımı *Büyük Duvarın Yanındaki Küçük Göl* (*Малый Пруд У Подножия Великой Стены*) gibi çizgi filmler gösterilebilir. (Bendazzi, Animation: A World History: Volume III: Contemporary Times, 2015)

Konstantin Bronzit de Sovyet Dönemi'nde kariyerine başlayıp Rusya Federasyonu'nda devam eden bir diğer önemli yönetmendir. Genellikle komedi yapımlarına yönelen yönetmenin 2000 sonrası önemli yapımları arasında ise *Tanrı* (*Bozhestvo*) isimli çizgi filmi göstermemiz mümkündür. (Bendazzi, Animation: A World History: Foundations - The Golden Age, 2015) 2003 yılında gösterime giren çizgi film mistik hinduizmdeki Agni olarak bilinen bir tanrı ile bir sinek arasındaki mücadele anlatılmaktadır. 4 dakika civarında olan çizgi filmin başında tanrı bir

heykel olarak gösterilse de sineğin kendisine musallat olması sonucu hareketlenerek 10'dan fazla eli ile sineği öldürmeye çalışır. Öte yandan heybeti ve sayıca çok olan ellerine rağmen Tanrı sineğe yenik düşer. Film özetle bu temaya odaklanmıştır. (Bronzit, Божество, 2003)

Şekil 43: 2003 yılı yapımı Tanrı (Bozhestvo) isimli çizgi filmde bir görüntü

Yönetmenin bir diğer önemli yapımı ise 2009 yılında Oscar'a aday gösterilen *Ayak Yolundaki Aşk Hikayesi (Ubornaya Istoriya – Lyubovnaya istoriya)* isimli çizgi filmidir. 2006 yılında yayınlanan çizgi film halka açık bir tuvalette veznedarlık yapan bir kadının başından geçenlere odaklanmaktadır. (Bendazzi, Animation: A World History: Volume III: Contemporary Times, 2015) Her gün kadınlara özel olan bir gazeteyi okuyan veznedar kendisinin öyle bir hayatı olmasını ister. Özellikle gazetede ki aşk hikayeleri onu oldukça etkiler ve kendi hayatı giderek gözüne daha sıkıcı gelmeye başlar. Daha sonra bir gün gizemli bir şekilde birinin veznedeki kavanoza bir demet çiçek bıraktığını görür. Bu duruma çok heyecanlansa da çiçeği kimin bıraktığını bulamaz. Öte yandan diğer günler de farklı renklerde çiçekleri kavanozunda bulan kadın zor uğraşlar sonucu çiçeklerin kim tarafından bırakıldığı bulur ve hikaye mutlu son ile biter. (Bronzit, Уборная история — любовная история, 2006)

Şekil 44: 2006 yılı yapımı Ayak Yolundaki Aşk Hikayesi (Ubornaya Istoriya – Lyubovnaya istoriya) isimli çizgi filminden bir kare

Dönemin bir diğer önemli yönetmeni ise Stop- Motion tekniği ile yaptığı yapımlar ve BBC gibi batılı televizyonlarla yaptığı işbirlikleri ile öne çıkan Stanislav Sokolov'dur. Batı ile olan bağı sebebi ile Sovyet Dönemi'nden Rusya Federasyonu döneminde yaşanan geçiş sürecinde ekonomik anlamda çok fazla bir bölünme yaşamayan yönetmen ünlü İngiliz tiyatro yazarı William Shakespeare'in oyunlarının anlatıldığı bir çizgi film serisi olan *Shakespeare: Canlandırılan Masallar* isimli yapımda da yer alma fırsatını bulmuştur. 1992 ve 1994 yılları arasında İngiliz televizyonlarında yayınlanan ve oldukça beğeni toplayan seri daha sonrasında Emmy Ödülü'ne layık görülmüştür. (Bendazzi, Animation: A World History: Volume III: Contemporary Times, 2015)

Yönetmenin bir diğer önemli yapımı ise 2000 yılı yapımı olan *Mucize Yaratan (Чyдомoпeу)* isimli animasyon filmidir. Diğer yapımlarında olduğu gibi bu yapımında da Stop- Motion tekniğini tercih eden yönetmen animasyonda Hz İsa'nın hayatından bir kesit sunmuştur. (Bendazzi, Animation: A World History: Volume II: The Birth of a Style, 2015) Rusya Federasyonu döneminde öne çıkan diğer isimler arasında ise Aleksei Demin ve Ivan Maksimov gibi yönetmenleri göstermemiz mümkündür.

BEŞİNCİ BÖLÜM

MAŞA VE KOCA AYI

5.1. Masaldan Çizgi Filme Maşa ve Koca Ayı

Rusya'nın en popüler çizgi filmlerinden biri olan Maşa ve Koca ayı hem Rus folkunda hem de Rus edebiyatında yer alan bir hikayeden yola çıkarılarak oluşturulmuştur. Öte yandan halk masallarında anlatılan, edebiyata konu olan ve sonunda hem sovyet dönemi hem de Rusya Federasyonu dönemi çizgi filmlerinde işlenen Maşa ve Koca Ayı hikayesi her formda bazı farklılıklar geçirmiştir. Bu bölümde bu beş ayrı formun içeriğine odaklanılacaktır.

5.1.1. Masal Olarak Maşa ve Koca Ayı

Orjinalinde Maşenka ve Ayı olarak bilinen masal çok farklı şekillerde aktarılsa da en çok bilinen ve en eski olan Mikhail Aleksandrovich Bulatov tarafından da 1978 yılında kaleme alınan versiyonudur. (АНИКИН, 1978) Bu versiyonda anlatılan hikayenin akışı ise şu şekildedir; Maşa babaannesi ve dedesi ile birlikte yaşayan küçük bir kızdır. Bir gün babaannesi ve dedesinden diğer kızlarla birlikte ormana gidip orman meyveleri ve mantar toplamak için izin ister. Yaşlı çift torunlarına gitmesi için izin verse de Maşa'yı arkadaşlarından uzaklaşmaması yönünde uyarırlar.

Öte yandan Maşa ormana gittiğinde meyve ve mantar toplarken arkadaşlarından uzaklaşır ve kaybolur. Yalnız kalan ve korkan Maşa yolunu bulmaya çalışırken bir kulübe görür ve kimin olduğunu anlamak için kulübeye doğru yaklaşır. Öte yandan içeride kimseyi göremeyen Maşa güvende olmak için içeri girer. Bir süre sonra Koca Ayı kulübeden içeri girer ve kendi evinde küçük bir kızın olduğunu görür. Bu duruma oldukça sevinen Koca Ayı onu ev işlerinde kullanabileceğini düşünür ve Maşa'nın gitmesine izin vermez. Maşa ne kadar ağlayıp yalvarsa da Ayı fikrini değiştirmez. (Lyanda-Geller, 2015)

Bunun üzerine Maşa, Koca Ayı ile birlikte yaşamaya başlasa da oradan kaçmanın bir yolunu aramaktadır. Öte yandan kaçsa dahi ne yöne gideceğini bilmeyen Maşa'nın aklına bir gün bir fikir gelir. Koca Ayı'yı kandırmayı kafasına sokan Maşa bir gün ondan yaptığı kurabiyelerini babaannesi ve dedesine götürmesini ister. Koca Ayı Maşa'nın isteğini kırmayınca, Maşa Koca Ayı'ya yolda asla kurabiyelerin olduğu sepete bakmamasını ve kurabiyelerden de yememesini tembih eder. Ayrıca Koca Ayı'yı yüksek bir meşe ağacının tepesinden izleyeceği yönünde de uyarır. Ayı bunları kabul eder, daha sonra da Maşa'nın hazırladığı bir sepet kurabiyeyi alarak yola koyulur. Maşa ise bir şekilde sepetin içine saklanmayı başarır. Biraz ilerledikten sonra hem yorulan hem de acıkan ayı kurabiyelerden birini yemek için yeltenir. Öte yandan Maşa sepetin içerisinden, 'Seni görüyorum kütüklerin üzerinde oturma ve babaannem ve dedeme götürdüğün kurabiyelerimden yeme ' diye seslenir.' Duyduklarına çok şaşırان ayı Maşa'nın çok keskin gözleri olduğunu düşünür ve yoluna devam eder. İlerleyen zamanlarda bir kez daha sepetteki kurabiyeleri yemek isteyen ayı aynı şeyleri yaşar ve yine aynı tepkiyi verir. En sonunda sepeti Maşa'nın dedesi ve babaannesine veren Koca Ayı köydeki köpeklerden korkarak hızlıca ormana geri döner. Böylelikle Maşa kurtulur ve dedesi ile babaannesine kavuşur. (Lyanda-Geller, 2015)

5.1.2. Rus Edebiyatında Maşa ve Koca Ayı

Aynı kurgunun işlendiği bir diğer yapıt ise ünlü rus edebiyatçısı Lev Tolstoy'un 3 Ayı isimli hikyesidir. Bu hikaye genelde anonim bir rus masalı olarak bilinse de çocukların eğitime çok önem veren Tolstoy tarafından kaleme alınmıştır. Öte yandan Tolstoy hikayenin kurgusunda bazı değişikliklere yer vermiştir. (Lyanda-Geller, 2015) Tolstoy'un işlediği kurgu ise şu şekildedir; Küçük bir kız ormanda yolunu kaybeder ve bir kulübeye rastlar. Kulübenin kapısının açık olduğunu gören küçük kız içeri girer ve içerde kimsenin olmadığını görür. Öte yandan girdiği kulübe boş olsada alsında ormanda yaşayan 3 ayının evidir. Bu aylardan biri oldukça büyük olan baba ayı, ikincisi orta büyüklükte olan anne ayı ve üçüncüsü ise küçük olan bebek ayıdır. Kulübede iki oda vardır ve biri yemek odası öteki ise yatak odasıdır. Önce yemek odasına giden küçük kız sofrada üç farklı büyüklükteki kasede

 orba olduğunu görür. Bunun  zerine küçük kız önce küçük kasedeki çorbayı içer. Daha sonra yatak odasına giden kız burada sa bir büyük bir orta bir de küçük yatak olduğunu görür. Bunun  zerine kendisine en uygun olan yatağın küçük olan olduğuna karar verir be küçük yatağın içine kıvrılır uyur. Daha sonra ayı ailesi eve geldiğinde olan biteni ilk önce anlamasalar da bebek ayının yatağında küçük kızını görünce her şey çözülür. Küçük kız gözlerini a tığında    ayının  a kınlıkla ona baktığını görür. Bunun  zerine oldukça korkan kız. Açık olan camdan kaçarak uzaklaşır. (Tolstoy, 1989)

5.1.3. Sovyetler Birliği Dönemi'nde Ma a ve Koca Ayı

Hikaye'nin işlendiği bir diğer yapım ise Sovyet döneminde, Soyuzmultfilm tarafından 1960 yılında yayınlanan *Küçük Ma a ve Ayı (Mashenka İ Medved)* isimli çizgi filmdir. Roman Kachanov tarafından yönetilen 1960 yılında yayınlanan çizgi film temelse halk masalının kurgusunu takip etsede detaylarda bazı değişikliklere gitmiştir. (Lyanda-Geller, 2015)

Bu versiyonunda işlenen kurgu ise  u şekildedir: Ma a babaannesi ve dedesinin yanında yaşayan küçük bir kızıdır. Bir gün babaannesi ve dedesinden ormanda arkadaşları ile mantar toplamak için izin ister. Çift torunlarına izin verse de arkadaşlarından ayrılmaması ve ormandaki vahşi hayvanlar konusunda onu uyarır. Öte yandan Ma a ormanda arkada larında uzaklaşır ve kaybolur. Daha sonra uzakta bir kulübe gören Ma a buranın kime ait olduğunu anlamak üzere kulübenin içerisine girer. İçerde kimse yoktur ve Ma a'da çok yorgun olduğu için uygun bir yere kıvrılıp uyur. Ma a uykudayken kulübenin sahibi olan koca bir ayı içeri girer ve Ma a'yı görür. Ma a'nın ona hem ev i lerinde yardımcı olabileceği hem de yalnızlığını giderebilecek bir arkadaş olabileceğine karar veren Ayı kızın gitmesine izin vermez. Öte yandan bu versiyonundaki ayının saf bir mizaca sahip olduğu görülmektedir. (Kachanov, 1960)

Ma a babaannesi ve dedesinin onu merak edip  zleyeceğini söylediğinde bile koca ayı, onların en azından birbirlerine sahip olduğunu kendisinin ise çok yalnız olduğunu söyler. Bunu  zerine Ayı'ya acıyan Ma a onu biraz anlamaya çalışır.

Zaman geçtikçe Maşa ve ayı arasında da bir arkadaşlık bağı kurulur. Maşa ayıya okuma yazma öğretirken, artık ona ‘ayı amca ’ diye seslenmektedir. Öte yandan babaannesini ve dedesini de çok özleyen Maşa masalın orjinalindeki gibi Ayı kandırarak kendisini bir sepet dolu ekmeğin arasında babaannesi ve dedesine gitmek üzere ayıya taşır. Hikayenin sonunda dostluklarının ayı üzgün bir şekilde de olsa Maşa’nın ailesinin yanında kalmasına izin verir. Maşa ve ailesi ise onu sık sık kendilerini ziyaret etmesi için teşvikte bulunur. (Kachanov, 1960)

Şekil 45: 1960 yılında yayınlanan Küçük Maşa ve Ayı (Mashenka İ Medved) isimli çizgi filminden bir kare

5.1.4. Rusya Federasyonu Döneminde Maşa ve Koca Ayı

1991 yılında Sovyetler Birliği’nin yıkılmasının hemen akabinde Rusya Federasyonu bünyesinde yine aynı konuyu işleyen bir başka çizgi film çekilmiştir. 1992 yılında Sergey Olifirenko tarafından çekilen *Küçük Maşa (Mashenka)* isimli çizgi film ise önceki versiyonlarından oldukça ayrılır. (Lyanda-Geller, 2015)

Bu versiyonunda işlenen kurgu ise şu şekildedir; Ayı elindeki çuval ile evine girer ve çuvalı yere bırakır. Bıraktığı çuvaldan Maşa olduğunu anladığımız bir kız çocuğu çıkar. Öte yandan bu seferki Maşa diğerleri gibi hanım hanım değil, saç başı bir birine girmiş yaramaz bir çocuk olarak gösterilmektedir. Ayı Maşa’yı öylece bırakır, Maşa ise ayıyı memnun ve mutlu etmek için evdeki tavşan ile birlikte ev

işlerini yapmaya kalkar. Öte yandan oldukça sakardır. Ayı'nın ekmek yapmak üzere ayırdığı un ile kendisi ekmek yapmaya kalktığı anda ise girişimleri tam bir felaket ile sonuçlanır ve ev darma duman olur. (Olifirenko, 1992)

Bunun üzerine çok sinirlenen ayı Maşa ile tavşanı kapı dışarı eder. İlk başta yaptığından memnun olsa da sonrasında onlar için endişelenmeye başlar. Bu sebeple gidip kapıyı açar öte yandan kapıda sadece tavşan vardır. Maşa ise ortalıkta görünmemektedir. Ayı tavşanı içeri alır beraber otururlar. Tavşan Maşa için göz yaşı dökerken ayı da elindeki akordiyon benzeri müzik aleti ile hüzünlü bir parça çalar. Bu esnada kapı devrilir ve Maşa eve geri gelir. Hikaye Maşa'nın onların şarkılarına eşlik etmesi ile sona erer. (Olifirenko, 1992)

Şekil 46: 1992 yılında Sergey Olifirenko tarafından çeklenen Küçük Maşa (Mashenka) isimli çizgi filminden bir kare

5.1.5. Maşa ve Koca Ayı çizgi filmi

Maşa ve Koca Ayı masalından yola çıkılarak oluşturulan son yapım ise 2009 yılında yayın hayatına başlayan aynı adlı çizgi filmidir. Rusya merkezli Animaccord Animasyon Stüdyosu tarafından yaratılan çizgi film önceki yapımlardan ayrılsa da yine küçük bir kız ile ormanda yaşayan bir ayının hikayesine odaklanmaktadır. (Lyanda-Geller, 2015) Rus senarist Oleg Kuzovkov tarafından

yaratılan Maşa ile Koca Ayı 36 dile çevrilip 100’den fazla ülkede yayına girmiştir. (Sputnik, Maşa ile Koca Ayı Guinness Rekorlar Kitabı’nda, 2020)

Maşa ve Koca Ayı’ya ait internet sayfasında ise proje şu şekilde tanımlanmıştır;

“Maşa ve Koca Ayı çizgi filmi dünyanın her köşesindeki çocuklar ve yetişkinlere hitap eden ve önceleri bir sirkte çalışmış bir ayı ile küçük bir kızın arasındaki dostluğu anlatan Rusya yapımı ilk çizgi filmidir. Karakterler arasındaki ilişki ise dünyayı öğrenmeye çalışan bir çocuk ile ona bu yolda yardımcı olan bir yetişkin arasındaki ilişkiyi temsil etmektedir.

Maşa tüm dünyanın kendisi için yaratıldığına inanan inanılmaz derecede aktif bir kız çocuğudur. Bireysellik makinesi sınır tanımaz. Bu sebeptendir ki verilen emek kolayca denizdeki bir yelkenliye dönüşür ve o zaman bir dizi sanatçıya düşen görev ise bütün bir ormanı dekore etmektir. Bunun yanı sıra durağan bir öğreticiliğin tersine her bölümde müzik ve nükte kullanılarak iyilik merak ve içten olma temelleri üzerine kurgulanmıştır.” (МашаиМедведь, 2020)

Temel proje olan Maşa ve Koca Ayı yanında çizgi filime ilişkin iki farklı yan proje daha oluşturulmuştur. Bunlar ise *Maşa’nın Masalları* ve *Maşa’nın Korku Hikayeleri*’dir. Çizgi filme ait internet sitesinde Maşa’nın Masalları adlı yan proje şu şekilde tanımlanmıştır;

“Maşa’nın Masalları Animaccord Stüdyoları tarafından Maşa ve Koca Ayı’ya bağlı olarak yayınlanan ve Maşa’nın farklı bir yanına odaklanan bir diğer projedir. Bu çizgi filmde Maşa oyuncularına çocukların diline uygun bir şekilde dünyanın farklı yerlerinden masallar anlatmaktadır. Maşa kahramanları hikayeleri farklı bir şekilde kurgulayarak anlatırken her hikaye ilginç ve içten bir şekilde sona ermektedir.

Öte yandan üç boyutlu yapım tekniği ile iki boyutlu yapım tekniğinin harmanarak oluşturulan bölümler oldukça önemlidir ve her bölümde farklı bir

animasyon tarzının denenmesi ve hiç birinin tekrar etmemesi ise oldukça dikkat çekmektedir.” (Машаимедведь, 2020)

Maşa ve Koca Ayı ile ilintili olan bir diğer proje *Maşa'nın Korku Hikayeleri* isimli yapım ise çizgi filme ait internet sayfasında şu şekilde anlatılmıştır;

“Maşa yeni bir tür denemeye karar verdi. Şimdi o korku hikayeleri anlatıyor. Onun eşi benzi olmayan çocuklara hitap şekli ile, genç izleyicilerine büyük sırların arkasındaki gerçekleri ortaya koyuyor: Bildiğiniz tüm korku hikayeleri aslında bizim hayal ettiğimiz şeyler. Korku hikayelerini canlandırarak ve anlatarak, Maşa çocuklara hiç bir şeyden kormamaları gerektiğini öğretiyor. O çocukluk korkularımızın nereden geldiğini anlatarak izleyicilere onlarla baş etmenin yollarını gösteriyor. Korkunç bir şekilde renkli ve korkunç bir şekilde göz kamaştırıcı olan her bir bölüme klasik müziğin baş yapıtları eşlik ediyor.” (Машаимедведь, 2020)

Çizgi filme ait resmî YouTube kanalları verileri ise şu şekildedir;

İngilizce 16,4 milyon abone

En çok izlenen bölüm: Jam Day 373 milyon (Reçel Günü)

Türkçe: 3.23 milyon abone

En çok izlenen bölüm: Çamaşır günü 81 milyon görüntülenme

İspanyolca: 14, 8 milyon abone

En çok izlenen bölüm: Dia de mermelades 417 milyon görüntülenme (Reçel günü)

Rusça: 30 milyon abone

En çok izlenen bölüm: Сладкая жизнь, 742 milyon görüntülenme (Tatlı Hayat)

Çince: 83,8 bin abone

En çok izlenen bölüm: 完美的画作, 12 milyon görüntülenme (Resim muhteşem)

Tayvanca: 2,26 milyon abone

En çok izlenen bölüm: 瑪莎與麥片粥, 166 milyon görüntülenme (Maşa ve Kaşk Yemeği)

İtalyanca: 2,93 milyon abone

En çok izlenen bölüm: Un Giorno Da Ricordare, 206 milyon görüntülenme (Reçel günü)

Fransızca: 3,68 milyon abone

En çok izlenen bölüm: 3,2,1 Joyeux Noël, 127 milyon görüntülenme (3, 2, 1 Yılbaşı ağacını yak)

Almanca: 2,69 milyon abone

En çok izlenen bölüm: Das süße Leben, 148 milyon görüntülenme (Tatlı hayat)

Ukraynaca: 9,73 milyon abone

En çok izlenen bölüm: Cbit mariï, 51 bin görüntülenme (Sihir dünyası)

Lehçe: 777 bin abone

En çok izlenen bölüm: Raz W Roku, 23 milyon görüntülenme (Yılda bir kez)

İbranice: 1,39 milyon abone

En çok izlenen bölüm 80 milyon görüntülenme, החיים המתוקים (Tatlı hayat)

Arapça: 5.72 milyon abone

En çok izlenen bölüm: 180 milyon görüntülenme (Maşa ve Aşk yemeği)
وصفة تحضير كارتة

5.2. Maşa ve Koca Ayı Çizgi Filmi İçerik Analizi

5.2.1. İçerik Analizi Nedir?

Bu bölümde Maşa ve Koca Ayı çizgi filminin ilk 50 bölümü örneklem seçilerek bu bölümler içerik analizi yöntemine uygun olacak şekilde incelenecektir. İçerik Analizi yöntemini ise bir çok araştırmacı tarafından farklı şekillerde tanımlanmaktadır.

Amerikalı araştırmacı Bernard Berelson “İletişimin yazılı/açık içeriğinin nesnel, sistematik ve nicel tanımlarını yapan bir araştırma tekniği” olarak açıklamıştır. (Tavşancıl, 2001) Bir başka araştırmacı Francis E. Barcus ise bu araştırma yöntemini, “İçerik analizi burada, mesajın bilimsel analizi anlamına gelmektedir” şeklinde tanımlamıştır. (Koçak, 2006) Bu isimlerin yanı sıra Klaus Krippendorff ise bu yöntemi, “İçerik analizi veriden onun içeriğine ilişkin

tekrarlanabilir ve geçerli sonuçlar çıkarmak üzere kullanılan bir araştırma tekniğidir” olarak tanımlamıştır. (Krippendorff, 1980)

Birden fazla tanımı olan bu yöntemi özetle iletişimin içeriği üzerine tündengelim gerçekleştirebilmek için bahsedilen içeriğin temelini oluşturan geniş kapsamlı çıktıları analiz etmek yönünden geliştirilmiş çok amaçlı bir yöntemdir. (Tokgöz, 1983) İçerik analizinin temel amacını ise sözel olmayan ve incelenen dökümanın nicel verilere dönüştürülmesi olarak göstermek mümkündür. (Tavşancıl, 2001)

5.2.1.1. İçerik Analizinin Özellikleri

Alanın duayen isimlerinden Bernhard Berelson ve Ole Holsti’ye göre bu analiz yönteminin taşıması gereken özellikler; nesnellik, sistemlilik, genelilik, sayısallaştırma, geçerlilik ve güvenilirlik şeklindedir. (Tavşancıl, 2001)

Nesnellik; Birden fazla gözlemci ya da analizcilerin aynı döküman hakkında aynı sonuçları gözlemleyebilmesi ile mümkün olmaktadır. Bunun gerçekleştirilebilmesi için de yapılan analizin kurallarının bir formüle oturtulmuş olması gerekmektedir. (Tavşancıl, 2001)

Sistemlilik; Araştırmayı yürüten kişinin sadece kendi araştırmasının hedeflerine uygun olan verileri çözümleyerek geriye kalan verileri ihmal etmesinin önüne geçer. Bu özellik bir kategoriye dahil edilecek ya da edilmeyecek kısımların belirlenmesinde her zaman aynı ölçütün göz önünde bulundurulmasını gerektirir. (Tavşancıl, 2001)

Genellik; Elde edilen verilerin kurumsal bir temele oturtululması anlamına gelmektedir. Yani bir veri hakkındaki yalın betimsel bir bilgi mesajı alan kişinin ya da mesajın kaynağının bilinen özellikleri ile karşılaştırılmaması halinde bilimsel değerinde düşüklük olacağına işaret etmektedir. (Tavşancıl, 2001)

Sayısallaştırma; İçerik analizi için oldukça büyük önem taşımaktadır. Önemli tarafı incelenen içeriğin barındırdığı sınıflamaların sınırlarının ne olduğu,

hangi kısımların görelî olarak öne çıkarıldığı ya da hangilerinin göz ardı edildiğidir. Bu özeliğ ölçme işine ihtiyaç duymaktadır ve içerik analizinin en öne çıkan özelliğî olarak kabul edilmesine karşın en çok tartışmaya neden olan özelliğidir. (Tavşancıl, 2001)

Geçerlilik (validity) ve güvenilirlik (reliability); Bu özeliğ sadece bu araştırma türü için değil anket gibi bir çok başka araştırma tekniğî için de önemli bir yere sahiptir. Geçerlilik kullanmakta olduğumuz aracın ölçmeyi planladığımız şeyi ölçüp ölçemediğine dair bir noktayı işaret eder. Güvenilirlik ise bundan farklı bir sorunu hedef alır. Güvenilirlikte kıstas kullanılan aracı, kullanan herkesin aynı sonuca ulaşmasıdır. (İnal, 1995)

5.2.1.2. İçerik Analizinin Kullanım Alanları

Bu analiz türünün kullanıldığı başlıca alanlar arasında; iletişim/ medya, politika, psikoloji, sosyoloji, edebiyat, eğitim, gibi disiplinleri göstermemiz mümkündür.

5.2.1.3. İçerik Analizi Nasıl Yapılır?

Bu analiz türünde kullanılan veri, belirli bir hedef için belirli simgeler ile yine belirlenmiş kanallar vasıtasıyla yer alır. İçerik analizi bilginin kaynağı ile simgesel biçimi arasında bir köprü görevi görmektedir. ABD'nin en büyük medya kuruluşlarından NBC'ye danışmanlık veren iletişim uzmanı Alan Wurtzel doğru bir içerik çözümlemesinin nasıl yapıldığı üzerine hazırladığı çalışmasında içerik analizinin altı evresini şekilde tanımlamıştır;

- Araştırma nesnelerini ya da hipotezlerini geliştirmek,
- Analiz birimlerini kurmak,
- İçerik kategorilerini belirlemek ve tanımlamak,
- Örneğî (örnekleme) seçmek,
- Kodlama ve güvenilirlik evresi,

- Bulguları çözümlmek ve değerdendirmek (Güngör, 1993)

İçerik Analizi adlı kitabın yazarı olan bir diğder araştırmacı olan Anders Hansen de içerik analizinin gerçekteştirilmesi esnasında takip edilmesi ve dikkat edilmesi gerek noktaları şu şekilde sıralamıştır: (Yumlu, 1994)

Sorunun kavramsallaştırılması;

- Çalışmanın amacı
- Hipotezler
- Kuram/İletişim kuramları
- Verilerin toplanmasından hangi yöntemde başvurmalıdır?
- İçerik analizi bu araştırmanın amacına uygun olarak bir teknik midir?

Evren ve Örneklem;

- Araştırmada tanımlanacak iletişim evreni nedir? Bu nüfuzdan nasıl birörneklem çıkartılabilir?
- Örneklem yöntemi ele alınan araştırma sorusuna uygun olarak seçilir. Genelde örneklemin, tanımlanan nüfusu temsil eder nitelik istenir

Kategoriler;

- İçerik birimlerinin sınıflandırılacağı hücre veya kutuların tanımlanması
- Genelde, kategorilerin araştırma amacını yansıtmaları tek başlarına bağımsız olabilmeleri ve tek bir sınıflandırma sisteminden çıkartılması arzulanır.

Birimler;

- Ölçüm birimleri: Kodlanacak içeriğin belirli bölümüdür.(Örneğin kelimeler, cümleler, karakterler, temalar, uzay ve zaman boyutları)
- Kapsam birimi: Ölçüm birimini karakterize edecek içeriğin önemli bir bölümü

Sayma sistemi

- Ölçüm birimleri sayım birimleri ile aynı mıdır?

- Ölçüm birimleri sayma birimlerinden farklı mıdır?
- Ne kadar sıklıkla ölçüm birimleri ortaya çıkmaktadır?
- Birimlerin varlığı/yokluğu

Güvenirlik ve geçerlilik

5.2.1.4. İçerik Analizi Türleri ve Teknikleri

İçerik analizi yöntemi nicel ve nitel olmak üzere iki ayrı sınıflandırmaya tabii tutulmaktadır. Nicel analizde daha çok sayısal veriler ön plana çıkarken nitel analizde anlam birimleri ile işlem yapılmaktadır. İçerik analizi hem niteliksel hem de niceliksel yaklaşımların birbirini tamamladığı bir yöntem olarak görülmesi sebebi ile sosyal bilimlerde oldukça kullanılan bir yöntem olarak bilinmektedir. (İnal, 1995)

Nitelikliksel analiz birbirinden farklı kategorilerin birbiri ile karşılaştırıldığında görünme sıklıklarına daha az önem veren bir türdür. Bu analiz türünde öne çıkan ise belirli bir içeriğin var olup olmadığı sorunudur. Bu türün avantajı daha çok belirlenen kategorilerin düzene sokulmasına ve bunların analiz edilen konuya nasıl bağlanmakta olduğu ile doğru orantılıdır. Niceliksel yaklaşım ise incelenen dökümanın belirli yönlerini önceden belirlenen kategorilere göre sınıflayıp farklı içerik tarzlarını ne kadar sıklıkla gösterildiğini ortaya koymaktır.

Nicel ve nitel olarak ayrılabilen bu analiz türünün farklı isimler tarafından geliştirilen öne çıkan bazı uygulama teknikleri bulunmaktadır. Bunları ise frekans analizi, ilişki analizi, kategorisel analiz, değerlendirici analiz, özetleyici içerik analizi, açıklayıcı içerik analizi, yapısal içerik analizi duygusal yön analizi, anlamsal içerik analizi, niyet-güdü çıkarımları için içerik analizi şeklinde sıralamamız mümkündür.

5.2.2. Maşa ve Koca Ayı Çizgi Filminin İçerik Analizi Yöntemi ile İncelenmesi

Bu bölümde Maşa ve Koca Ayı çizgifilminin örneklem olarak seçilen ilk 50 bölümü, ‘Rusya’nın Maşa ve Koca Ayı çizgi filmini yumuşak güç olarak kullanması’ hipotezi çerçevesinde içerik analizi araştırma yönteminin niteliksel boyutuna uygun olacak şekilde incelenecektir. Öte yandan çizgi filmin ilk 50 bölümü belli farklılıkların da ortaya koyulabilmesi için Türkçe, İngilizce ve Rusça olarak üç farklı dilde izlenmiştir. Bu bağlamda Hansen’in içerik analizi tekniğine göre Maşa ve Koca Ayı çizgi filminin analizine dair cevap verilecek noktalar şu şekildedir.

Sorunun kavramsallaştırılması; Çalışmanın amacı çizgi filmlerin yumuşak güç boyutu ile incelenmesidir. Hipotez olarak öne sürülen ise Rusya yapımı Maşa ve Koca Ayı çizgi filminin yumuşak güç olarak değerlendirebilecek öğeler barındırmasıdır. Veriler çizgi filmin ilk 30 bölümünün detaylı olarak incelenmesi sonucu elde edilmiştir. İçerik analizi bu tür bir çalışma için uygun görülmektedir.

Evren ve Örneklem; Bu çalışma için seçilen evren Maşa ve Koca Ayı çizgi filminin tüm bölümleri iken örneklem olarak çizgi filmin ilk sezonunu kapsayan 30 bölüm tercih edilmiştir. Çizgi filmin örnekleme olan ilk 30 bölüm Türkçe Rusça ve İngilizce olarak üç ayrı dilde izlenmiş ve incelenmiştir.

Kategoriler; Bu çalışma için uygun değildir

Birimler; Bu çalışma için seçilen birimler ise çizgi filmde gösterilen geleneksel kıyafetler, söylenen marşlar ve şarkılar, hayvanlar ve onların temsilleri gibi öğelerdir.

Sayma sistemi: Ölçüm birimlerinin varlığı, ne sıklıkla çıktığı gibi sorular analiz boyunca cevaplanmıştır. Öte yandan Maşa’nın geleneksel kıyafetleri gibi bazı birimler her bölümde devam ederken, Sovyetler Birliği’ne dair marşlarının çalınması belirli bölümlerde tekrar etmektedir.

Güvenirlilik ve geçerlilik: Çalışma daha önce tanımlanmış olan güvenirlik ve geçerlilik kriterlerine uygun bir şekilde yürütülmüştür.

5.2.2.1. Birinci Bölüm: Tanışma Hikayesi

Maşa ve Koca Ayı çizgifilminin seyirci ile buluştuğu ilk bölüm olan ‘ Tanışma hikayesi yaklaşık olarak 7 dakika sürmektedir. Çizgi filmin ilk bölümünde Moskova ve Pekin arasındaki bir ormanda, bu iki şehir arasında gidip gelen bir tren hattı üzerinde tek başına yaşayan bir Rus kız çocuğu görülmektedir. Öte yandan çizgi filmin Rusça versiyonu dışında diğer versiyonlarda bölge Moskova- Alaska şeklinde gösterilmiştir. Evinde sıkılan Maşa isimli bu kız çocuğu ormanda oyun oynarken tesadüfen ormandaki bir Ayı’nın evine girer, oldukça derli toplu olan ayı ise balık avlamak üzere evinden ayrılmıştır.

Ayrıca Maşa’nın evi gezdiği sahnelerden anlaşılacağı üzere dizinin diğer ana karakteri olan Ayı önceleri sirklerde çalışmış ve bir çok madalya kazanmıştır.Koca ayı evine geri geldiğinde ise karşılaştığı manzara korkunçtur. Küçük kız evin altını üstüne getirmiştir. Önce kızı evinden çıkarmaya çalışan Ayı bunu beceremeyince küçük kızı ormanın derinliklerine götürüp orada bırakır. Evine döndüğünde ise hava kararmıştır ve küçük kızı ormanda öylece bırakmış olmanın yanlış olduğunu anlar. Bunun üzerine geri dönüp kızı bulmaya çalışır. Öte yandan bulamayıp eve geri döndüğünde Maşa’nın eve geri geldiğini ve hatta evi topladığını görür. Koca ayı hem kızı sağ salim bulduğu için hem de evi toplu olduğu için çok sevinir. Öte yandan küçük kızın evine dönmesi için bineceği tren gelince kız ayıdan ayrılıp evine döner, ayı ise Maşa’nın evde hoplayıp zıplamasına özenerek kendi yatağında zıplamaya başlar ve bundan çok hoşlanır. İlk bölüm böylece sona erer.

Dizinin ilk bölümünde dikkat çeken unsurlar ise şu şekildedir. Öncelikle açılış şarkısında Maşa’nın başında sovyet dönemi polislerinin taktığı bir şapkalara benzer bir şapka vardır. Ve şapka üzerindeki Kırmızı Sovyet yıldızı açık bir şekilde görülmektedir. Bunun dışında Maşa’nın geleneksel Rus kıyafetleri giymesi hatta bu sebeple başını örtüyor olması da dikkat çekicidir. Bunun dışında Rusya’yı anımsatan

bir diğerk öge ise Koca Ayı'nın evindeki ödüller, madalyalar ve gazete küpürlerinin hepsinin Rus alfabesi ile yazılmış olmasıdır.

Şekil 47: Maşa ve Koca Ayı çizgi filminin birinci bölümünün İngilizce versiyonunda gösterilen tabela. İngilizce versiyonunda Maşa'nın yaşadığı istasyon Rusya'nın başkenti Moskova ve ABD'nin bir eyaleti olan Alaska arasında gösterilmiştir.

Şekil 48: Maşa ve Koca Ayı çizgi filminin birinci bölümünün Rusça versiyonunda gösterilen tabela. Rusça versiyonunda Maşa'nın yaşadığı istasyon Rusya'nın başkenti Moskova ile Çin'in başkenti Pekin arasında bir bölgede gösterilmiştir.

Şekil 49: Maşa ve Koca Ayı çizgi filminin birinci bölümünde gösterilen Koca Ayı'nın evi.

Şekil 50: Maşa ve Koca Ayı çizgi filminin açılışından bir kare. Maşa sovyet dönemine ait bir şapka takmaktadır.

5.2.1.2. İkinci Bölüm: İlkbahar'a Kadar Uyandırma

Bu bölümde ise sonbaharın gelmesi ile birlikte ormandaki canlılar kışa hazırlanmaya başlamıştır. Bu hayvanlardan biri de doğası gereği kış ayları boyunca uyuyan Koca Ayı'dır. Koca Ayı'da uykuya dalmadan önce haşereler ve hırsızlar hakkındaki önlemlerini alır. Ama tam uykuya dalacakken aklına asıl tehdidin geldiği zaman ortalığı bir birine katan Maşa olduğunu hatırlar. Bu sebeple daha sert önlemler almaya başladığı anda Maşa, Koca Ayı'nın evine gelir. Gelir gelmez Koca Ayı'yı türlü sıkıntılara sokan Maşa daha sonra ise bir türlü Ayı'nın uyumasına izin vermez üstelik çok acıktığından Ayı'dan kendisine yemek yapmasını ister. Karnı guruldayan

küçük kızı görünce yine yumuşayan Koca Ayı, Maşa'ya yemek hazırlar. Hazırlama sürecinde de türlü türlü yaramazlıklarına devam eden Maşa yemek hazır olduğunda ise yorgunluktan uyuya kalır. Ayı küçük kızı kendi yatağına yatırırken hazırladığı yemeği de alıp ormandaki bir çakal ile birlikte yer. Bölüm ayı ile kurdun dolunaya karşı ulumaları ile sona erer.

Bölümde dikkat edilen detaylar ise, eski sovyet çizgi filmlerinde sık sık klasik müzik kullanımının devamı olabilecek bir kültür çerçevesinde bölümün iki yerinde iki farklı klasik müzik bestesi kullanılmasıdır. Birincisi Maşa'nın evde başını bal arıları ile belaya koyduğu esnada çalan Ludwig van Beethoven'a ait 5. Senfoni'sidir. Diğeri ise Koca Ayı ve kurdun ay ışığı karşısında ulurken çalan yine Beethoven'a ait olan Ay Işığı Sonatı parçasıdır.

5.2.1.3. Üçüncü Bölüm: 1,2,3! Yılbaşı Ağacını Yak

Bu bölüm ise Koca Ayı'nın evindeki yılbaşı hazırlıklarını tamamlaması ile başlar. Öte yandan Maşa yine ayının evine gelir ve tüm hazırlıkları bozar. Maşa'nın ayının süslediği çam ağacını yakması üzerine ise Koca Ayı Maşa'yı da yanına alarak ormana yeni ağaç bakmaya gider. Ayı uygun bir ağaç bulduğu esnada ise Maşa hemen yakınlarında olan tren raylarının makasları ile oynamaya başlar. O esnada ise slav mitolojisinde yer alan ve Noel Baba'ya denk sayabileceğimiz Ded Maroz (*Дед Мороз/ Ayaz'ın Babası*) heybesindeki hediyeleri dağıtmak üzere ormana gelmektedir. Ormandaki hayvanlara hediye dağıtmak için tren yolunu tercih eden Ded Maroz Maşa'nın makaslarla oynaması üzerine kaza yapar ve kara saplanır.

Bunun üzerine ayı ve Maşa onun eve götürürler. Ded Maroz'un hediyeleri dağıtamayacak kadar hasta olması sebebi ile Koca Ayı ve Maşa hediyeleri onun yerine dağıtmak zorunda kalırlar. Maşa başta tüm hediyeleri kendisi için ister. Sonrasında ise Ded Maroz'un onu, yine slav mitolojisinde yer alan ve Ded Maroz'un kızı olan Snegurochka'ya ait (*Снегурочка, Kar Kızı*) kıyafetlere büründürüp saç vermesi ile birlikte Maşa'nın fikri değişir. Koca Ayı ve Maşa ormandaki tüm hayvanlara ellerindeki hediyeleri ulaştırırlar ve bölümün sonunda

Ded Maroz Koca Ayı'nın yanan ağacını iyileştirir ve günü hep birlikte kutlayarak bitirirler.

Bu bölümde en çok dikkat çeken noktalar şüphesiz ki slav folkunda yer alan öğelerin çizgi filmde işlenmesidir. Her ne kadar bu çeviri yayınlarda Noel Baba olarak verilsede, izlediğimiz Ded Maroz, işlemeli kıyafeti, sakalı, büyülü asası ile Noel Baba'dan ayrılmaktadır. Bir de onun hem yardımcısı hem de kızı olan Snegurochka'ya atıfın olması da tamamen Rus kültürünün sunumu şeklinde olmuştur. Üstelik Sovyet Dönemi çizgi filmlerinde de benzer temaların işlenmesi eski sovyet ülkelerinde izleyicide nostalji uyandırma potansiyeline sahiptir. Bununla birlikte bölümde söylenen şarkıda 'Noel'i en sevilen gelenek olarak 'göstermesi de dikkat çeken bir diğer noktayı oluşturmaktadır.

Şekil 51: Maşa ve Koca Ayı Çizgi Filmi'nin 3. Bölümünden bir kare. Ded Maroz Maşa ve Koca Ayı hep birlikte

Şekil 52: Maşa ve Koca Ayı Çizgi Filmi’nin 3. Bölümünden bir kare. Maşa slav mitindeki Karlar Kızı şeklinde giyinmişken.

Şekil 53: Ded Maroz masalı kahramanlarının gösteren bir görsel

5.2.1.4. Dördüncü Bölüm: Bilinmeyen Hayvanların İzleri

Bu bölümde ise sıradan bir kış günü işlenmiştir. Koca Ayı kış uykusuna devam ederken Maşa yaptığı devasa kar topu ile ayının evini karlar altında bırakır. Yaşanan gürültü ve evinin kar ile dolması sonrası Koca Ayı uykusundan uyanır. Önce Maşa’ya kızan ayı daha sonra ise onunla birlikte evine dolan karı temizlemeye başlar. Öte yandan Maşa rahat durmaz ve bir şekilde dikkatı ormandaki ayak izlerine kayar daha sonra ise Koca Ayı ile birlikte bu ayak izlerini incelerler.

5.2.1.5. Beşinci Bölüm: Kurtlar ile Hoplamak

Bu bölüm ormanda yaşayan iki kurt arasında meydana gelen bir olay ile açılır. Ormanda bulunan eski bir ambulansın içinde yaşayan kurtlar yemek yemek için sofraya otursada ortada yiyecekleri hiçbir şey yoktur. Tam o sırada ise Maşa onlara yakın bir yoldan geçerek Koca Ayı'nın evine doğru gitmektedir. Maşa'nın güzel bir öğle yemeği olabileceğini düşünen iki kurt hızlıca Maşa'nın peşine düşer ama Maşa çoktan Koca Ayı'nın evine varmıştır. Koca Ayı'nın evine giren Maşa'nın daha ilk andan yaramazlık yapması üzerine Koca Ayı onu yaramazlığından dönmesine ikna etmek için buzdolabında bulunan bir şeker verir. Koca Ayı ve Maşa orta yolu bulunurken bu esnada onları izleyen iki kurt Koca Ayı'nın dolabındaki yiyecekleri görür ve Maşa'yı kaçırp karşılığında Koca Ayı'dan dolabındaki yiyecekleri fidye olarak istemeyi planlar.

Bunun için önce Maşa'yı kaçıran kurtlar daha sonra ise Koca Ayı'ya isteklerini tarif eden bir not gönderir. Koca Ayı ise Maşa'yı çok iyi tanıdığından ve Maşa'nın iki kurda ormanı dar edeceğini bildiğinden notu görünce gülmekten başka hiçbir şey yapmaz. Öte yandan Koca Ayı bu konuda oldukça haklı çıkar ve Maşa kurtlara hayatı zindan eder. Sürekli Ambulansın içindeki aletlerle onları tedavi etmeye çalışan Maşa ayları kendisinden bezdirdikçe bezdirir. Bunun üzerine tekrar Koca Ayı'ya gelen kurtlar Koca Ayı'nın Maşa'yı yalnızca bir fiçı bal karşılığında geri kabul edebileceği gerçeği ile yüzleşir. Daha sonra ise bir fiçı bal ile Maşa'yı Koca Ayı'nın evine bırakıp kaçar. Bölüm burada sona erer.

5.2.1.6. Altıncı Bölüm: Reçel Günü

Bu bölümde ise Koca Ayı taze meyvelerden reçel yapmak üzere tüm hazırlıklarını yapar. Tencrelerini kavanozlarını hazırlar ve meyveleri kaynatmaya başlar. O esnada ise Maşa eve gelmiştir. Kaş ile göz arasında Koca Ayı'nın topladığı tüm meyveleri yer. Bu da yetmezmiş gibi kendi başını sonra ise ayının elini kavanoza sıkıştırır. Maşa'nın ayının kaydattığı reçeli de dökmesi üzerine Koca Ayı sinirlenip ormana meyve toplamaya gider. Bu esnada ayının kendisi ile gelmesine

izin vermemesi sonucu evde kalan Maşa komşu hayvanlarla birlikte etrafta olan tüm sebze ve meyvelerden hatta kozalaklardan reçel yapar. O esnada ayı ise ormanda toplayacak meyve bulamaz ve eve eli boş döner. Döndüğünde ise akşam sofrası çeşit çeşit tuhaf reçeller ile doludur. Önce temkinli davransa da, reçelleri tattığında tatlarını çok beğenir ve hepsini yer. Bölüm Maşa'nın boş kavanozlardan birini kafasına geçirip astronot takliti yapması ile kapanır.

Bu bölümde dikkat çeken ise, ayının kullandığı tencere, tabak ve benzeri mutfak eşyasının geleneksel Rus tarzı porselenlerden olması ve yine bu modele uygun desenlerle bezeli olmasıdır.

Şekil 54: Maşa ve Koca Ayı Çizgi Filmi'nin 6. Bölümünden bir kare. Maşa ve Koca Ayı geleneksel bir Rus sofrasına oturmuşken

5.2.1.7. Yedinci Bölüm: Koca Ayı İçin İlkbahar

Bu bölümde bahar aylarının gelmesi ile birlikte karlar erimiş ve Koca Ayı'da uzun kış uykusundan uyanmıştır. Kış uykusundan uyanan Koca ayı önce evinin etrafında dolaşır ve baharın gelişine dair sevincini gösterir. Sonra ise yüzmek üzere göl kıyısına gider. Öte yandan göle geldiğinde bir dişi Ayı'nın yüzdüğünü görür ve ondan çok etkilenir. Eve gelip hazırlanan, çiçeğini ve çikolatasını da alan Koca Ayı

tekrar göle gitmek üzere hazırlanır. Yolda Maşa ile karşılaşır ve Maşa Koca Ayı'nın tüm hazırlıklarını bozar. Tüm bunlara rağmen dişi ayı ile arkadaşlık kurmayı başaran Koca Ayı onunla gezintiye çıkar. Maşa'da onların peşinden gider. Maşa'yı etrafta görmekten rahatsız olan ayı onları bırakıp başka bir ayı ile gider. Maşa'da koca ayıyı teselli eder. Bölüm arkadaşlıklarının daha önemli olduğunu vurgulayan bir şarkı ile sonlanır.

5.2.1.8. Sekizinci Bölüm: Balığa Gittik

Bu bölümde ise Koca Ayı balığa gitme kararı verir. Hazırlığını tamamlayıp yola çıkan koca ayı yolda Maşa ile karşılaşır. Öte yandan Maşa balığa gitmek yerine Koca Ayı ile top oynamak ister. Bu sebeple Koca Ayı'nın peşine takılarak onunla göl kenarına gider. Maşa, Koca Ayı bir türlü rahat bırakmadığı ve balık avlamak için kullanılan malzemeleri sürekli Koca Ayı'nın elinden aldığı için, Koca Ayı çok sinirlenir. Ayı'nın sinirlenmesi üzerine ise Maşa'da pes edip koca ayı ile birlikte balık tutmaya başlar. Nitekim Koca Ayı'nın oltasına sürekli çer çöp gelirken Maşa büyülü bir balık yakalar. Ve balık ona istediği her şeyi verir. Bölümün sonunda Maşa balıktan Koca Ayı için de bir iyilik ister ve ayı devasa bir balık yakalar.

Bölümde dikkat çeken şey ise Maşa'nın Rus masalı 'Balıkçı ve Altın Balık' hikayesine atıfta bulunan bir balık yakalamasıdır. Ve bölümün sonunda ise Maşa'nın masadaki gibi bir alçak gönüllülükle onu yeniden suya bırakmasıdır.

Şekil 55: Maşa'nın, Balıkçı ve Altın Balık isimli rus masalındaki altın balığı yakaladığı sahne

Şekil 56: Gelenekse Rusl masalı Balıkçı ve Altın Balık'ı tasvir eden bir görsel

5.2.1.9. Dokuzuncu Bölüm: Lütfen Beni Ara

Bu bölüm ise Koca Ayı'nın telefonuna o gün takip ettiği futbol takımının maçının olduğu hatırlatmasının yapıldığı bir mesajın gelmesi ile başlar. Maçı izlemek üzere koltuğuna kurulan Koca Ayı, Maşa'nın tacizleri sonucu asla televizyona odaklanamaz. Çözümü Maşa'yı ormanda bir gezintiye göndermekte bulan Koca Ayı, başına bir şey gelmesi halinde kendisini araması içinde Maşa'ya cep telefonunu verir. Bunun üzerine Maşa ormanda bir gezintiye çıkar ama yerli yersiz her problemi

için Koca Ayı'yı arar. Her seferinde koşup onun problemini halleden Koca Ayı ise sonunda sinirlenerek ev telefonunu kilere koyar. O esnada ise Maşa başanı gerçek bir belaya sokar. Telefonla Koca Ayı'yı arasada ayı onun çağrılarını duymaz. Bunun üzerine Maşa kaçarken ormandaki tavşan Koca Ayı'ya haber verir. Koca Ayı'nın tam zamanında Maşa'yı kurtarması ile birlikte bölüm sona erer.

5.2.1.10. Onuncu Bölüm: Buz Üstünde Tatil

Bu bölümde kışın gelmesi ile birlikte ormandaki her yer karlara bürünmüştür. Ormandaki gölde havanın oldukça soğuk olması sebebi ile buz tutmuştur. Bölüm Maşa'nın buz pateni yapmak için göle gelmesi ile başlar. Göle geldiğinde dişi bir ayının kaydığını gören Maşa, dişi ayıdan kendisine yardım etmesini ister ama dişi ayı onu duymaz. Bunun üzerine Maşa'nın aklına Koca Ayı gelir ve kendisine buzda kaymayı öğretmesi için Koca Ayı'yı zorla uykusundan uyandırıp göle getirir. Dişi ayıyı gören Koca Ayı önce etkilense de sonra onunla kavgaya eder bunun üzerine iki ayı buz tutmuş göletin ters yönlerine doğru hareket eder. Maşa ise bir oyun yaparak onları barıştırır. Daha sonra üçü birlikte buzda kaymaya başlarlar. Kapanış sahnesinde ise buz tutan göl adeta bir buz pateni pistine döner, Koca Ayı, dişi ayı ve Maşa adeta bir artistik buz patencisi gibi dans etmeye ve şarkı söylemeye başlarlar. Maşanın kıyafeti de sahneye uygun olarak daha önceki bölümlerde gördüğümüz ve slav mitolojisinde karların kızı olarak bilinen Snegurochka'nın kıyafetlerine döner.

Bölümde dikkat çeken noktalardan biri coğrafyası ve ikliminden dolayı oldukça soğuk olan Rusya'da popüler bir spor olan ve aynı zamanda Rus kültüründe önemli bir yere sahip buz pateninin işleniyor olmasıdır. Bölümde söylenen şarkıda ise tavsiyeleri noktasında dikkat çekici bir diğer konudur. Şarkının sözleri şu şekildedir;

Buz sahası nehirde
Parlayıp ısıldıyor
Yetişkinler evde pinekler
Biz dışardayken
Kazaklarını giyer

Buz üstünde dans eder
Ve bizleri selamlar
O harika bale ile!

Kar tanesi havada
Gümüş bir yıldız gibi
Cesaretini topla ve
Haydi katıl bize
Bağcıklarını bağla
Katıl hadi oyuna!

Müzikle gül ve eğlen
Bu şarkıyla heyecanlan
Hep beraber dans edip
Bugünü kutlayalım
Çocuklar çok eğlenir
Güler buzda kayınca
Ve tatilimiz hızla geçer
Buz pateniyle!

Şarkının sözlerinden de anlaşılacağı üzere, Maşa ve Koca Ayı çocuklara önce buz pateni kaymaları yönünde tavsiyelerde bulunarak, bunu yapmaları halinde hem çok eğleneceklerini hem de tatillerinin çok hızlı bir şekilde geçeceği yönünde tavsiyeler vermektedir.

Şekil 57: Maşa'nın Karlar Kızı isimli rus masalındaki snegruçka şeklinde tasvir edildiği bir sahne

Şekil 58: Maşa, Koca Ayı ve dişi ayı buzda kayarken

5.2.1.11. On Birinci Bölüm: Okulun İlk Günü

Bu bölümde ise Koca Ayı kendisine bir maket tekne yapmak üzere gerekli olan malzemeyi hazırlamaktadır. Koca ayı bir yandan da televizyondan sonbaharın gelişi ile birlikte okulların açılıyor olmasına dair bir haber izlemektedir. Tam o esnada ise Maşa, Koca Ayı'yı ziyarete gelmiştir. Haberleri gören Maşa, kendisinin de diğer çocuklar gibi okula gitmek istediğini söyler. Koca Ayı ilk önce durumla ilgilenmese de, Maşa'nın üzüldüğünü fark ettiğinde tavrı değişir. Öbür gün evini bir

sınıfa çevirir ve Maşa ile ders işlemeye başlarlar. Maşa her ne kadar yaramazlık yapmaktan vazgeçmese de günün sonunda okuma yazmayı öğrenir. Koca Ayı ise hem evini okula çevirmek için bütün gecesini ayırdığından, hem de tüm gün Maşa'ya öğretmenlik yapmış olmasından dolayı oldukça yorgun düşer ve gün sonunda yatağına devrilip uyur. Maşa ise ona teşekkür etmek için evini kocaman bir gemiye çevirir. Bölümün sonunda ikisi de çok mutlu olur.

Bu bölümde dikkat çeken ise Maşa'ya öğretmenlik yapan olan Koca Ayı'nın masasının arkasında ve solunda bulunan portelerdir. Koca Ayı sınıfına Rus edebiyatının duayen isimlerinin resimlerini asmıştır. Bunlar ise; Lev Nikolayeviç Tolstoy, Fyodor Dostoyevski, Anton Çehov, Aleksandr Puşkin, Nikolay Gogol ve İvan Turgenev'dir.

Şekil 59: Koca Ayı ve arkasında Rus edebiyatının ünlü isimlerinin portreleri

Şekil 60: Koca Ayı ve arkasında Rus edebiyatının ünlü isimlerinin portreleri

5.2.1.12. On İkinci Bölüm: İzinsiz Giriş Yasak

Bu bölümde ise Koca Ayı ve tavşan, Koca Ayı'nın bahçesine havuç dikmeye başlarlar. Günlerin ilerlemesi ile birlikte Koca Ayı ve tavşanın ektiği havuçlar büyümeye başlar. Ancak boyları Koca Ayı'nın hasat yapılmasına izin verilmesi için yeterli değildir. Öte yandan tavşan bir an önce havuçları yemek ister. Bu sebeple bir gece gizlice Koca Ayı'nın bahçesine girer. Bunun üzerine Koca Ayı uykusundan uyanır ve Tavşanı bahçesinden kovar. Sabaha kadar nöbet tuttuğu için iyice yorulan Koca Ayı sabah Maşa'yı gördüğünde nöbetini devralması için ondan ricada bulunur. Maşa başta kabul etmez ama sonra Koca Ayı'nın ona bir asker şapkası vermesi üzerine görevi kabul eder. Koca Ayı uykusunda devam ederken Maşa'da bir marş söyleyerek bahçesi tavşanın saldırılarından korumaya başlar. Günün sonunda Maşa havuçları korusa da Koca Ayı'nın evini darma duman eder. Bölümün sonuna doğru ise Maşa Koca Ayı'a koruması gereken başka bir şey olup olmadığını sorar. Koca Ayı ise bu soruya olumsuz yanıt verir. Bunun üzerine Maşa bütün gün söylediği Marşı söyleyerek oradan uzaklaşır. Bölüm Koca Ayı'nın yeni ektiği havuçları tavşandan korumak için Maşa'nın korkuluklarını yapması ile sona erer.

Bölümde dikkat çekenler ise Koca Ayı'nın Maşa'ya verdiği askeri şapkanın tam ortasında Sovyet Dönemi'nin simgelerinden biri olan kırmızı bir yıldızın olmasıdır. Öte yandan şapka zaten yapı itibarı ile Sovyet Döneminde polislerin kullandığı şapkalara benzemektedir. Öte yandan Maşa'nın bölüm boyunca söylediği marş ise yine Sovyet Dönemine ait bir marştır. Adı *'Bulutlar Sınırları Aştı'* (*Нависли тучи над границей*) olan marшта ise sınırları aşan düşmana karşı birlik olma ve mücadeleye teşvik etme mesajı verilmektedir.

Şekil 61: Maşa Sovyet yıldızı taşıyan askeri bir şapka takarken

5.2.1.13. On Üçüncü Bölüm: Saklambaç Zayıflar İçin Değildir

Bu bölümde ise Koca Ayı evinde oturmuş bulmaca çözerken Maşa yine Koca Ayı'nın evine gelir. Koca Ayı ondan saklanmaya çalışırken Maşa'ya yakalanır ve Maşa bunu bir saklambaç oyunu daveti olarak görür. Bunun üzerine ilk önce Koca Ayı'dan ebe olmasını ve kendisini bulmasını ister. Ayı kabul eder. Bir şekilde Maşa'dan kurtulup bulmacasına odaklanacağını düşünün ayı için işler hiç istediği gibi gitmez ve tüm gün boyunca Maşa'dan saklanmaya çalışır. Öte yandan gün sonunda hilal şeklindeki ayın arkasına dahi saklansa Maşa onu bir şekilde bulur. Bölüm Koca Ayı'nın yorgun ve bitkin düşmüş halinin gösterilmesi ile biter.

5.2.1.14. On Dördüncü Bölüm: Dikkat Et

Bu bölüm ise Maşa'nın yaptığı bir yaramazlık sonucu Koca Ayı'nın bayılmış olduğu sahne ile açılır. Daha sonra bölüm boyunca kazanın nasıl olduğuna dair Maşa, Koca Ayı ve Tavşan'ın geriye dönük anlattığı üç hikaye gösterilir. Üç hikayeden anlaşılacağı üzere Maşa her tarafın karla kaplı olduğu başka bir güne uyanır ve kızak ile kaymanın güzel bir fikir olacağına karar verir. Ancak dışarı çıktığında kardan korunmak için doğru kıyafetleri seçmediğini far ederek, içeri gidip bir şapka ve kaban giyer daha sonra ise Tavşan ile birlikte karda zıplamaya başlarlar. O esnada Koca Ayı'da yeni aldığı motorlu kar kızıağı ile evinin etrafındaki karı küremiştir. İşini bitirip evine girdiğinde ise Maşa ve Tavşan kızıağın üzerine binip yanlışlıkla çalıştırılar daha sonra ise kızıağı durduramayan Maşa'ya yine Koca Ayı yardım eder. Sonunda kızıağı durdursalar da Koca Ayı'nın kafasına bir çam ağacı düşer. Bunun üzerine bayılan ayıyı ise Tavşan ve Maşa iyileştirir.

Bu bölümde dikkat çeken nokta ise Maşa'nın soğuktan korunmak için tercih ettiği kıyafetlerdir. Kafasına kalın bir havacı şapkası giyen ve bir de kemerli bir palto seçen Maşa görünüş olarak Sovyetler Birliği dönemindeki kadın askeri pilotları anımsatmaktadır.

Şekil 62: Maşa Sovyet dönemi üniformalarını hatırlatan bir pilot kıyafeti giyerken

Şekil 63: Sovyetler Birliği Dönemi Rus kadın pilotların giyimine dair bir görsel

5.2.1.15. On Beşinci Bölüm: Küçük Kuzen

Bu bölüm Maşa'nın yaşadığı istasyondaki tabelanın görülmesi ile başlamaktadır. İngilizce ve Türkçe versiyonlarında tabelada Moskova- Alaska yazarken, Rusça olan orjinal versiyonunda bu 'Moskova- Pekin 'olarak gösterilmektedir. Bu bölümde Maşa çok sıkılmıştır ve tam o sıkıntısını dile getirirken istasyondaki evinin yakınında Koca Ayı'yı görür. Koca Ayı'nın birini gelecek olan trenden almak üzere oraya geldiğini anlayan Maşa koşarak Ayı'nın yanına gider. O sırada ise Moskova- Pekin arasında gidip gelen tren yanaşır ve içinden bir Panda iner. Bu Panda Koca Ayı'nın uzaktan akrabasıdır ve Ayı'yı ziyarete gelmiştir. Gelen yabancı Maşa'nın ilgisini çeker ve Maşa da onlarla birlikte Koca Ayı'nın evinin yolunu tutar. Öte yandan Maşa ve misafir Panda her konuda rekabet içerisine girmeye başlarlar. Bu durumdan önce rahatsız olan Koca Ayı daha sonra durumu fırsata çevirerek bütün işlerini Maşa ve Panda'ya yaptırır. Günün sonunda ise yorgunluktan bitap düşen ikili hemen uykuya dalar. Gün ağardığında ise Koca Ayı Panda'yı hızlıca gelen trene yetiştirir ve Panda'nın kısa ziyareti sona erer. Maşa ise kısa sürede çok iyi anlaştıklarını ve keşke Panda'nın daha fazla kalabilmesini istediğini söyler ve bölüm bu şekilde sona erer.

Bu bölümde dikkat çeken ise Ayı'nın Rusya'nın ulusal sembolü olması yanı sıra Panda'nın da Çin için bir ulusal maskot olduğu detayıdır. Panda'nın da hareketleri ile bir Çinli olduğunu vurgulaması, Pekin tabelası ile birlikte çizgi filmde

Çin için dost ülke imajının oluşturulduğuur. Çin ile Rusya arasındaki politik yakınlık göz önünde alındığında Çin bu şekilde sunulması şaşırtıcı değildir.

Şekil 64: Maşa ve Koca Ayı'nın İngilizce ve Türkçe versiyonunlarında gösterilen tabela. Maşa'nın yaşadığı ev olan istasyon Rusya'nın başkenti Moskova ile ABD'nin bir eyaleti olan Alaska arasında gösterilmiştir.

Şekil 65: Maşa ve Koca Ayı'nın Rusça versiyonununda gösterilen tabela. Maşa'nın yaşadığı ev olan istasyon Rusya'nın başkenti Moskova ile Çin'in başkenti Pekin arasında gösterilmiştir.

Şekil 66: Çin'den geldiği anlaşılan ve küçük kuzen olarak gösterilen Panda

Şekil 67: Panda'nın Maşa'yı bir çinli gibi selamladığı an

Şekil 68: Sinirlenen Panda'nın çin ile özdeşmiş Kung-Fu dövüş sanatından bir pozisyonu aldığı sahne

5.2.1.16. On Altıncı Bölüm: Çabuk İyileş

On altıncı bölüm Koca Ayı'nın evin içinde elindeki maket bir uçakla oynadığı sahne ile açılır. Ayı maketi ile oynamak için bahçeye gitmek üzere kapıyı açtığı anda ise bahçede Maşa'nın kendi başına oynadığını görür. Maşa'nın uçağını görmesi halinde isteyebileceğini hatta kırabileceğini düşünen Koca Ayı Maşa görmeden onu şöminenin içerisine saklar. Koca Ayı, Maşa içeri girdiğinde ise şömineden çıkan duman yüzünden öksürmeye başlar. Bunun üzerine Maşa onun hasta olduğunu zanneder ve Koca Ayı da durumu bozmaz. Bunu üzerine Koca Ayı'ya doktorluk yaparak onu muayene eden Maşa onun istirahate ihtiyacı olduğuna karar verir. Koca Ayı da Maşa'nın onu iyileştirmek için yaptığı hizmetlerden çok hoşlanır ve durumu bozmamaya devam eder. Bu arada Maşa ihtiyaçları için dışarı gittiğinde ise maket uçağı ile oynamaya, televizyon izlemeye ya da benzeri aktiviteler yapmaya devam eder. Maşa son kez eve geldiğinde ise yanlışlıkla belini inciten Koca Ayı'yı görür ve durumunun kötü olduğunu zanneder. Bunun üzerine Maşa ambulansları olan kurtlara koşarak yardım ister. Kurtlar Maşa'ya yardım ederler ve ambulans ile koca ayıyı taşırlar. Daha sonra ambulansın kontrolünü kaybeden Maşa ve Kurtlar, ambulansı tekrar yakaladıkların da Koca Ayı'nın iyileştiğini görürler.

Bölümde dikkat çeken detay ise koca ayının oldukça önem verdiği gözlenen maket uçağıdır. Uçak sovyet dönemindeki askeri uçakları oldukça anımsatmakta ve Sovyetler Birliği'nin temsili olan kırmızı yıldız ile süslenmiştir. Sovyet dönemi uçaklarda da bu yıldızlar maketin üzerindeki şekilde kullanılmıştır.

Şekil 69: Koca ayı'nın üzerinde sovyet yıldızları barındıran maket uçağı eline aldığı sahne

Şekil 70: Sovyetler Birliği yapımı Lavochkin La-5 tipi avcı uçağı

5.2.1.17. On Yedinci Bölüm: Felaketin Tarifi

Bu bölüm Koca Ayı'nın Rus daması olarak bilinen Şaşkı oyununa dair bir strateji kitabı okuduğu sahne ile açılır. Koca Ayı kendi başına bu oyunu oynamaya

alışırken Maşa gelir ve oyunun taşlarından birine el korarak o taşla seksek oynamaya çalışır. Bunun üzerine Koca Ayı Maşa'dan şaşki taşını alarak onun yerine buz hokeyinde kullanılan taşlardan birini verir. Öte yandan bu taş Maşa'nın sek sek oynaması için çok büyüktür ve bu sebeple Maşa'da buz hokeyinde kullanılan bir sopayla oynamaya çalışır. Maşa oyun oynarken sürekli taş ile koca ayıyı rahatsız etmesi üzerine koca ayı önce onu dışarı çıkarır, bu da çözüm olmayınca alıp başını ormana gider. Geride kalan tavşan ve Maşa ise acıktıkları için koca ayının onlara bıraktığı bir tencereye bakar. Tencerede ise Rus yemeklerinden olan ve bir çeşit yulaf lapası olan Kaşa vardır. Maşa Kaşa'nın tadını yetersiz bulduğundan tencereye çok farklı malzemeler koymaya başlar.

Maşa tencereye koydukça koyar ve daha sonra tenceredeki yiyecek taşmaya başlar. Önce evdeki tencereleri seferber eden maşa bir türlü taşmayı durduramaz. Daha sonra taşan yemek ile tüm ormanın karnını doyurur. Koca ayının eve döndüğü an ise ocaktaki tencere artık durdurulamaz seviyeye gelerek patlar. Patlama sonucu oluşan bütün kiri Maşa kendisi temizler ve bölümün sonunda Koca Ayı'ya acıktığını söyleyen Maşa'nın önüne de bir kase Kaşa konulur. Koca Ayı'ya başka bir yiyecek olup olmadığı sorusunu yönelten Maşa karşılık olarak evin tüm dolaplarının Maşa'nın yaptığı Kaşa ile dolu olduğunu öğrenir. Bölüm burada sona erer.

Bu bölümde dikkat çeken iki şey vardır. Bunlardan ilk Koca Ayı'nın oynadığı ve sovyet döneminde oldukça popüler olan Şaşki oyunu diğeri ise Koca Ayı'nın Maşa'ya bıraktığı ve geleneksel rus yemeğı olan Kaşa'dır. Bu iki öge de Rus kültürünün taşıyıcılığını yapmaktadır.

Şekil 71: Koca Ayı geleneksel rus oyunlarından olan Şaşki oynarken

Şekil 72: Maşa geleneksel Rus yemeklerinden olan Kaşka'ya bakarken

5.2.1.18. On Sekizinci Bölüm: Çamaşır Günü

Bu bölüm Maşa'nın kendi evinin önündeki bir domuzu bebeği ilan edip onun karnını doyurmak üzere Koca Ayı'nın evine gitmesi ile başlar. Koca Ayı ise bu esnada çamaşırlarını yıkamış ve bahçesine renk renk temiz kumaşları kurumak üzere asmıştır. Maşa daha gelir gelmez kıyafetlerini kirletir. Bu durumdan rahatsız olan Koca Ayı Maşa'nın kıyafetlerini de yıkayıp kurumak üzere ipe asar. O esnada ise

kurumuş kumaşlardan Maşa'ya yeni bir elbise diker. Maşa yeni dikilen elbiseyi de bir şekilde kirlletmeyi başarır. Koca Ayı bir kez daha Maşa'nın kıyafetlerini yıkar ve Maşa'ya yeni bir kıyafet daha diker. Bu süreç böyle Koca Ayı'nın tüm kumaşlarının bitmesine değin devam eder. Artık dikecek kumaş kalmadığını fark eden Koca Ayı çözüm olarak ise Maşa'ya domuzun üzerindeki bebek bezini ve başlığını takıp onu domuz ile birlikte evine gönderir. Sahne Maşa'nın yeni kıyafetlerini kurduktan sonra kendisine göndermesi için Koca Ayı'ya seslenmesi ile sona erer.

Bu bölümde dikkat çeken ise Koca Ayı'nın Maşa için diktiği kıyafetlerdir. Koca Ayı'nın rengarenk kumaşlardan diktiği kıyafetlerin hepsinin geleneksel rus kıyafetleri olmasıdır.

Şekil 73: Maşa geleneksel Rus kıyafetleri içerisinde

Şekil 74: Maşa geleneksel Rus kıyafetleri içerisinde

5.2.1.19. On Dokuzuncu Bölüm: Piyano Dersi

Bu bölüm Koca Ayı'nın ormanda bir adet kuyruklu piyano bulması ile başlar. Ormana atılmış ve akordu bozuk olan piyanoyu görünce çok heyecanlanan Koca Ayı onu kendi evine taşır. Önce piyanoyu tamir eden Koca Ayı daha sonra ise sevdiği bir kaç paçayı çalar. Bu esnada ise Maşa, Koca Ayı'nın evine gelmiştir. Koca Ayı'nın çok güzel bir şekilde piyano çaldığını göre Maşa, Koca Ayı'dan kendisine de piyano çalmayı öğretmesini ister. Bunun üzerine derslere Koca Ayı ile derslere başlayan Maşa, bu alanda pek de başarılı olmadığını gözlemler. Öte yandan yorulup uyuya kaldığında ise kendisini profesyonel bir orkestranın içerisinde bulur. Uyandığında ise gerçeklerle tekrar yüzleşir ve bölüm Maşa'nın 'galib yakın bir zamanda ünlü bir piyanist olamayacağım 'serzenişi ile sona erer.

5.2.1.20. Yirminci Bölüm: Bıyıklı ve Çizgili

Bu bölüm Koca Ayı'nın eskiden çalıştığı sirkte arkadaş olduğu bir kaplanın onu ziyarete gelmesi ile açılır. Koca Ayı ve kaplan anılarını yad ederken Maşa gelir ve kaplanı sinirlendirecek yaramazlıklar yapmaya başlar. Kaplan onu ne kadar kapı dışarı etse de Maşa bir şekilde eve girmeyi başarır. Bunun üzerine kaplan Maşa'yı

ormanın derinliklerine bırakmak üzere onu bisikleti ile yola koyulur. Ne var ki ormandan kaplan yerine Maşa döner ve ormanda kaybolan ise kaplan olur. Bunun üzerine Maşa ve Koca Ayı kaplanı bulmak üzere ormana giderler ve Maşa'nın kaplanı bulması sonucu Maşa ve kaplan da dost olur. Eve döndüklerinde kaplan ve Maşa sirkte yapılanlara benzer oyunlar oynarlar. Maşa bu işte oldukça başarılı olmasından dolayı kaplan onu bir Turneye davet eder. Bölüm Maşa'nın koca ayının da onlara palyaço olarak katılmasını istemesi ile sona erer.

5.2.1.21. Yirmi Birinci Bölüm: Evde Tek Başına

Bu bölüm Maşa'nın evinin bahçesinde yaşayan keçi, domuz ve köpeğin ellerindeki kısıtlı malzemeler ile bir yılbaşı ağacını süslemesi ile açılır. O esnada Maşa gelir ve yılbaşının yeniden gelmiş olduğunu anlar. Koca Ayı'nın henüz uykuda olduğunu ve uyandırılması gerektiğini düşünen Maşa, Koca Ayı'nın evine doğru hızla yol alır. Öte yandan Koca Ayı çoktan kalkmış evini süslemeye başlamıştır bile. Maşa evine geldiği esnada ise yılbaşı ağacını süsleyen Koca Ayı bunları yaparken çocukluk anılarını yad etmektedir. Maşa'nın kapıyı çalmaya başlaması ile telaşlanan ayı, Maşa'nın ortalığı dağıtacağını ve çok değer verdiği ailesinden yadigar süsleri kıracağını düşündüğünden ortalıktaki süsleri Maşa içeri girene kadar kaldırır. Dahası Koca Ayı Maşa geldiğinde ise uyumak istediğini ve yeni yılı kutlamayacağını söyler. Bu duruma üzülen ve yeni yılın kutlanması gerektiğini söyleyen Maşa ise bulduğu hediye veren sihirli şapka ile ormana doğru yol alır. Maşa herkese hediyeler dağıtarak yeni yılın ruhunu yaşatırken evde tek başına kalan Koca Ayı hem süslerini kendisi yanlışlıkla kırar hem de Maşa'ya söylediği yalandan dolayı üzülür. Bölüm Maşa'nın Koca Ayı'ya gelerek beraber bir yılbaşı ağacı süslemeleri ile sona erer.

Bölümde dikkat çeken detay ise bölümün sonunda Maşa ve Koca Ayı'nın parlak bir yılbaşı ağacı süsünün üzerinde slav mitolojisinde yer alan ve Noel Baba'ya denk sayabileceğimiz Ded Maroz'un (*Дед Мороз/ Ayaz'ın Babası*) silüetini görüp mutlu olmalarıdır. Burada da bir kez daha slav kültürüne atıfta bulunarak kültür aktarımı yapılmaktadır.

Şekil 75: Geleneksel slav masalı kahramanı Ded Maroz'a ait bir görüntü

5.2.1.22. Yirmi İkinci Bölüm: Nefesini Tut

Çizgi filmin bu bölümü ormandaki başka bir dişi ayının Koca Ayı'nın evinin önünden geçmesi ile başlar. Koca Ayı bahçesindeki çilekler ile ilgilenirken yanlışlıkla dişi ayının üzerine bir tırtıl atar. Koca Ayı hatasını telafi etmek için dişi ayıya çilek uzatıp evine davet etse de dişi ayı iki teklifi de red ederek oradan uzaklaşır. Daha sonra uzaktan Koca Ayı'nın duruma üzüldüğünü fark edince bir mesaj atarak akşam akşam saat 6'da kendisini ziyaret edeceği yönünde Koca Ayı'ya mesaj atar. Koca Ayı'da heyecanla işe koyulur. Önce evini temizler sonra güzel yemekler yapar.

Her şeyi hazırladığında ise evine Maşa gelir. Maşa yaramazlık yapmaya çalışırken hıçkırmaya başlar. Koca Ayı Maşa'nın hıçkırıklarını durdurmak için bir çok yöntem denese de başarılı olamaz. Daha sonra ormandaki kurtlardan, tavşandan ve sincaptan yardım istese de yardıma getirdiği herkes de hıçkırmaya başlar. Dişi ayı ile olan randevusuna çok az bir vakit kala Koca Ayı'da hıçkırmaya başlar. Bu durumdan oldukça endişelenen ayı telaşa kapılır. Öte yandan dişi ayı da geldiğinde hıçkırmaya başlar ve hep beraber sofranın etrafında oturup hıçkırırlar. Saat ilerledikle bir bir hepsinin hıçkırığı geçer. İyileşen ise evden ayrılır. Koca Ayı ve dişi ayı da

birlikte gezmeye çıkar. Maşa'nın hiç kırarak serzenişte bulunması ile bölüm sona erer.

5.2.1.23. Yirmi Üçüncü Bölüm: Terk Edilmiş Bebek

Bu bölüm orman sakinlerinin sahipsiz bir yumurta ile mücadelesi ile başlar. Her kes yumurtayı bir diğerine fırlatırken sonunda yumurta Koca Ayı'nın bahçesinde oyun oynayan Maşa'ya kadar ulaşır. Maşa bulduğu yumurtadan dolayı çok heyecanlanır ve onu koca ayı ile tanıştırır. Koca Ayı ile yumurtanın hangi hayvana ait olduğunu bulmaya çalışırken yumurtanın bir penguen yumurtası olduğunu anlarlar. Koca Ayı ve Maşa yumurta ile yakından ilgilenirler. Yumurtadaki penguen de çok geçmeden kabuğundan çıkar. Bebek penguen Koca Ayı'yı babası olarak görür. Bu durumdan oldukça etkilenen Koca Ayı'da hem Maşa ile hem de penguenle elinden geldiği kadar ilgilenmeye çalışır.

Öte yandan ormanın iklimi penguen için uygun değildir. Bu sebeple Koca Ayı penguen için en uygun iklimin Antartika'da olduğu yönünde bir araştırma yapar. Daha sonra ise Koca Ayı kendi oyuncak uçağı üzerinde de bir takım düzenlemeler yaparak onu pengueni Antartika kıtasına ulaştıracak şekle getirir. Sonrasında ise Maşa ve Koca Ayı pengueni Antartika kıtasına olan yolculuğu için uğurlar. Bölüm Koca Ayı'nın penguenin Antartika'dan gönderdiği bir mektup ile sona erer.

Bölümde dikkat çeken detaylardan biri Penguen'in daha önce de gösterilen ve Sovyet dönemi avcı uçaklarına oldukça benzeyip kırmızı Sovyet yıldızları ile bezeli bir uçak ile gönderilmesidir. Diğer detay ise Koca Ayı'nın Maşa ve pengüene ünlü Rus besteci Pyotr İlyiç Çaykovski'nin Küçük Kuğuların Dansı bestesini çalmasıdır. Her iki detay da Rus kültürüne dair kültür aktarımı potansiyeli barındırmaktadır.

Şekil 76: Koca Ayı ve Panda Pengueni üzerinde Sovyet Yıldızı taşıyan avcı uçağı maketi ile Güney Kutbu'na gönderirken

5.2.1.24. Yirmi Dördüncü Bölüm: Afiyet Olsun

Çizgi filmin bu bölümü, daha önce Koca Ayı'nın uzaktan kuzeni olarak tanıtılan Panda'yla Çin mutfağı yemeklerini gösteren bir tarif kitabına bakmaları ile başlar. Panda yemek fikri olarak ilk önce Koca Ayı'ya 'Bambu Filizi 'yapmayı önerse de Koca Ayı kitaptaki bir diğer tarif olan Çin Mantısı'ndan yana oy kullanır ve ikili çin mantısı yapmak üzere aşçı kıyafetleri giyerler. O sırada Maşa ise kovaladığı bir tırtıl ile Koca Ayı'nın evine girer. Girer girmez Koca Ayı ve Panda'nın hazırladığı hamurları mahveden Maşa kendisine bir şans verilmesini ve onlarla birlikte yemek yapmak istediğini söyler. Koca Ayı ve panda ise Maşa'nın teklifini kabul ederler. Bunun üzerine üçü birlikte Çin Mantısı yapmaya koyulur. Aynı zamanda Maşa tırtılını da kaybolmasın diye bir kavanoza koymuştur. Panda ve Maşa arasında çekişmeli olarak yaşanan mantı yapımının sonuna gelindiğinde ise Maşa tırtılının kaybolduğunu fark eder. Onu başka bir tencerenin içinde bulduğunda ise tırtılın bulunduğu tencereden bir çok kelebek havalanır. Maşa kelebeklerin peşinden koşarken Koca Ayı ve panda bir yandan Çin mantısı yerken bir yandan da Maşa'nın kelebekler ile olan kovalamacasını izler.

Bu bölümde uzaktan kuzen olarak gösterilen Panda üzerinden Çin kültürüne dair bir çok aktarım yapılmıştır ve bu aktarımlar sayesinde Çin için bir dost imajı çizilmiştir.

Şekil 77: Çin mutfağına dair yemek tariflerinin yer aldığı bir kitaba air görsel

Şekil 78: Bambu ile yapılan bir geleneksel Çin yemeğine dair tarif görseli

Şekil 79: Geleneksek Çin Mantısı'na dair bir tarif görseli

Şekil 80: Koca Ayı ve Panda birbirlerini Çin geleneklerine uygun bir şekilde selamlarken

Şekil 81: Panda çin geleneklerindeki gibi yeme çubuğu tutarken

Şekil 82: Maşa üzerinde Çin'e ait bir sembol taşıyan bir şef şapkası takarken

5.2.1.25. Yirmi Beşinci Bölüm: Hokus Pokus

Yağmurlu bir günde geçen bu bölümün Koca Ayı'nın penceresinden dışarı bakması ile başlar. Havanın yağmurlu olmasından dolayı Maşa'nın ziyarete gelemeyeceğini düşünen Koca Ayı bu durumu kitap okuyarak değerlendirebileceğini düşünür. Daha sonra kitaplığından korku hikayelerini içeren bir kitap seçen Koca

Ayı heyecanla kitabını okumaya koyulur. Koca Ayı kitaptaki oldukça korkunç bir sahneye odaklanırken şimşekler ve gök gürültüsü ile birlikte Maşa kapıda görünür. Koca Ayı Maşa'nın keyfini bozmaması için ona da sihirler üzerine olan bir kitap verir. Maşa bir yandan heyecanla kitaptaki sihirlerle göz atarken diğer yandan da öğrendiği sihirleri uygulamaya koyulur. Önce yanlışlıkla burnunu uzatan Maşa, Koca Ayı'nın yardımı ile düzelir. Öte yandan Koca Ayı Maşa'nın elindeki sihirli değneği alır. Bunun üzerine ellerindeki eldiven sayesinde sihir yapmaya devam eden Maşa bir süpürgeyi uzaktan hareket ettirerek Koca Ayı'yı rahatsız etmeye devam eder. Bunun üzerine Koca Ayı, Maşa'dan eldivenleri de alır. Bir tek pelerini kalan Maşa sırtına dokuncukça pelerinden tavşanların çıktığını görür.

Heyecanla sırtını okşayan Maşa tüm odayı tavşanlarla doldurur. Bunun üzerine hem tavşanları hem Maşa'yı evden kovarak rahat rahat kitap okumayı düşünen Koca Ayı, dışarıda yağmur yağdığı gerçeğini hatırlayarak bundan vazgeçer öte yandan sihir ile tavşanları bir kutuya koyarak yok eder. Bunun üzerine Maşa'da Koca Ayı'yı kutuya koyarak yok etmek ister. Koca Ayı bunun kitap okumak için iyi bir fırsat olabileceğini düşünür ve kabul eder. Ancak Maşa'nın yaptığı bir hata yüzünden Koca Ayı kendisini kutuplarda bulur. Bu durumdan hiç rahatsız olmayan ve hatta Maşa'nın oraya gelemeyeceğini düşünen Koca Ayı heyecanla kitabını eline alır. Öte yandan tam kitabına odaklanmışken Maşa'nın Eskimo kıyafetleri içerisinde kendisine baktığını görür. Bölüm burada sona erer.

5.2.1.26. Yirmi Altıncı Bölüm: Evde Yenilik

Bu bölüm Koca Ayı'nın eski bir arkadaşı olan Kaplan'ın kendisine ikisinin çerçevelenmiş bir resmini göndermesi ile açılır. Koca Ayı gelen hediyeye çok sevinir ve onu duvarına asmak için hemen yola koyulur. Öte yandan Maşa da bu işe dahil olmak ister. Maşa'yı bu işten uzak tutmak isteyen Koca Ayı ise onu televizyonun başına oturtur. Maşa televizyon izlerken Koca Ayı yaptığı bir hata yüzünden odadaki televizyonu patlatır ve tüm ev yanarak kararır. Bunun üzerine Maşa ve Koca Ayı evin tadilatına başlarlar. Maşa bu süreçte çokça problem çıkarsa da sonunda ormandaki hayvanların yardımıyla ev yeniden dizayn edilir. Öte yandan işleri bitirip

hep birlikte tamir edilen televizyonun başına geçen Maşa, Koca Ayı ve diğer hayvanlar Maşa'nın televizyonu açması ile yeni bir patlamaya şahit olur. Ev yine önceki haline dönsede Maşa tekrardan tadilat yapacaklarından çok sevinir. Koca Ayı ve diğer hayvanlar ise büyük bir hayal kırıklığı yaşar, böylece bölüm sona erer.

5.2.1.27. Yirmi Yedinci Bölüm: Resim Muhteşem

Bu bölüm Koca Ayı'nın çizim yapmak üzere hazırlıklarını tamamladığı sahne ile açılır. Koca Ayı natürmort bir çizim yapmak üzere evindeki meyveleri resmetmeye başlamıştır. Koca Ayı'yı resim yaparken gören Maşa da oldukça heveslenir. Evde yaptığı yaramazlıklar sonrası Koca Ayı ona bir tuval ve boyalar vererek ormandaki hayvanları resmetmesini söyler. Hali hazırda Koca Ayı'yı çizmiş olan Maşa resme diğer hayvanları da ekleme fikrini çok sever ve koşarak ormana gider. Ormandaki hayvanlar ilk önce Maşa'dan çekinseler de daha sonra ona poz vermeye karar verirler. Öte yandan Maşa hayvanları olduklarından daha renkli çizmiştir. Bunun hayvanların gerçeğini yansıtmadığını anlayan Maşa çizimini değiştirmek yerine hayvanları boyamayı tercih eder. Hayvanlar da bu durumdan oldukça keyif alır. Daha sonra hızını alamayan Maşa karlarla kaplı tüm ormanı boyar ve ağaçlar rengarenk olur. Daha sonra ise Maşa ve diğer hayvanlar yapılan çizimi göstermek üzere Koca Ayı'nın evine gider. Bölüm Maşa'nın Koca Ayı'yı da boyamak için kovalaması ile sona erer.

5.2.1.28. Yirmi Sekizci Bölüm: Oyalanma Günü

Bu bölümde Koca Ayı ve onun eski dostu kaplan beraber satranç oynamaktadır. Maşa ise o esnada tavşan ile birlikte hokey oynamaya çalışmaktadır. Maşa'yı gören kaplan Maşa 'ya da satrancın kurallarını göstererek kendileri ile oynamasını ister. Maşa'da pek gönüllü olmasa da kabul eder. Bunun üzerine Maşa ve Koca Ayı satranç oynamaya başlar. Öte yandan Maşa çok zekidir ve kaplan ile Koca Ayı asla onu yenemez. Bölüm Koca ayı ve kaplanın bir el daha oynamak üzere Maşa'nın peşinden koşturmaları ile sona erer.

5.2.1.29. Yirmi Dokuzcu Bölüm: Oyalanma Günü

Bu bölüm Koca Ayı'nın bir kez daha dişi ayıyı görmesi ile açılır. Dişi ayı, Koca Ayı'nın evinin önünden geçmektedir ve dişi ayıya aşık olan Koca Ayı ise bu durumu bir fırsat olarak görür. Koşarak içeri gidip klasik gitarını alan Koca Ayı, dişi ayıya serenat yapar. Lakin dişi ayı, Koca Ayı'nın serenatını beğenmez ve oradan uzaklaşır. Koca Ayı ise bu durum yüzünden depresyona girerek kendisini yemeğe verir. Maşa ise durumu düzeltmek için işe koyulur. Önce Koca Ayı'nın eski gitarından bir elektro gitar yapar daha sonra ise ormandaki hayvanlar ile bir rock grubu kurarak dişi ayıyı etkilerler. Olup biteni kameraya çeken Maşa, kaydı Koca Ayı'ya gösterir ve Koca Ayı'nın da aynı şekilde dişi ayıyı etkileyebileceğini gösterir. Koca Ayı aynısını yapar ve dişi ayı müziğin sesini duyduğunda koşarak Maşa ve Koca Ayı'nın rock grubunun yanına gelir. Öte yandan Koca Ayı dişi ayıyı gördüğünde içinden geldiği gibi yine eski serenadını ve eski şarkısını söyler. Bölüm Maşa'nın sitemi ile sona erer.

Bölümde dikkat çeken ise Koca Ayı'nın serenat yapmak için seçtiği parçadır. Koca Ayı'nın çalmaktan bir türlü vazgeçemediği parça Kara Gözler (Ochi Chernye/ Очи чёрны) isimli geleneksel bir rus aşk şarkısıdır. Şarkı aynı zamanda Rus Kızıl Ordusu tarafından da sık sık icra edilmektedir.

5.2.1.30. Otuzuncu Bölüm: Büyüme Noktası

Bu bölüm de tıpkı bir önceki gün gibi Koca Ayı'nın bahçesindeki işler ile uğraşırken dişi ayıyı görmesi ile başlar. Öte yandan bu sefer dişi ayının yanında başka bir erkek ayı da vardır. Bu duruma üzülen koca ayı bahçe işlerine daha çok odaklanır. Bunun sonucu olarak bahçedeki lalelerin solduğunu görür ve onları iyileştirecek bir büyüme formülü bulmak üzere laboutuarına kapanır. Koca Ayı gerekçi büyüme formülünü bulurken Maşa da kendi boyunun neden uzamadığı konusunda canını sıkmaktadır. Koca Ayı'nın laleler için bulduğu formülün işe yaradığını gören Maşa aynısını kendisi üzerinde denemek ister. Öte yandan Maşa

yanlışlıkla bütün kavanozu üzerine döker ve devasa bir boyuta ulaşır. Bölümün sonunda Koca Ayı, Maşa'yı kurtarıırken dişi ayının gözünde de bir kahraman olur.

5.2.1.31. Ara Bölüm: Maşa'nın Masalları; Kış Dede

Maşa'nın Masalları videoları ara bölüm şeklinde hazırlanan ve bölümler arasında Maşa'nın çocuklara masal anlattığı bölümlere göre daha kısa olan formattaki videolardır. Burada ise Maşa ağırlıklı olarak Slav folkunda yer alan masalları oyuncaklarına anlatırmışçasına izleyicileri ile paylaşmaktadır. Maşa Kış Dede (Ded Maroz) bölümünde ise daha önce de bazı bölümlerde adı geçen Ayaz'ın Babası mitine dayanan '12 Ay' halk masalını anlatmaktadır.

Maşa'nın anlatımı ile masal şu şekildedir: “ Bir zamanlar çok kötü yürekli bir kadın yaşarmış. İki kızı varmış biri öz kızıymış diğeri öz kızı değilmiş, üvey kızıymış. Kadın kendi kızına karşı çok iyiymiş. Ona meyve ve şekerler veriyormuş ve kızı hiç memnun olmuyormuş simit yeterince yumuşak olmuyormuş, ve şeker yeterince tatlı olmuyormuş ve bebekler yeterince güzel olmuyormuş.Üvey kızı tam tersiymiş çok kolay mutlu olurmuş ve evdeki işleri hep o yaparmış, ama üvey annesi yine de onu hiç sevmezmiş. Bir gün onu alıp ormana götürmüş ve onu orada yapayalnız bırakmış.

Kız yalnız başına çam ağacının yanında duruyor ve soğuktan titriyormuş birden yaşlı bir cadı uçarak yanına gelerek inmiş, tam o sırada çam ağacının arkasından Kış Dede çıkı vermiş ve ‘yine eski numaralarının peşindemisin ’ demiş. Ama yaşlı cadı şöyle demiş, ‘Biliyorsun ben donmuş kız yemem. Şuna bir baksana, kız buza dönmeye başlamış bile. Ayrıca benim boğazım çok kötü durumda ağrıyor. Her şeyi o kadar çok soğuk yapıyorsun ki evimin tavuk ayakları bile donup yere yapıştı. Ona çıkar diyorum ama çıkaramıyorum.’ Demiş. Bunun üzerine ‘Kış Dede, ‘ Oh, tamam hadi uç git öyleyse ’ demiş. Yarın hava daha sıcak olacak ve güneş çıkacak. Yaşlı cadı havana binmiş ve evine geri dönmüş. O zaman Kış Dede kıza gelip garip bir şekilde şöyle sormuş, ‘Isınmaya başladın mı kızım? ’kız ise ‘Isındım teşekkür ederim Kış Dede ’ demiş ona. Kış dede kızın kibar ve uysal olduğunu görmüş. Onu yanında yaşasın diye beraberinde götürmüş.

Onu buz kalesine getirmiş ve şöyle demiş, ‘Kuş tüyü battaniyelerimi çırp, bu şekilde tüyler uçuşsun ve dünyada kar olsun. Eğer yerleri süpürürsen gökte güneş çıkar ve eğer tüm işlerini bitirirsen seni ödüllendiricem.Sonra kız her şeyi o kadar güzel yapmış ki Kış Dede çok memnun kalmış ve onu ödüllendirmeye karar vermiş. Onu ormanda 12 ayın bir ormanda toplandığı bir açıklığa getirmiş. Ayların hepsi ona hediyeler vermiş. Kış ayları ona büyük bir çiçek sepeti vermiş. Yaz ayları ona yemiş ve mantarlar vermiş. Sonbahar ayları ona bir çuval patates ve son baharda toplanan yapraklardan vermiş. Ve Kış Dede de kış ayları ile birlikte ona 3 beyaz at 3 kızak bir Noel ağacı ve bir gardrop dolusu temiz ve güzel elbise vermiş. Kız eve dönmüş sağlıklı ve zenginmiş. Üvey annesi bunları görünce kızı şöyle sormuş, ‘Nereden buldun bu şeyleri ’demiş. Üvey kız iyiymiş bir çuval patatesi bir kenara koymuş ve her şeyi anlatmış. Bunun üzerine kötü kadın öz kızını almış ve bu sefer onu ormana bırakmış. O da çam altının altında oturmuş sızlanım simidini yeyiyormuş. Ve kırıntıları etrafa döküyormuş. O zaman Kış Dede çam ağacının arkasından çıkmış ve sormuş. ‘Isınmaya başladın mı kızım ’demiş. Kız ise, ‘hem şapsalsın hem de yaşlı. Üşüdüğümü görmüyor musun? Bana hediyelerimi getir çabuk. ’Demiş. Kış dede karın üstüne oturmuş ve ona bir kez daha sormuş. ‘Isınmaya başladın mı küçük kız ’demiş. Bunun üzerine kız sinirli bir şekilde ayağa fırlamış. ‘Ne yapmaya çalışıyorsun sen! Beni dondurmak mı? Hak ettiğim şeyleri getir hemen. ’Demiş bunun üzerine kış dede ayağa kalkmış ve asasını sallamış. Kızı bir kardan kıza çevirmiş. Bu şekilde hatta kış boyunca hatta yaza kadar orada kalması gerekecekti. Bu arada iyi kız Noel’i kutluyormuş ve herkese hediyeler dağıtıyormuş. Harika değil mi?”

Bölümün sonunda ise Maşa iyi ve çalışkan kızların hediye alabileceğini ama kötü ve tembel çocukların ise asla hediye alamayacakları yönündeki tavsiyesi ile bölümü kapatır. Bu bölümünde masal işlenmesi ve Maşa’nın yine Rus kültüründe oldukça önemli bir yere sahip Snegručka gibi giyinmiş olması (*Снегурочка, Kar Kızı*), ve masal anlatıcılığı için farklı bir format oluşturulmuş olması dikkat çekicidir. Çocuklara masal anlatımının kültür aktarımındaki rolü göze alındığında ve anlatılanın Rus masalı olduğu, slav folkuna ait öğeleri barındırdığı ve o kültürün

değerlerini aktardığı göz önünde bulunduğunda henüz öğrenme çağındaki çocukların anlatılan masal ile Rus kültürü ve değerleri hakkında bilgilendirildiği görülmektedir.

Şekil 83: Ded Maroz ve Snegruchka isimli Slav masalın kahramanlarının masalının çizgi film olarak işlenişi

Şekil 84: Maşa Slav kökenli masal Ded Maroz ve Snegruchka'daki Snegruchka'ya (Karlar Kızı) ait geleneksel kıyafetler içerisindeyken

5.2.3. Maşa ve Koca Ayı Çizgifilminin Üç Bölümün Eski SSCB Üyeleri Ülke Vatandaşları Tarafından Analizi

Bu bölümde dağılan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliğin üyeleri olan Rusya (29, Erkek) ve Özbekistan (32, Kadın) vatandaşı iki kişıye Maşa ve Koca Ayı çizgi filminin 3 bölümü izletilerek, onlar tarafından bir analiz yapılması talep edilmiştir.

5.2.3.1. İzinsiz Girmek Yasak Bölümü Değerlendirmesi

Özbekistan vatandaşı olan ilk değerlendirmeci öncelikle bölümden rahatsız olduğunu ifade etmiştir. Bunun temel nedeni ise Koca Ayı ve Tavşan'ın tarlaya beraber havuç ettiklerini, beraber büyüttüklerini öte yandan ilk anlaşmazlıktan Koca Ayı'nın Tavşan'ı kapının önüne koyduğunu belirtmiştir. Tavşanın emeğinin açık bir şekilde suistimal edilmesine karşın bir de üstüne onun kovalanıyor olduğunu söyleyen izleyici bu durumu ise, “ Tam bir Rus stratejisi, fikir al, emek al heveslendir, çalıştır sonra kendi fikrinmiş gibi davranıp kapının önüne koy.” Bununla birlikte Maşa'nın bölümde taktığı şapkayı Sovyetlere net bir atıf olarak değerlendiren izleyici Maşa'nın söylediğı şarkının da Sovyetler Dönemi ile özleşmiş bir şarkı olduğunu ifade etti.

Rusya vatandaşı olan ikinci değerlendirmeci ise bölümü genel olarak eğlenceli bulunduğunu ifade etmiştir. Sovyetler Dönemini anımsatan pek çok öge olduğunu ifade eden izleyici, bölüm açılışında Maşa'nın elinde olan kelebek yakalama filesinin şekil itibari ile Sovyet Dönemi ile özleştiğini ve kendisine direkt olarak o dönemi anımsattığını, ayrıca Koca Ayı'nın posta kutusunun da yine Sovyetler Birliği Dönemi tarzı olduğunu ifade etti. Maşa'nın şapkasının çok açık bir Sovyet göndermesi olduğunu belirten izleyici, Maşa'nın söylediğı şarkının da yine kırmızı ordu tarafından sıkça söylenen, Sovyetler Birliği döneminde de oldukça popüler bir parça olduğunu ifade etti. Maşa'nın kıyafetlerinin de geleneksel bir Rus kadının giyimi şeklinde olduğunu belirten izleyici, Koca Ayı'nın evinin de bir o kadar geleneksel Rus evi olduğunu da ekledi.

5.2.3.2. Bir, İki, Üç, Yılbaşı Ağacını Yak! Bölümü Değerlendirmesi

Özbekistan vatandaşı olan ilk değerlendirmeci bölümün atmosferinin slav kültürünü yansıttığını ifade ederek bunu destekleyen pek çok ögenin de bölüm boyunca gösterildiğini aktardı. İzleyici ilk dikkatini çeken şeyin Maşa'nın Slav folkunda yer alan 'Karlar Kızı' (Snegručka) şeklinde tasvir edilişi olduğunu belirtti. Bele kadar uzanan saçlar, sarı ve gür saç örgüsü, kafasına taktığı gösterişli geleneksel aksesuarı ile Maşa'nın tam bir 'Karlar Kızı' olduğunu kaydetti. Karlar Kızı'nın babası olan 'Ded Moroz'un da Slav folkundaki Noel Baba'nın karşılığı olduğunu ve kesinlikle Slav kültürünü temsil ettiğini belirten izleyici, bununla birlikte süslerin, hediyelerin hepsinin Rus kültürü için oldukça önemli olduğunu söyledi.

Rusya vatandaşı olan izleyici de bölümün Slav kültürü ile yakından ilişkili olduğunu ifade ederek, Ded Moroz ve Karlar Kızı gibi karakterlerin kesinlikle Slav ve Rus kültürün temsil ettiğini kaydetti. Bölümde Ded Moroz'un söylediği şarkının yine Sovyet döneminde Kızıl Ordu tarafından seslendirilen bir halk şarkısı olduğunu kaydeden izleyici, " Bu bölümle birlikte şunu söyleyebilirim ki bence çizgi filmin yaratıcısı Sovyet ve Rus kültürünü kullanıyor.

5.2.3.3. Bu İş Böyle Yapılır Bölümü Değerlendirmesi

Özbekistan vatandaşı olan ilk izleyici bölümü genel olarak beğendiğini ve bu sefer Koca Ayı'ya karşı üzümlere sempati beslediği ifade etti. Bölümde Koca Ayı'nın ısrarla çaldığı şarkının ise SSCB dönemi ve sonrasında çok popüler olan bir Rus aşk şarkısı olduğunu nerede duysa hemen tanıyacağını ifade etti.

Rus vatandaşı olan ikinci izleyici de Koca Ayı'nın kendisini diğer dişi ayıya beğendirmeye çalıştığı kurgunun eğlenceli olduğunu ve bölüm boyunca çalan şarkının çok meşhur bir Rus halk aşk şarkısı olduğunu aktardı.

SONUÇ

İkna, Halkla İlişkiler disiplini için oldukça önemli yere sahip bir kavramdır. Gelişen teknoloji ile birlikte dünya giderek küresel bir köy haline gelmiştir ve günümüzde ülkeler arası iletişim de iletişimde yaşanan bu gelişmeler çerçevesinde çok kapsamlı bir forma bürünmüştür. Hükümetler artık hem kendi halkları ile kurdukları iletişimde hem de diğer ülkelerin hükümetleri ve halkları ile kurdukları iletişimde çok farklı yöntemlere başvurmaktadırlar. Bu noktada her ülke kendi siyasi çıkarlarını destekleyecek politikalar ve stratejiler üretmektedir. Böyle bir tabloda karşımıza çıkan önemli kavramlardan biri ise iknanın temelini oluşturan yumuşak güçtür. Ülkeler kendi çıkarlarına hizmet eden politikaları için yumuşak güç kanalları oluşturmaktadır. Medya ise bu noktada başat bir rol üstlenmektedir.

Birden fazla ulusu toprakları içerisinde yaşatan Rusya Federasyonu da, bu gruplar arasındaki olası çatışmayı ve bağımsızlık hareketlerinin önüne geçebilmek için kendi vatandaşlarına yönelik bazı politikalar geliştirmiştir. Bunların başında ülkedeki ‘vatanseverlik ’duygusunu artırmak ve bu grupların ortak noktası olan sovyet hafızasını canlı tutmak gelmektedir. Rusya federasyonu bu stratejisi ile hem ülke içersinden gelebilecek tehditlerin önünü tıkmakta hem de dışardan gelebilecek bir tehdit karşısında ülke içerisinde bu tehdide karşı birlik ve beraberlik duygusu geliştirmeyi planlamaktadır.

Rusya, bunun yanı sıra dış politikasında kendi güvenliği ve gücü için önem taşıyan bazı ülkelere yönelik politikalar geliştirmektedir. Bunların başında Sovyetler Birliği’nin eski üyeleri olan Orta Asya, Kafkasya ve Doğu Avrupa ülkeleri gelmektedir. Rusya hükümeti bu ülkelere yönelik oluşturduğu politikalarda da ortak geçmişleri üzerinden ilişkilerini sıkı tutmaya çalışmakta ve özellikle Rusça dilinin bu ülkelerde canlı tutulması için çaba göstermektedir. Rusya bu ülkeler üzerindeki nüfuzunu devam ettirerek hem sınırlarında kontrol edemeyeceği bir güç oluşmasının önüne geçmekte hem de başta Avrupa ülkeleri olmak üzere tehdit olarak gördüğü güçler ile arasına bir bariyer çekmektedir. Bu bariyeri güçlü tutmak isteyen Rusya

hükümeti, bahsi geçen coğrafyalardaki etkisini sıkı tutmaya oldukça önem vermektedir.

Rusya federasyonu hem ülke içerisinde hem de ülkenin dışarısındaki çıkarlarını korumak üzere belirlediği politikalarını uygularken bir çok farklı yola başvurmaktadır. Hükümet ülke içerisindeki vatanseverlik duygusunu artırmak üzere farklı yılları kapsayan projeler başlatmış ve bu projenin amacına ulaşması için eğitimden, medyaya kadar pek unsuru seferber ederek ciddi bir finansman ayırmıştır. Bu bağlamda medyanın gücüne oldukça önem veren Rusya, yayınlarda slav kültür öğeler, vatanseverlik kavramının çok büyük bir yer kapladığı Sovyet Birliği'ne dair öğeler başta olmak üzere pek çok mesaja yer vermektedir.

Bunun yanı sıra Rusya, dış politikasındaki hedeflerine ulaşmak amacı ile de uyguladığı sert politikaların yanı sıra yumuşak güç stratejileri geliştirmiştir. Bu bağlamda ilişkilerini sıkı tutmak istediği ülkelere yönelik yayınlarını artıran Rusya, bu ülkelerin vatandaşlarının başvurabileceği pek çok eğitim, burs programı gerçekleştirmektedir. Rusça'nın hala büyük bir kesim tarafından kullanılıyor olması da Rusya tarafından hazırlanan yapımların bu ülkeler tarafından takip edilmesini kolaylaştırmaktadır. Bu sayede ortak hafıza canlı tutulmaya çalışılırken hedeflenen ülkelerin başka politik eksenlere kaymasının da önüne geçilmeye çalışılmaktadır.

Rusya'nın yumuşak gücü bağlamında içerik analizi yöntemi ile incelenen Maşa ve Koca Ayı çizgi filminde de Rusya Federasyonu'nun hem kendi halkına hem de nüfuzunu sürdürmek istediği ülkelerin vatandaşlarına yönelik sürdürdüğü politikaların izleri görünmektedir. Hali hazırda çok bilinen bir slav folkundan yola çıkarak hazırlanan çizgi film Rus kültürüne dair pek çok ögenin taşıyıcılığını yapmaktadır.

Çizgi filmin ana kahramanı olan Maşa tipik bir Rus kadının özelliklerini taşımaktadır. Sarışın renkli gözlü olan ana kahraman genel akışta devamlı geleneksel Rus kıyafetleri giymektedir. Bunun yanı sıra ara ara Rus masallarındaki bazı karakterlere işaret eden çeşitli kıyafetler ile izleyicisinin karşısına çıkmaktadır. Çizgi filmin diğer ana karakteri olan Koca Ayı ise önceden sirkte çalıştığı bilinen bir

orman hayvanıdır. Ayı'nın Rus halkını temsil eden havyan olduğu göz önünde bulundurulduğunda hikayedeki Rusya vurgusu bir kez daha ön plana çıkmaktadır. Öte yandan Koca Ayı'nın evi ise tipik bir rus evidir. Geleneksel tabaklar ile dolu olan evde sık sık Rus mutfağına ait yemekler pişirilir. Aynı zamanda evin tasarımı noktası da dikkat çekicidir. Duvarlarda Rus alfabesini taşıyan yazılar ve pek çok tablo vardır. Ayrıca zaman zaman duvarlarda Puşkin, Çehov, Dostoyevski gibi Rus edebiyatının duayen isimlerinin resimleri asılı olarak ekrana yansır. Çizgi film boyunca işlenen hikayelerde ise sık sık Slav masallarına atıfta bulunmaktadır.

Sovyet hafızasının canlı tutulması noktasında ise Koca Ayı'nın evindeki pek çok nesnenin Sovyetler Birliği'ne dair öğeler barındırması, Maşa'nın her bölümün açılışında Sovyetler Birliği'nin simgesi olan kırmızı yıldızlı bir asker şapkası takması, bir çok bölümde Maşa'nın Sovyet marşları söylemesi gibi öğelerden bahsedilebilir. Özellikle en çok eleştirilen 12. Bölümde Maşa'nın tüm bölüm boyunca Sovyetler Birliği'ni temsil eden, üzerinde kırmızı renkli bir yıldızın olduğu bir şapkayı takması oldukça dikkat çekicidir.

Bu bölümde Maşa aynı zamanda, bir subaymışçasına nöbet tutar ve nöbeti esnasında sovyet döneminde oldukça popüler olan ve kızıl ordu tarafından da seslendirilen bir şarkı söyler. Şarkının içeriğinin sınırların tehdit altında olduğu ve Rus halkının görev başında olması gerektiği şeklinde olması, neden böyle bir kurgunun tercih edildiği sorusunu akıllara getirmektedir. Bununla birlikte Koca Ayı'nın evindeki pek çok nesne üzerinde kırmızı Sovyet yıldızı bulunmaktadır. Çizgi filmin her bir detayının bir çizim ürünü olduğu göz önünde bulundurulduğunda o nesnelerin oraya tesadüfen gelmiş olabileceği ihtimali ortadan kalkmaktadır. Bu noktada ise çizgi filmin tasarımını yapan kişilerin bu tarz bir kurguya gidiş sebebi yine bir diğ er soru işaretini oluşturmaktadır.

Bu tür öğelerle eski sovyet ülkelerindeki ortak hafızayı canlı tutulurken çizgi film ayrıca farklı ülkelere yönelik imajlar çizmektedir. Bunların başında ise Rusya'nın kendisine uluslararası alanda müttefik olarak seçtiği ve küresel bir güç olarak ABD'nin karşısında duran Çin gelmektedir. Çin'in temsili ise çizgi filme zaman zaman dahil olan bir Panda üzerinden gerçekleştirilmektedir. Çin'in maskotu

olarak bilinen ve çizgi filmde de Pekin’den geldiği anlaşılan Panda, Koca Ayı’nın uzak akrabası olarak gösterilmektedir.

Uzak akraba sık sık Koca Ayı’yı ziyaret etmektedir ve her geldiğinde ise Çin’e dair bazı kültür ögeleri çizgi filmde işlenmektedir. Örneğin bir bölümün tamamı Çin mutfağına ait bir yemeğin nasıl hazırlandığı üzerinedir. Bu kurgu etrafında Çin’e dair pozitif bir algı oluşturulmaktadır. Öte yandan Maşa’nın Panda ile her daim bir rekabet içerisinde olması ve bölümün sonunda tüm anlaşmazlıklara rağmen işlerin tatlıya bağlanması ise Pekin - Moskova ilişkileri üzerinden okunabilir. Özetle, Çin ve Rusya ilişkileri göz önünde bulundurulduğuunda bu ülke için panda imajı üzerinde ‘dost ’algısı oluşturulmaktadır.

Bununla birlikte çizgi film bölgesel değil küresel ölçekte bir başarı yakalamıştır. Bu noktada Avrupa’nın çeşitli yerlerinde ve Ukrayna’da çizgi film Rusya propagandası yaptığı gerekçesi ile eleştirilmiştir. Bu noktada çizgi film bazı coğrafyalarda Rusya’nın elde etmek istediği yumuşak gücüne katkı sağlarken bazı bölgelerde ise tepkilere yol açmıştır. Sonuç olarak çalışmanın temel sorusu olan Maşa ve Koca Ayı izgi filminin Rusya’nın yumuşak gücüne katkı sağlayıp sağlamadığı sorgulandığında çizgi filmin barındırdığı ögeler ile Rusya’nın hem dış hem de i politikasında elde etmek istediği kazanımların çakıştığı görülmektedir. Bu noktada Maşa ve Koca Ayı izgi filminin Rusya’nın yumuşak gücüne katkı sağladığını söylemek mümkündür.

KAYNAKÇA

- ALDASHIN, M.
(Yöneten): **Пумс** [Sinema Filmi], 1990.
- ALDASHIN, M.
(Yöneten): **Другая сторона** [Sinema Filmi], 1994.
- ALDASHIN, M.
(Yöneten): **Рождество** [Sinema Filmi], 1996.
- APARI, S. F.: **EE bir yılda 15 bin yabancıya Türkçe öğretti.**
www.aa.com.tr: <https://www.aa.com.tr/tr/egitim/yee-bir-yilda-15-bin-yabanciya-turkce-ogretti-/1671750> adresinden alındı, (17.03.2020).
- ATAMANOV, L.
(Yöneten): **Аленький цветочек** [Sinema Filmi], 1952.
- ATAMANOV, L.
(Yöneten): **Золотая Антилопа** [Sinema Filmi], 1954.
- ATAMANOV, L.
(Yöneten): **Снежная Королева** [Sinema Filmi], 1957.
- ATAMANOV, L.
(Yöneten): **букет** [Sinema Filmi], 1966.
- ATAMANOV, L.
(Yöneten): **Балерина на корабле** [Sinema Filmi], 1969.
- BAHARÇİÇEK, A.: Kırım'ın Rusya Federasyonu'na Bağlanması'nın Rusya'ya Komşu Ülkelere Olası Etkileri. **Akademik Bakış Dergisi**, 29-47, 2015.
- BENDAZZI, G.: **Animation: A World History: Volume III: Contemporary Times.** USA: Focal Press, 2015.
- BENDAZZI, G.: **Animation: A World History: Foundations - The Golden Age.** Florida: CRC Press, 2015.
- BENDAZZI, G.: **Animation: A World History: Volume II: The Birth of a Style.** USA: CRC Press, 2015.

- BERG, M.: **Araplar Türk dizileri için Türkçe öğreniyor.** www.ntv.com.tr: <https://www.ntv.com.tr/yasam/araplar-turk-dizileri-icin-turkce-ogreniyor,fzm1GIPV2024hTpLvZNLw> adresinden alındı, (17.03.2020).
- BRİTANNİCA: **The Khrushchev era (1953–64).** Retrieved from Encyclopedia Britannica: <https://www.britannica.com/place/Russia/The-Khrushchev-era-1953-64#ref422198>, (23.03.2020).
- BRONZIT, K. (Yöneten): **Божество** [Sinema Filmi], 2003.
- BRONZIT, K. (Yöneten): **Уборная история — любовная история** [Sinema Filmi], 2006.
- BRUMBERG, V. (Director): **Полет На Луну** [Motion Picture], 1953.
- BRUMBERG, V. (Yöneten): **Пропала Грамота** [Sinema Filmi], 1945.
- BULUT, R.: SSCB'nin Dağılması Ve Rusya Federasyonu'nda Serbest Piyasaya Geçiş. **Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 7-19, 2014.
- BULUT, Y.: İdeolojinin Tarihçesi. **Sosyoloji Dergisi**, 183-206, 2011.
- ÇAKIR, M. Ö.: **Türk dizilerinin yurt dışı reytingi hizmet ve mal ihracatını artırdı.** www.aa.com.tr: <https://www.aa.com.tr/tr/kultur-sanat/turk-dizilerinin-yurt-disi-reytingi-hizmet-ve-mal-ihracatini-artirdi/1640070> adresinden alındı, (17.03.2020).
- CHERKASOV, O. (Yöneten): **Сказки Старого Пианино** [Sinema Filmi], 2006.
- CHERKASOVA, O. (Yöneten): **Человек с Луны** [Sinema Filmi], 2002.
- CLARK, K.: **The Soviet Novel: History as Ritual.** Bloomington: Indiana University Press, 2000.
- DYOZHKİN, B. (Yöneten): **Чиполлино** [Sinema Filmi], 1961.

- ERCAN, M.: Uluslararası Hukuk Normları Bağlamında Kırım Meselesi: Self Determinasyon mu İhlak mı? **International Journal of Social Science**, 95-113, 2015.
- EŞİTTİ, Ş.: Çizgi Filmlerde Küresel Ve Yerel Kültürün İnşası: Caillou Ve Pepee Örneği. **Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi**, 125-144, 2006.
- GELLER, D. (Yöneten): **Маленькая Ночная Симфония** [Sinema Filmi], 2003.
- GELLER, D. (Yöneten): **Признание В Любви** [Sinema Filmi], 2006.
- GIDDENS, A.: **Sosyoloji**. İstanbul: Kırmızı Yayınları, 2013.
- GIROUX, H. A. : **The Mouse that Roared: Disney and the End of Innocence**. New York: Rowman & Littlefield Publisher, 1999.
- GÖKÇEARSLAN, A.: Batı Kökenli Çizgi Filmlerde Irkçı, Kapitalist Ve Ayrımcı İdeolojik Söylem. **New World Sciences Academy**, 365-373, 2010.
- GÜNGÖR, N.: TV ve Basında Haberler: Karşılaştırmalı İçerik Çözümlemesi. **Amme İdaresi Dergisi**, 125-151, 1993.
- HALİDOV, İ.: Rusya’Nın Yumuşak Güç Araçları. **Avrasya İncelemeleri Dergisi**, 37-75, 2014.
- HATHCOCK, B. (Director): **The Smurfs** [Motion Picture], 1981.
- İMANBEYLİ, V.: Ülke-İçi Krizden Uluslararası Soruna Ukrayna-Kırım Meselesi. **Seta Perspektiv Yayın Evi**, 2014.
- İNAL, A.: Yazılı Basın Haberlerinde “Yapısal” Yanlılık Sorunu. **Toplum ve Bilim Dergisi**, 111-132, 1995.
- INDEPENDENT: **Fyodor Khitruk: Acclaimed Soviet animator**. Retrieved from Independent News: <https://www.independent.co.uk/news/obituaries/fyodor-khitruk-acclaimed-soviet-animator-8382235.html>, (28.03.2020).

- INDEPENTEND, T.: www.independentturkish.com. Hong Kong'ta göstericiler Trump'tan yardım istedi: Bizi özgürleştir: <https://www.independentturkish.com/node/68756/d%C3%BCnya/hong-kong%E2%80%99ta-g%C3%B6stericiler-trump%E2%80%99tan-yard%C4%B1m-istedi-bizi-%C3%B6zg%C3%BCrle%C5%9Ftir> adresinden alındı, (28.03.2020).
- IVANOV-VANO, I. (Yöneten): **Снегурочка** [Sinema Filmi], 1947.
- IVANOV-VANO, I. (Yöneten): **Двенадцать месяцев** [Sinema Filmi], 1956.
- KACHANOV, R. (Yöneten): **Машенька и Медведь** [Sinema Filmi], 1960.
- KHITRUK, F. (Yöneten): **Человек в рамке** [Sinema Filmi], 1960.
- KHITRUK, F. (Yöneten): **История одного преступления** [Sinema Filmi], 1967.
- KHITRUK, F. (Yöneten): **Винни Пух** [Sinema Filmi], 1969-1972.
- Khrzhanovskii, A. (Yöneten): **Жил-был Козявин** [Sinema Filmi], 1966.
- KHRZHANOVSKİİ, A. (Yöneten): **Стеклянная Гармоника** [Sinema Filmi], 1968.
- KOÇAK, A. İçerik Analizi Çalışmalarında Örneklem Sorunu. **Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi**, 21-28, 2006.
- KONAK, A. Kırım'ın İlhakı İle Sonuçlanan Ukrayna Krizi Ve Ekonomik Etkileri. **Uluslararası Afro-Avrasya Araştırmaları Dergisi**, 80-93, 2019.
- Kotenochkin, V. (Yöneten): **Ну, погоди!**, [Sinema Filmi], 1962-1993.
- KRIPPENDORFF, K. **Content Analysis: An Introduction to is Methodology**. Beverly Hills: Sage, 1980.
- LEE, G. A theory of soft power and Korea's soft power strategy. **Korean Journal of Defense Analysis**, 205-218, 2009.

- LYANDA-GELLER, O. Masha and Bear(s): A Russian Palimpsest. **West Lafayette Purdue University**, 75-99, 2015.
- MAHIROĞLULLARI, A. Küreselleşmenin Kültürel Değerler Üzerine Etkisi. **Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi**, 1275 – 1288, 2015.
- MARDİN, Ş. **İdeoloji**. İstanbul: İletişim Yayınları, 1992.
- MCLUHAN, M. **The Gutenberg Galaxy: The making of Typographic Man**. Toronto: University of Toronto Press, 1992.
- NUROĞLU, E. **Ticaret savaşları sona mı eriyor?** aa.com.tr: <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/ticaret-savaslari-sona-mi-eriyor/1685209> adresinden alındı, (02.01.2019).
- NYE, J. S. **Yumuşak Güç**. İstanbul: BB101, 2017.
- NYE, J. S. **Book Reviews: Smart Power**. Retrieved from www.democracyjournal.org: <https://democracyjournal.org/magazine/2/smart-power/>, (17.03.2020).
- NYE, J. S. **Smart Power**. Retrieved from www.huffpost.com/: https://www.huffpost.com/entry/smart-power_b_74725, (17.03.2020).
- ÖĞÜT, E.: **Somut Olmayan Kültürel Mirasın Aktarımına Bir Bakış: Geleneksel Çocuk Oyunlarının Yaşatılması İçin Öneriler**. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü, 2010.
- OĞUZ, Ö. **Somut Olmayan Kültürel Miras Nedir?** Ankara: Geleneksel Yayıncılık, 2009.
- OLIFIRENKO, S. (Yöneten): **Машенька** [Sinema Filmi], 1992.
- ÖZEN, E.: **2000 sonrası Türk dış politikasında akıllı güç arayışları**. Ankara: Gazi Üniversitesi, 2019.
- ÖZERTEM, H. S.: **Russia's soft power in the post Soviet space / Sovyet sonrası coğrafya'da Rusya'nın yumuşak gücü**. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Avrasya Çalışmaları Anabilim Dalı, 2009

- OZOĞLU, M.: **Trump'tan ABD bayrağının üzerine basmayan İranlı protestoculara övgü.** tr.euronews.com: [https://tr.euronews.com/2020/01/13/iran-da-protestolar-trump-tan-abd-https://tr.euronews.com/2020/01/13/iran-da-protestolar-trump-tan-abd-bayraginin-uzerine-basmayan-iranli-protestoculara-ovgu-](https://tr.euronews.com/2020/01/13/iran-da-protestolar-trump-tan-abd-https://tr.euronews.com/2020/01/13/iran-da-protestolar-trump-tan-abd-bayraginin-uzerine-basmayan-iranli-protestoculara-ovgu- adresinden alındı, (13.01.2020).) adresinden alındı, (13.01.2020).
- PARKINSON, D. **History of Film.** İtalya: Thames & Hudson, 1995.
- PASHCHENKO, M. (Yöneten): **Когда зажигаются ёлки** [Sinema Filmi], 1950.
- PASHCHENKO, M. (Yöneten): **Лесные Путешественники** [Sinema Filmi], 1951.
- PASHCHENKO, M. (Yöneten): **Необыкновенный Матч** [Sinema Filmi], 1955.
- PATTERSON, R. (Director): **Richie Rich** [Motion Picture], 1980.
- PETROV, A. (Yöneten): **Русалка** [Sinema Filmi], 1997.
- PETROV, A. (Yöneten): **The Old Man and the Sea** [Sinema Filmi], 1999.
- PONTIERI, L.: **Soviet Animation and the Thaw of 1960s; Not Only for the Children.** USA: John Libbey Publishing, 2012.
- RT.: **About RT.** Retrieved from RT: <https://www.rt.com/about-us/>, (23.03.2020).
- SANCAK, K.: Uluslararası İlişkilerde Güç Kavramı ve Yumuşak Güç. K. Sancak içinde, **Uluslararası İlişkilerde Güç Kavramı ve Yumuşak Güç** (s. 17). İstanbul: Nobel Akademik Yayıncılık, 2016.
- SANSARCI, E.: **Bir Çizgi Filmin İçerik Analizi: Simpsonlar.** Alternatif Yayıncılık: İstanbul, 2018.
- SEMPA, F. P.: **ans Morgenthau and the Balance of Power in Asia.** Retrieved from Hans Morgenthau and the Balance of Power in Asia: <https://c/2015/05/hans-morgenthau-and-the-balance-of-power-in-asia/>

- ŞENLER, F.: (2005). Animasyon Tarihi, Teknikleri ve Türkiye'deki Yansımaları. **Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)**, 99-114.
- SEREGİN, S. (Yöneten): (2000). **Лукоморье. Няня** [Sinema Filmi].
- SEREGİN, S. (Yöneten): (2004). **Ключи от времени** [Sinema Filmi].
- SKVORTSOVA, E. (Yöneten): (2005). **Колыбельные мира** [Sinema Filmi].
- SNEZHKO-BLOTSKAYA, A. (Yöneten) (1947). **Конёк-Горбунёк** [Sinema Filmi].
- SÖNMEZ, A. S. (2010). Yakın Çevre Doktrini Bağlamında Yeltsin Dönemi Rusya Federasyonu'Nun Bağımsız Devletler Topluluğu Ülkeleriyle İlişkileri. **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 277-290.
- SÖZCÜ: (2020, 03 23). **Kimdir bu Sputnik?** Sözcü Gazetesi: <https://www.sozcu.com.tr/2015/medya/kimdir-bu-sputnik-1003607/> adresinden alındı
- SPUTNİK: (2020, 04 20). **Maşa ile Koca Ayı Guinness Rekorlar Kitabı'nda**. Sputnik Türkiye: <https://tr.sputniknews.com/kultur/201901181037176041-rusya-cizgi-film-masa-ile-koca-ayi/> adresinden alındı
- SPUTNİK: (2020, 03 23). **Sputnik, Hakkımızda**. Sputnik Türkiye: <https://tr.sputniknews.com/docs/about/hakkimizda.html> adresinden alındı
- STRAUTMANE, R. (Yöneten): (1967). **Гора динозавров** [Sinema Filmi].
- SUNY, R. G.: (1998). **The Soviet Experiment: Russia, the USSR, and the Successor States**. New York: Oxford University Press.
- TASS: (2020, 03 23). **About TASS**. Retrieved from TASS News Agency: <https://tass.com/today>
- TATARSKIY, A. (Yöneten): (1983). **Падал прошлогодний снег** [Sinema Filmi].

- TATARSKİY, A. (Yöneten): (1987). **Следствие ведут Колобки** [Sinema Filmi].
- TATARSKY, A. (Yöneten): (1983). **Падал прошлогодний снег** [Sinema Filmi].
- TATARSKY, A. (Yöneten): (2004). **Гора Самоцветов** [Sinema Filmi].
- TAVŞANCIL, E.: **İçerik Analizi Ve Uygulama Örnekleri**. İstanbul: Epsilon, 2001.
- TDK: (2020, 03 20). <https://sozluk.gov.tr/?kelime=ideolojik-s%C3%B6ylemsel> adresinden alındı
- TDK: (2020, 03 20). **TDK: Kültür Tanımı**. www.tdk.com.tr: <https://sozluk.gov.tr/?kelime=k%C3%BClt%C3%BCr> adresinden alındı
- TEMİR, E.: (2019). Milliyetçi Propagandanın Rus Kamu Politikalarına Yansımaları: Vatanseverlik Eğitimi Programı Örneği. **Avrasya Etüdleri Dergisi**, 5-32.
- TOKGÖZ, O.: (1983). **İletişim ve Toplum Sorunları / Kuram ve Uygulama**. İstanbul: Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları.
- TOLSTOY, L.: (1989). **Three Bears**. Moscow: Raduga Publishers.
- TSEKHANOVSKY, M. (Yöneten): (1950). **Сказка о Рыбаке и Рыбке** [Sinema Filmi].
- TSEKHANOVSKY, M. (Yöneten): (1950). **царевна-лягушка** [Sinema Filmi].
- WOLL, J.: (2000). **Real Images: Soviet Cinema and the Thaw**. Londra: I.B. Tauris.
- YABLOKOV, I.: (2015). Conspiracy Theories as a Russian Public Diplomacy Tool: The Case of Russia Today (RT). **Politics**, 301-315.
- YATAĞAN, A. G.: (2018). Sert Güç Unsurlarının Yumuşak Güç Aracı. **Kara Harp Okulu Bilim Dergisi**, 69-94.
- YAYLAGÜL, L.: (2010). **Kitle İletişim Kuramları: Egemen ve Eleştirel Yaklaşımlar**. Ankara: Dipnot Yayınları.

- YEGİN, A.: (2016). **İran'ın Sert Gücü**. İstanbul: Siyaset, Ekonomi Ve Toplum Araştırmaları Vakfı.
- YILDIRIM, S.: (2014). **Rusya'nın Avrasya Politikasında Yumuşak Güç: İmkânlar Ve Sınırlar**. Ankara: T.C Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı.
- YILMAZ, S.: (2016). **Rusya Neden Suriye'de?** Ankara: Yazar Yayınları.
- YUMLU, K.: (1994). **Kitle İletişim Kuram ve Araştırmaları**. İzmir.
- АНИКИН, В. П.: (1978). **Русские народные сказки**. Moskova: Детская литература.
- ГОРЧАКОВАФОНД: (2020, 03 21). **О фонде**. <http://www.gorchakovfund.ru/>: <http://www.gorchakovfund.ru/about/> adresinden alındı
- ИНТЕРФАКС: (2020, 03 23). **Интерфакс новости: о нас**. Интерфакс новости: <http://group.interfax.ru/> adresinden alındı
- ИСКУССТВОКИНО: (1975). Секрет Успеха. **Искусство Кино Журнал**, 72-80.
- МАШАИМЕДВЕДЬ: (2020, 04 21). **Проекты**. Маша И Медведь: <https://mashabear.ru/projects/> adresinden alındı
- МИР, С.: (2020, 04 10). **О СТУДИИ**. <http://www.studio-mir.ru/>: <http://www.studio-mir.ru/index.php?p=studio> adresinden alındı
- РОССОТРУДНИЧЕСТВО: (2020, 03 20). **Россотрудничество. О Россотрудничестве**: <http://www.rs.gov.ru/ru> adresinden alındı
- РУССКИЙМИР, Ф.: (2020, 03 21). **www.ruskiymir.ru**. ФОНД РУССКИЙ МИР: <https://www.ruskiymir.ru/rucenter/> adresinden alındı